NEOGRAECA.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB

AMPLISSIMO PHILOSOPHORUM ORDINE

IN

UNIVERSITATE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

MICHAEL DEFFNER

DONAVERDENSIS.

LIPSIAE

TYPIS EXPRESSERUNT HUNDERTSTUND & PRIES

MDCCCLXXI.

GYMNASIO NEOBURGENSI

HAS

STUDIORUM PRIMITIAS

GRATO ANIMO

CONSECRATAS ESSE VOLUIT

AUCTOR.

PARS PRIOR.

DE SONIS NEOGRAECIS.

Ante hos quattuordecim annos Ernestus Curtius dissertationem emisit, quae inscribitur: Das Neugriechische in seiner Bedeutung für das Altgriechische sowie für die vergleichende Sprachkunde. Quo in libello dicit, ob historiam linguae graecae cognoscendam valde optandum esse, ut de dialecto recentiorum Graecorum quaestio instituatur, quae et quam maxime opinionibus praejudicatis careat et omnia huc pertinentia complectatur. Addit autem, minime rem differendam esse, cum vera vulgi loquela quaesitae sermonis emendationi et immobili cuidam dicendi generi cessura videatur. Aptissime tali disputatione tria agenda esse existimat, primum ut quaeratur, quousque dialectus quae nunc est veterem linguam conservaverit, deinde ut observetur, quae sint propriae notae labentis et lapsae graecitatis, postremo ut ratio exponatur quae inter neograecam linguam et linguas romanas intercedat, ita ut et dissimilia earum linguarum illustrentur.

Sed quamquam hac in re plane cum clarissimo illo viro consentio, tamen censuerim ante omnia opus esse, sonos linguae neograecae accurate describi. Quod nisi ante factum erit, cum tota a Curtio commendata disputatio tum altera pars quasi fundamento carere ac parum procedere mihi videtur. Et cum mihi contigisset, ut per hos duos annos et in monacensi universitate et in lipsiensi cum

multis Graecis e locis maxime variis oriundis consuetudo mihi esset, hoc mede linguam neograecam didici. Non paucos praeterea Graecos linguam vernaculam docui et potissimum ratione qua initio veces nostras pronuntiare selebant, valde incitabar, ut pronuntiationem graecarum literarum accuratissime auribus porciperem. Praeclare me adjuvabat recentier ratie studiorum grammaticorum, quae bisterica dicitur quamque maxime hac in urbe et ab loquentibus et a mutis quos aiunt magistris didici. Itaque cum veterum Graecerum literae nequaquam sufficerent ad recentioris linguae graecae senes accurate significandes, Georgii Curtii monitu ante omnia id egi, ut Lopsii maxime, Brueckii et Rumpelti librorum epe alphabetum conficerem, ad illum usum magis accommodatum.

Simile quid jam Dominicus Comparetti in libro qui inscribitur: Saggi dei dialetti Greci dell' Italia meridionale (Pisae 1866) periclitatus est. Garmina enim, quae in ore colenernm Graecorum Italiae inferioris sunt, litteris italicis ita transscripsit, ut verbi causa in locum vocis *κε*, cum *κ* sonum servavit, *che*, cum autem adsibilata est, *ce* poneret. Haec autem transscriptio, qnam non ipse vir doctissimus confecit, sed ab aliis traditam accepit (Praef. p. XIX), nec prorsns sibi constat neqne ex omni parte satisfacit. Post eum Morosi in optime libro qui inscribitur: Studi sui dialotti Greci della terra d'Otranto (Lecce 1870) eundem in usum eodem alphabeto italico usus est. Sed discrepat cum illo in eo quod *χ* literam, cum pronuntiatur ut *ch* nostri sermonis, non, velut ille, *ch*, sed *h* litera exprimit. Nec vero negari potest, alphabetum Italicum hac in dialecto adhiberi posse, oum eis fere abstineat sonis, qui ab Italorum usu alieni sunt. Sic *δ* et *ϑ* literae in celoniis graecis nen ut in ceteris dialectis spirantes interdentales sunt. Sed quid faciendnm est, quum ceterarum dialectorum voces exprimendae sunt? Qua in difficultate quam utile alphabetum phoneticum sit, qued usitatam pronuntiatienem nobis explicare possit atque ea removeat, quae inter literarum fermas

et sonos intersunt, quis est quin intellegat? Et Jean Pio, natione Danus, illa commentatione, quam a. MDCCCLXVI in lucem edidit: Sproglige Erindringer fra en Rejse i Graekenland, alphabetum illud, quod Lepsius composuerat, ad neograecum sermonem adhibuit. Quare illud alphabetum non tantum latinis literis constat, sed etiam his quattuor graecis: γ, χ, δ, ϑ: id quod minime nobis improbandum est. Sed Jean Pio nimis multa signa et super et sub literis posuit, ita ut ejus rationem transscribendi non prorsus amplecti potuerim.

Equidem in eo quod mihi propositum est, Rumpelti secutus sum librum egregium qui inscribitur: Das natürliche System der Sprachlaute (Halle 1869), quocum si dissentio, causas afferre non negligam. Quam maximam autem operam dedi, ut signa quae vel super literas vel sub literis ponerentur, quantum fieri poterat, vitarentur. Ubi vero signo opus est, tale adhibui, quod usu populi alicuius quasi civitatem adeptum est. Neque minus studui cavere, ne in alphabeto meo nimis varia inter se commiscerentur. Ille quem supra dixi Jean Pio, hasce literas: *d*, ϑ, γ, γ́, χ́ e graeco alphabeto assumpsit. γ́ signum facile omittere potuit, ac cur χ literae accentum superposuerit, intellegi non potest, cum χ sine accentu in alphabeto eius omnino non exstet. Ac Lepsium cum hac in re secutum esse credere non possum, cum illi χ idem sit quod nostrum *ch* in vocabulo *ach*, χ́ autem palatalis consonans velut in nostro *ich*; contra Jean Pio χ signo utitur ante vocales *a*, *o*, *u*. Equidem haec tantum quattuor signa e graeco alphabeto adsumpsi: γ, χ, δ, ϑ, sed nullo accentu adposito; nihilominus etiam *g* et *d* literis utar. *ch* et *th* vitavi, cum sonus simplex nisi signo simplici apte exprimi non possit. — Quibus praemonitis tandem ad id, quod mihi est propositum, transire liceat.

Graeci qui nunc sunt, perinde ac veteres, tria genera consonantium habent. Eam classem, quae vulgo gutturalis nominatur, primam seriem appellabo, quodammodo aucto-

ritatem Brueckii secutus, qui jure illam classem gutturalem dici posse negat, cum guttur *Kehle* significet, non *Gaumen* (palatum). Quare fieri non potest, ut palatales et velares consonas dicamus esse partes gutturalis classis. Id haud ignorat Rumpeltus (vide p. XX). Brueckius gutturales tertiam seriem habet, labiales consonas primam, dentales alteram. Mihi autem primum de iis consonantibus disputare in animo est, quae in posteriore oris parte pronuntiantur, ita ut ab interioribus oris partibus ad exteriores progrediar. Alphabetum igitur, quod mihi ad usum meum maxime accommodatum esse videtur, hoc est:

Consonantes.

		explosivae		nasales	fricativae		liquidae
		fortes	lenes		fortes	lenes	
I	palatales	k	g	ṅ	χ	j	.
	velares	k	g	ṇ	χ	γ	l
II	interdentales				ϑ	ð	r
	alveolares	t	d	n	s	z	
	cacuminales				š	ž	
III	labiales	p	b	m	f	v	

ą, *ę* etc. sunt *a*, *e* etc. nasalem in modum sonantes.

Speciminis loco sit transscriptio orationis dominicae: *Páter imón, o en tis uranís, aijasϑíto to onomá su, elϑéto i vasilía su, jeniϑíto to ϑelimá su os en uranó ke epi tis jis. Ton árton imón ton epiúsion dós imín símeron ke áfes imín ta ofilímata imón os ke imís afíemen tis ofilétes imón, ke mí isenéngis imás is pirazmón, alla ríse imás apo tu poniró. Amín.*

CAPUT I.

Series prima.

In hac serie et in quaque alia consonantes explesivas primo loco posui, has nasales singulae sequentur; tertio loco de fricativis disseram.

Consonae explosivae.

§ 1. Explosiva fertis *k*.

Cum κ linguae graecae respondeat *k* latinae, nihil obstat, quin literam graecam latina transscribamus. Sed aliud quid minime neglegendum est. Permultum enim interest, utrum *k* ante *a*, *o*, *u* vocales, an ante *e* et *i* inveniatur. Cum κ ante *a*, *o*, *u* pronuntiamus, lingua ante velum palato appropinquat; et haec consonae species hanc ob causam velaris appellatur. Quum autem κ sic articulamus, ut lingua duro palato appropinquet, id quod fit, cum *k* ante *e* vel *i* sonos exstat, *k* palatalis auditur. In nostro quoque sermone *k* in vocabulo *Kamm* alia est atque in *Kind*. Quare Rumpeltus *k* velarem accentu apposito (*k̑*) distinguit; *k* palatalis accentu caret. Quae distinctio in linguae alicuius sonis describendis videtur esse supervacanea; nam ex sequenti vocali satis intellegitur, quo sono *k* pronuntiandum sit.

Addendum est, in dialectis rhodia, carpathia, chalcidica κ pro χ audiri, ut *éko* = ἔχω; *stokdzome* = στοχάζομαι, *teknítis* = τεχνίτης. Quod idem invenitur in dialecto Calabriae (terra d'Otranto), in qua adhuc graeca dialectus conservatur, sed in his tantum vocabulis: *érkome* = ἔρχομαι, *Kristó* = Χριστός, *vaskáli* = μασχάλη[1]) (Morosi p. 105).

Quando *k* pronuntietur ut *g* latina, et quando assibilata

---

1) De transitu μ literae in ν videas p.

sit ut *c* linguae italicae ante *e* et *i* vocales; paulo infra dissoram.

§ 2. Explosiva lonis *g*.

Hic sonus in lingua quae nunc floret, non ovanuit, quamquam rarius adhibetur. Nam et κ ot γ post gutturalem nasalem ut g pronuntiatur: et in ἄγγελος quidem et ἀνάγκη palatali modo, in ἀναγκάζω volari. Eadem onim ratio intercedit, quae est otiam in *k* litera: *g* modo palatalis, modo velaris esse potest.

Huc cadunt etiam exempla velut *deṅ geló* = δὲν γελῶ [1]) (οὐδὲν γελῶ = οὐ γελῶ), ubi ν finalis vocabuli δέν in gutturalom nasalem mutatur. Etiam *j* consonans post ν in duriorem *g* literae sonum transire potest; *g* vero efficit, ut ν in *ṅ* transeat. Hoc maxime in dialocto Calabriae invenitur, ubi pro *den javéno* (δὲν διαβαίνω) audimus *eṅ gjavéno*. Cum iidem pro αἷμα dicere soleant *jéma* (qua in re cum plerisque dialoctis Graeciae consentiunt), pro δὲν θέλουν αἷμα pronnntiant *ę télu'ṅ géma*. Nequo aliud quid praetermittendum est. Quodammodo hiatus ovitaudi caussa cum vocem cui *j* principium est articulus generis neutrius τό praeit, Calabri ν intercalaro solent. Morosi (p. 103) haec affert exempla: *toṅ géno* pro *to jénος* (τὸ γένος) coterorum Graecorum et *toṅ giulí* pro *to jiulí* (τὸ ὑαλίον). De intercalationo ν consonantis infra dicetur. In dialecto Calabriae γ voterem pronuntiationem servavit, etiam ante ρ et λ consonantes ot *a*, *o*, *u* vocales; exempla haec afferam: *gráfo* = γράφω, *glóssa* = γλώσσα, *gála* = γάλα, *gambró* = γαμβρός, *gónata*, *gonatízo* = γόνατα, γονατίζω.

Communo autem est omnium Graecorum, κ ante λ ut *g* pronuntiare. Mullachius (p. 113 grammaticae linguae vulgaris) dicit, ante λ literam κ ita sonare ut *g* Francogallorum in vocabulis *gaule*, *garant*, et κλ in ἐκκλησία plane respondere *gl* in francogallico *église*.

1) In Calabria dicunt *en* pro δεν, δ litera abjecta.

Optime hoc monet Mullachius. Potuit autem addere in veterum sermone similes mutationes inveniri. Nam κ vel χ ante μ plerumque certe in γ mutantur πέπλεγμαι, δέδεγμαι. In sermone, qui libris traditus est, praepositio ἐκ hac in re discrepat, quia ante omnes consonantes constat. Attamen ipsius linguae usus etiam hoc in vocabulo liberior est. Nam non solum in compositione, ubi κ quodammodo in medio verbo versatur, sed etiam, quum ἐκ vere praepositio est, κ mutatur et id quidem et in χ ante aspiratas — ut in inscriptionibus creticis — et in γ ante lenes consonantes β, γ, δ, μ, λ, ϱ et ι literae exemplis carent. Ante has Graeci ἐκ ut ἐγ pronuntiavisse videntur, cum in inscriptionibus saepe haec altera forma legatur. Cuius rei exempla haec mihi e Kühneri grammatica (p. 205) afferre liceat: ἐγ Λαπποίων, ἔγδοσις, ἐγ Μεγάρων, ἐγ λιμένος, ἐγλείπειν. Cfr. Boeckh. Corp. Inscr. n. 1570. a. 1625. 1732. a. 1845 etc.; ἐγδικάζεσθαι, ἐγ Βακχιδᾶν in inscriptionibus Doricis inveniuntur; ante F quoque in ἐγFεληθίωντι tab. Her. I, 104. Quamquam F spirans est, tamen minime conjicere licet, γ quoque quae ante F est, spirantis pronuntiationem habuisse. Aliter res se habet in neograeca dialecto. In ἐκμάθησις quidem et in ἐκλογή g audimus, ille vero recentiorum Graecorum proprius sonus γ literae in γδέρω et γδύνω verbis pronuntiatur, quae ex ἐκδέρω et ἐκδύω aphaeresi prodierunt. In γδέρω et γδύνω pro ἐκδέρω et ἐκδύω habemus aphaeresin ε vocalis et metathesin; et β spirantium. In dialecto Calabriae hae duae formae gdéro et gdýnno (dd = λλ) sine metathesi inveniuntur. Utrum in vocabulo ἔγγονος, quod sine dubio ex ἔκγονος ortum est et hanc ob causam in numerum eorum vocabulorum cadit, de quibus modo dixi, prius γ a veteribus Graecis ut γ, an ut gutturalis nasalis pronuntiatum sit, qua pronuntiatione Graeci qui nunc sunt utuntur (angoniki = ἐγγονίκιον), difficile est dictu. Facile fieri potuit, ut γ nasalis posterioribus demum temporibus evaderet. Sic ἀκίς in ἀγκίδα, κιτάρα et κλεατήρ prothesi et rhinismo in angináda et anglistíri (-ίριον deminut.)

mutantur. Est praeterea linguae vulgaris proprium *merméngi* (vel *mermíngi*, v. infra), quod est deminutivum substantivi *μύρμηξ, κος*.

§ 3. Gutturalis nasalis ṅ

Est idem sonus atque nostrae literae *n*, cum ante *g* et *k* invenitur. Exempla sunt *aṅgáli* (ἀγκάλη), *óṅgos* (ὄγκος), *eṅgízo* (ἐγγίζω). Praestat hunc sonum transscribi signo *ṅ* quod a grammaticis linguae Sanscritae adhibetur et ab eis, qui comparativam artem grammaticam instituerunt.

Hoc *ṅ* non solum in mediis vocabulis reperimus. Etenim in contextu orationis, ubi voces contingunt inter se neque interpunctione sejunguntur, consonans finalis prioris vocabuli quodammodo non in fine est. Quam ob rem in pronuntiatione cum alia observanda sunt, quae ceteroquin solum in media vocabula valent, tum assimilatio regressiva. Id inscriptiones et codices satis demonstrant. Sic *ν* ante *γ*, *κ*, *χ* in gutturalem nasalem mutatur. Cfr. Boeckh. C. I. n. 160, 41: *ΕΓΚΥΚΛΟΙ* (ἐν κύκλῳ), 55. pr. *ΗΙΕΡΟΓ ΧΡΕΜΑΤΟΝ* (ἱερῶν χρημάτων). Qua de re Curtius Etym. p. 495 disputat et exemplo *ΕΓΚΙΒΩΤΙΩΙ* (ἐν κιβωτίῳ) utitur. Haec assimilatio in neograeca dialecto semper auditur, veluti *toṅ gósmon* = τὸν κόσμον. Quo loco statim commemorare mihi liceat *ν* literam, cum in fine sit, mutari in labialem *m*, si proximum vocabulum ab una ex literis *b*, *p*, *v*, *f* incipit. Cujus rei e lingua veterum Graecorum haec exempla afferam: C. Inscr. n. 76. *ΕΑΜΠΟΥ* = ἐάν που, *ΗΟΤΑΜΠΕΡ* = ὅταν περ, *ΕΜΠΟΛΕΙ* = ἐν πόλει; n. 82, 23: *ΤΩΜΜΙΣΘΩΣΕΩΝ* = τῶν μισθώσεων; n. 75: *ΤΟΜ ΦΟΡΟΝ* = τὸν φόρον, *ΜΕΜΨΥΧΑΣ* (μὲν ψυχάς).

Praeterea praeceptor Curtius l. l. duo exempla affert haec: *ΕΜΠΡΟΜΑΧΟΙΣ* et *ΤΕΜΜΥΣΙΑΝ* pro ἐν προμάχοις et τὴν Μυσίαν. Eadem est pronuntiatio talium verborum in recentioribus huiusmodi exemplis: *tom bólemon* = τὸν πόλεμον, *tim filían* = τὴν φιλίαν, *tim mitéra* = τὴν μητέρα, *tim bsichí* = τὴν ψυχήν.

Consonae fricativae.

§ 4. Fricativa fortis χ.

Duo genera sunt χ literae atque ac *k* et *g* literarum. Sonus est velaris quum guttur ipsum ita coangustatur, ut spiritus vehementer et continenter editus fricationem efficiat. Cum autem vox articulatur eo loco, qui est inter velum et cacumen palati, χ palatalis oritur. Nostro in sermone ex vocali praecedenti pendet, utrum χ velaris an palatalis sit. Si *a*, *o*, *u* praecedunt, *ch* velaris est, ut in *lachen*, *ach* (ob hanc rem *Ach-Laut* dicimus), sin una e reliquis vocalibus praeit, *ch* palatalis fit (*Ich-Laut*). At in graeca lingua non vocales quae praecedunt, sed quae insequuntur, spectandae sunt: in ἄχυρα, ἔχω, ἔχουν velaris, in ταχέως, μάχη, ἔχει palatalis χ auditur. Praeterea χ velaris est insequente consona, velut ἀχλύς, ἀχρεῖος etc.; idem supra de *k* et *g* dicendum erat.

Atque ab Lepsio quem Rumpeltus sequitur (p. 29), sonus velaris (*Ach-Laut*) χ litera, palatalis (*Ich-Laut*) χ̇ significatur. Mihi, cum in neograeca lingua propter eam legem, quam indicavi, dubium esse non possit, uter sonus audiatur, satis esse videtur uno χ signo uti. Addere mihi liceat, in dialectis rhodia et carpathia χ initio verborum leniore quodam spiritu ita pronuntiari, ut γ a nostro *h* prope absit, velut *hέρα* pro χέρα. (Mullachii Gramm. p. 94). *h* enim et coartatis faucibus in χ transire et dilatatis ex χ evadere potest. In dialecto Calabriae χ item ut nostrum *h* pronuntiatur, inter vocales autem sonus χ literae tam lenis est, ut saepenumero omnino non audiatur; imprimis Corigliani et Zollini et Sternatiae incolae dicunt ἔω, ὄι, ἔα pro ἔχω, ἔχει, εἶχα [illegible] εἶχαν. Similiter in Cypro insula auditur ὄι pro ὄχι (ὀχί) (Mor. p. 105).

§ 5. Fricativa lenis.

γ velari γ ante α, ο, ω vocales respondet. Est talis literae *g* sonus, qualis in quibusdam Germaniae regio-

nibns in *Tage*, *sagen* pronuntiatur. Nec deest idem sonus linguae Danorum. Eam vocem Brueckius *j* expressit. Equidem γ servaverim, no opns sit, sonnm proprium *j* literae signo apposito (*j̃*) distinguere. Exempla haec tantum affero: *γámos* (γάμος), *γonatízo* (γονατίζω), *áγusi* (ἄγουσι). Quae ratio est γ literae ad χ velarem, eadem est *j* ad χ palatalem. Non me fugit, me supra velarem x a palatali non dinstinxisse neque velarem χ a palatali χ: sed velarem γ a palatali *j* discerni valde mihi praestare videtur, quod ex sequenti vocali intellegi non potest, quo sono γ pronuntiandum sit; nam *j* non solum ex γ, sed etiam ex *i* vocali prodiit, ita ut *ja*, *jo*, *ju* syllabis ια, ιο, ιου veteris linguae respondeant.

γ ante *e* et *i* sonos ut *j* nostrae linguae pronuntiatur velut: *jeló* (γελῶ), *jíras* (γῆρας), *jrízo* (= γυρίζω), *jinósko* (γιγνώσκω), *díjis* (= ἄγεις; de epenthesi prioris *i* post dicetur. *j* consonans orta est etiam ex *i* litera, quam alia vocalis secuta est. Cuius rei duo sunt genera:

a) initio vocabulorum, ut in *jerákci* (ἱεράκιον), *jatrós* (ἰατρός), *jánis* (Ἰωάννης), *jasumí* (ἴασμη), *jós* (υἱός), *jortí* (ἑορτή). Inter has duas formas certe ἱορτή ponendum est; cfr. in dialecto boeotica ἰών pro ἐγώ(ν).

b) in mediis vocabulis ut in *ajitós* = αἰετός (ι pro ε), *ajéras* = αἰήρ. *avéras*, quam formam Ernestus Curtius in dissertatione supra commemorata in medium profert, exstare non videtur. Aliud exemplum est *Vérja* (Βέροια sive Βέρροια), urbs Macedoniae, hodie quoque malis granatis abundans; quare eam nomen duxisse putant a φέρειν et ῥοιά. (De transitu φ consonae in β cfr. Βερενίκη.) Quibus addenda sunt: *glidjá* (τὰ κλειδία), *χerjú* (τοῦ χερίου, demin. substantivi χείρ). ε quoque in *j* transit velut θjός — jam apud Homerum synizesis statuenda est et apud Lacedaemonios σιός invenitur, *i sterjá* (ἡ στερεὰ χώρα, continens), *enjá* (ἐννέα), *vasiljás* (βασιλέας pro βασιλεύς. Item αι, quod aeque pronuntiatur atque ε, in *j* transit: *paljós* (παλαιός), *Ovrjós* (Ἑβραῖος), *Aθinjós* (Ἀθηναῖος), *Zmirnjós*

(*Σμυρναῖος*). Qua de re plura disputabuntur, cum infra agemus de eis consonis, quas Francogalli *sons mouillés* vocant. Nunc ea vocabula consideremus, in quibus *γ* aut *j* praefixum est, velut *jìljós, jéma, inné* pro ἥλιος, αἷμα, ὕπνιον. Haec tria substantiva ab initio digammate caruisse constat; quare statuere cogimur, spiritum asperum in *j* transiisse. Attamen in vocabulo *γúlo* = οὖλον, *gingiva*, *γ* e spiritu aspero prodire non potuit. Mullach., qui 135 de *γúlo* disputat, vocem οὖλον unquam digamma habuisse negat. Plane vero equidem cum eo dissentio; puto enim οὖλον a radice *Fελ* ductum esse (cfr. Curtii Etymol. p. 334) et vim ejus *volva Hülle* fuisse. Suidas γάλλιξ pro ἄλλιξ mentionem facit dicens: ἄλλικα, χλαμύδα κατὰ Θεσσαλοὺς . . : *Οἱ ἰδιῶται γάλλικά φασι ταύτην.* Hoc quoque vocabulum digammate caruisse Mullachus statuit; sed neque οὖλον neque ἄλλιξ ad radicem ullam reduxit. Radix *var, decken*, inesse mihi videtur. (Cfr. Curt. Etym. p. 322.) Neque quidquam offensionis habet, quod *ρ* in *λ* mutatum est, cum etiam οὖλος (crispus) ab eadem radice deductum sit.

CAPUT II.

Series altera.

Omnes consonantes de quibus hac in serie agemus, prope dentes in anteriore oris parte pronuntiantur. Quarum longe plurimae in numero alveolarium sunt, de quarum articulatione Rumpeltus p. 21 haec dicit: Man presst die Seitenränder der Zunge an die oberen Backenzähne und legt den vorderen Theil sammt der Spitze an das hintere Zahnfleisch der oberen Schneidezähne d. i. an den Alveolarfortsatz des Oberkiefers.

Consonae explosivae.

§ 6. Explosiva fortis *t*.

τ litera eodem modo articulatur quo *t* Latinorum, quam ob rem nihil obstat, quominus *t* litera in transscriptiune utamur.

t etiam pro ϑ in dialecto Calabriae in usu est, praeterquam, quod Soleti *seó* pro ϑεός dicitur, et in dialecto Asiae minoris, velut *télo* = ϑέλω, *tálassa* = ϑάλασσα, *tánato* = ϑάνατος. In ceteris dialectis ϑ plerumque quidem sonum interdentalem habet, sed si consonans praecedit, *t* pro ea auditur: ἦρϑα (ἦλϑον) = *írta*, φϑάνω = *ftáno*, ἐκλείσϑην = *eglístin*, et quae sunt huius generis alia.

§ 7. Explosiva lenis *d*.

Literam *d* pro sono nostri *d* pono, qui etiam nunc in Graecia floret. Primo loco commemorandum est, τ literam aeque ac *d* pronuntiari, aut si in eodem vocabulo ν litera praeit, velut ἀντί = *andí*, ἀντάρα = *andára* (ventus, tempestas, v. med. Graec.), ἐντύπωσις = *endíposis*, aut si vocabulum praecedens in ν finitur, velut τὸν τόπον = *ton dópon*. Etiam ϑ praecedente ν in quibusdam dialectis *d* sonat, velut *ándropos*. Omnibus in dialectis etiam δ, quum ν vel alia consonans praecedit, veterem pronuntiationem habet: ἄνδρα = *ándra*. In dialecto Calabriae δ nusquam spirans facta est, sed sonum usitatum ubique servavit. Idem statuendum est de dialecto Asiae minoris: ἄδεια = *ádja*, δουλεύω = *dulévo*, διαβάζω = *djavázo*.

Quare quamquam δ plerumque in fricativam abiit, tamen Graeci omnes *d*-literam optime pronuntiare possunt, id quod potissimum in vocabulis peregrinis sive turcicis sive romanis fit. Quod idem cadit in *b* et *g* literas. Phanariotae, qui Constantinopoli sunt, haud inepte vicerunt difficultatem hos sonos graecis literis significandi; nam β, γ, δ literis puncta apposuerunt (β˙ γ̇ δ˙) et turcica vocabula *diván* et *bakhdjé* (hortus) graece scripserunt δ˙ιβάνι, β˙αχτσέ. Quae signa ceteris Grae-

cis ita displicebant, ut aliam multo quidem molestiorem, sed aeque sollertem rationem significandi statuerent; signum enim fortis explosivae eiusdem seriei scribunt, signo nasalis praeposito; tali modo lenem mutam literis ante oculos ponere student, velut *ντιβάνι, μπαχτσέ, μποτέγα = bottega;* interjectionem *bo, bo!* scribunt *μπό, μπό.*

§ 8. Nasalis dentalis *n*.

Nasalem hujus seriei litera n exprimere minime dubito. Quando *n* gutturalis (*ṅ*) aut labialis (*m*) exsistat, hac de re jam supra dictum est. De *n* dorsali, cum ante *j* locum habet, et de *n* ante fricativas consonantes aut plane sublata aut valde extenuata infra agemus.

§ 9. Consonae fricativae.

Huius classis sunt *s* et *z*, quas recentiores Graeci veterum scripturam servantes σ et ζ scribunt. σ *(s)* est ille sonus acer, qui in nostro *reissen* auditur; habet eandem pronuntiationem in initio verbi et medio in verbo et in fine eius. Ante lenes consonantes, in quarum numero etiam *μ* est, σ leniter proferenda est. Quare temporibus posterioribus *ζβεννύναι, ζμερδαλέος, ζμινύη* scriptum est. Sed recentiores Graeci in talibus vocabulis signum ζ non adhibent, neque unquam *κόζμος, ζβύνω* scribunt. Quid? quod nonnullis in dialectis nonnunquam σ ante *μ* omittitur, nonne hoc quoque demonstrat σ ante lenes consonas aeque articulari ac ζ? In dialecto Calabriae *kόma* dicunt *Κόσμας, limonó* pro *λησμονῶ* (*obliviscor*, ab adjectivo *λήσμων*), *gliméno* pro *χλεισμένος*. Quibus de vocabulis Morosi (p. 112) dicit: Il σ precedente il *μ* (e preceduto da vocale) sempre o cadde affatto o gli si assimilò; come appare in *limonò*, *ai Komma* etc.

At nemo intellegit, cur sub eadem conditione in illo vocabulo σ elidatur, in hoc assimilatione in *μ* transeat. Mihi quidem Morosi naturam *μ* nasalis non satis perspexisse videtur; aliter transitum σκ in κκ, qui apud veteres Laco-

nes et recentiores Zacones invenitur, afferre non poterat; neque aptius „*marammènos* della Grecia per (με)μαρασμένος“ confert, cum jam Plut. Pomp. 31. et Clem. Al. protr. p. 43, 25 μεμάραμμαι exstet, quocum comparari licet ἤσχυμμαι V. T. 1. Reg. 27, 12 et imprimis ᾐσχυμμένος Il. XVIII, 180, sicut ἐξήραμμαι Theophr. c. pl. 5. 14, 6. Apollod. 1. 9, 1. His in verbis consonans finalis stirpis litera ν est, quae ante μ aut in σ mutatur aut assimilatione in μ, ita ut de assimilatione σ literae in μ hoc loco non agatur.

ζ literae, ortae ex δ litera et leni *s* (*ds*), pronuntiatio quam olim habuerat quaeque a nostra (*ts*) longissime abest, mutata est jam ante Christum natum, ita ut ζ lenis spirans facta sit, quare ζῆλος a Graecis qui nunc sunt *zilos* dicitur. Sonum ζ literae *z* significari mihi praestare videtur quam *ſ* signo, quod Rumpeltus adhibet, cum illud a plurimis grammaticis acceptum sit. Sed haec quidem hactenus, jam de interdentalibus disputemus.

§ 10. Consonae interdentales ϑ et δ.

De articulatione harum litterarum Rumpeltus (p. 21) dicit: Man entfernt die Zahnreihen ein wenig von einander und verstopft entweder den Spalt mit dem Zungenrande oder presst den Rand der flach liegenden Zunge ringsum an die obere Zahnreihe.

Illi duo soni non solum in dialecto neograeca inveniuntur, sed etiam in britannica (*th* lenis et fortis in *thy* et *thin*), islandica, hispana, arabica etc. (Rumpelt. p. 187). In laconica autem dialecto prima ϑ hunc sonum habuisse videtur. In Alcmanis enim reliquiis et in Lysistrata Aristophanis multis in vocabulis pro ϑ litera σ reperitur, sed usus sibi non constat ne in uno quidem eodemque vocabulo. Cum vero spirans interdentalis media sit inter aspiratam et spirantem alveolarem, ut saepenumere ex interdentali alveolaris (*s* aut *z*) posterioribus temporibus oriatur, ex hac inconstanti scribendi ratione conjecturam fecerim,

apud Lacones ϑ nec purum dentalis aspiratae sonum habuisse nec σ alveolaris, sed eum, quem postea in omnibus dialectis habuit et nunc quoque in plerisque habet.

In transcribendo quidem servo graeca signa, quod idem Jean Pio facit.

§ 11. Cacuminales *š* et *ž*.

Iam vero in numero hujus seriei fricativarum praeter alveolares *(s et z)* et interdentales (ϑ et δ) *cacuminales* afferendae sunt, quae falso cerebrales vocantur. Sunt eidem soni, qui a Francogallis *ch* (nostro *sch*) et *j* literis exprimuntur. Lingua veterum Graecorum his sonis carebat. At nonnullae recentiores dialecti eis utuntur, velut Calabra in *ašimo* pro *ἄσχιμος* (*ἀσχίμων*); tamen semper vetus et translaticia scribendi ratio accuratissime servatur. In peregrinis vocabulis Graeci varium in modum sonum Francogallici *ch* significant. Jam fortem cacuminalem fricativam *š*, lenem *ž* signo effingam, Bohemorum usum secutus.

Atque primum de *š*, quod multo magis notum est, agemus. Qui sonus, cum nihil nisi ejus naturam respicimus, certe simplex vocandus est; cum vero de origine quaerimus, saepe ex duabus consonantibus prodiit. In dialecto Calabriae σχ ut *š* pronuntiatur. Morosi (p. 105) *sc* literis utitur, quae in lingua italica ante *e* et *i* ut *š* sonant. Ille praeter *ašimo*, quod jam laudavi, affert *šiní* = *σχοινίον* (demin. substantivi *σχοῖνος*) et *šizo* = *σχίζω*. In Zaconum dialecto σχ et σκ plerumque ut *š* pronuntiantur: exempla Devillius (*Étude du dialecte Tzaconien*, Paris 1866) haec affert: *šámda*, baguette, a dorica forma *σκᾶπτον* pro *σκῆπτρον*; μ enim ante consonantes labiales haud raro intercalatur, velut in *σκίμπτω* (*σκίπτω*); *šša*, *épaule*, a vetere *ἰσχίον*, significatione leviter mutata; *š* pro σκ vel σχ auditur etiam in vico Athenarum, cui *Πλάκα* nomen est. In dialecto Zaconica haec pronuntiatio etiam in χ literam cadit: *τρίχε* sonat ut *tšiše*, *κοίχελε* (*κόγχιλος*) ut *kišele*.

Qui Amorgum, Calymnum, Astypalaeam[1] incolunt, in eo consentiunt, quod χ ante ε et ι voces ut š pronuntiare solent, velut éši = ἔχει, okoši pro ἔξοχι[2]. Praeterea in Cypro insula eadem pronuntiatio invenitur, ut šoiro = χοῖρον[3], et in dialecto Calabriae duobus in vocabulis: šimóna pro χειμών et šéro pro χεῖρον (comp. neutr. adjectivi κακός).

š hanc pinguem pronuntiationem habet σ in dialecto Zaconica: éši = ἔσι, kouši = ἀκούεται, etc. Id in Macedonia, in Epiro, in Samothracia insula: šéro = σέρει, šimera = σήμερα etc. Denique in oppidulo Leshi insulae, quod Plomarion hodie audit, uši dicunt pro ὄσοι (ex. gr. ayapiši) et šimeron, štáčin pro σήμερον, στάχυν. De š = σι veteris linguae infra agam.

ž, sonus francogall. j, pro z invenitur apud Macedones et Epirotas. Idem tradit Devillius (p. 85) de Zaconibus: žestó = ζεστός, žígia = ζύγια. Quae consonans utrum aliis quoque dialectis communis sit necne, dicere non possum.

§ 12. Liquidae *l*, *r*.

ρ et λ sonorum varia genera sunt, quae in scribendo distinguere supervacaneum habeo. Utraque liquida dorsalis est, si *j* subsequitur, de quo post agetur.

Ab hac occasione autem mihi non abhorrere videtur, pauca de permutatione harum duarum consonantium disserere. Est studium quoddam recentioris linguae Graecae λ in ρ mutandi. Exempla sunt: ἦρθα vel ἦρτα (ἦλθα), ἄρτος.

1) Ἀστυπάλαια nunc Astropalja (die Sternesalb) vocatur. Solent enim homines nomina locorum ad notas radices applicare.

2) Mullachius, qui in grammatica sua haec exempla Rossio (Reisen II, 67) debita in medium profert, recte dicit: *Diese Aussprache des χ möchte ich nicht mit Ross für etwas Ursprüngliches, sondern für eine späte Verderbung halten.*

3) De mutatione ε vocalis in ι infra disseremus.

erte (ἦλθες, ἦλθε), *érto* (ἔλθω) etc., *orpída* = ἐλπίς, *aderfós* = ἀδελφός, *kórfos* = κόλπος, *armirós* = ὁλμυρός, *arméyo* = ἀλμέγω pro ἀμέλγω. Zacones post consonantes λ in ρ mutant: *kríma* = κλῖμα, *kríku* = κλείς (dor. κλᾷξ apud Theocr. XV, 33), *grúsa* = γλῶσσα, *pratána* = πλάτανος, *aprúkku* = ἁπλόνω etc. (Devill. p. 79). Ex dialecto Calabriae Morosi p. 110 affert: *grostí* = κλωστή, *prúsjo* = πλούσιος etc. Sphakiotae, incolae montosae regionis Cretae insulae, eo progrediuntur, ut semper fere ρ pro λ proferant, quare cum *fíri* pro φίλοι, *yára* pro γάλα, *meyára* pro μεγάλα, *kará* pro καλά, *óros* pro ὅλος, tum *árro* pro ἄλλο et *pórri* pro πολλοί inveniuntur. Ut frequentissimus est transitus λ litterae in ρ, ita rarissime λ pro ρ reperitur. Equidem tria tantum exempla in promptu habeo: *flevdris* pro φεβρουάριος, *plóri* pro πρώρη, *ylígora* = ταχέως ab adject. ἐγρήγορος (vigil), quod reperitur apud scriptores ecclesiasticos et apud Pollucem (Bekk. et L. Dind. ἐγρηγορώς). In his tribus exemplis λ pro ρ habemus, non quo πρ aut γρ evitent Graeci, sed quod in unaquaque voce etiam altera vel tertia syllaba a ρ incipit.

ρ ante dentales in ν mutatur in dialecto zaconica in vocabulis: *ánde* = ἄρτος, *mundalía* (μυρταλίδα) = μυρτολίς, *skúnde* = σκόροδον, *titénda* (τιτέρτο) = τετάρτη (*Mittwoch*), *chónda* = χόρτα (neutr. plur.), etc. Multum similitudinis haec mutatio habet cum ea, quae in nonnullis vocabulis Doricae dialecti exstat; dico formas ἦνθεν, βέντιστος, φίντατος, de quibus Ahrensius II p. 110 agit. Zaconica dialectus etiam ante κ liquidam ρ in gutturalem nasalem ŋ vertit; exempla affert Devill. p. 80 haec: *óngate* = ἔρχος, *ánga* (ἄρκο) pro ἦρκα (j'ai pris), *éšjunga* = ἔσυρκα (a verbo σύρω). Ut illis in vocabulis ρ ante κ in ŋ mutatum est, ita ν post κ in r transiit in: *ípre* = ὕπνος, *lafría* (δαφνίδα) = δαφνίς, *yrípe* = κνῖπες, *prínga* = πνίγω. Vocabulo *lafría*, in quo *l* pro δ positum est, velut in latino *laurens* (cfr. etiam δάκρυον = *lacruma*), opponi quodammodo possunt nonnullae voces dialecti calabrae, quae *dd* pro λ vel λλ praebent.

Morosi p. 110 affert: *maddi* = *μαλλίον* (demin. substantivi *μαλλός*), *gnáddo* = (ἐ)κβάλλω, *addáfso* = ἀλλάσσω, *puddi* = *πουλίον* (a *πῶλος*, *foddéa* = *φωλεά*, *maráddi* = *μαρούλιον* (dem. subst. *μάρον*). Neque vero ea vocabula communia sunt toti calabrae dialecto, sed imprimis Bovae propria.

Ut in umbrica dialecto *ṛ* primitivae *d* respondet, velut *arfertur* (= *adlator*), aut *peṛi* (*pedi*), et ex antiquissima lingua latina pro *adcena* et *advcho* formae *arcena* et *arvcho* traditae sunt, sic in neograeca lingua permutatio *δ* interdentalis occurrit in deminutivo *ta glarákja* = *τὰ κλαδάκια* (*ramuli*), et *ϑ* interdentalis in *karékla*, quod ad *καϑέκλη* (*καϑέδ-λη*, velut *καϑέδ-ρα*) referendum est. Exemplum transitus *ν* literae in *l* est *alefántria* pro *ἀνεφάντρια*, *aranea* ab *ἀνυφαίνω*, quod apud Platonem exstat.

De elisione literae *ϱ* vel *λ* ante i, sequente vocali, postea agetur.

SERIES TERTIA.

Haec pars labiales consonantes complectitur et compositione simplicissima est.

§ 13. Explosiva fortis *π*—*p*.

De pronuntiatione hujus consonantis nihil est dicendum. Modo commemoravimus, post *μ* nasalem *π* ut *b* proferri. Afferre possumus, recentiorem dialectum studium quoddam habere, *p* ante *τ* in *f* mutandi, et initio vocabulorum: *ftéo* = *πταίω*, *ftío* = *πτύω*, *ftochós* = *πτωχός*, et mediis in vocabulis, velut in *ráfto* = *ῥάπτω*, *gléftis* = *κλέπτης*, *eftá* = *ἑπτά*. Dialectus Calabriae eo progreditur, ut pro *ψ* semper *fs* habeat, velut *fsichí* = *ψυχή*, *fsichró* = *ψυχρός* etc.

p in *f* mutatur nonnunquam effectu sequentis *s*. Ut in antiqua dialecto *λέχριος* a radice *λεκ* habemus, aut praeter *ἐξαπίνης ἐξαίφνης* (Curt. Etym. p. 457), sic e dialecto

Calabriae *kafnós*, *kafnízo* pro *καπνός*, *καπνίζω* traduntur. Praeterea *p* ante *n* assimilatione in *n* transire potuit. Exemplo utor substantivo *ínno*, quod Corigliani et Sternatiae in usu est, cui addo *afsunnó* = *ἐξυπνέω* (*afs* = *ἐξ*), quod per totam Calabriam auditur. Neque tamen statuendum est, *p* statim in *n* transiisse. Immo haec opinio sola recta est: *p* ante *n* in *m* mutata est, postea *m* ante *n* assimilatione in *n* transiit. Hoc nobis ostendit ea ratio quae inter latina *somnus* (*ὕπνος*, skr. *svapnas*) et *sop-or* intercedit. Inter *ὕπνος* et *ínno* ponamus necesse est formam *ímnos*. Sic in dialecto Italica *somnus* in *sonno* et graecum *ὕμνος* in *ínno* transierunt. Apud recentiores Italos igitur *ínno* significat *ὕμνον*, apud Calabros *ὕπνον*.

Zaconum dialecti proprius est transitus *π* literae in *k*, quae tamen solum ante *i* locum habet. Exempla Devill. p. 84 haec affert: *kiγádi* = *πηγάδιον* (*πηγή*), *kísu* = *ὀπίσω*, *kínu* = *πίνω*, *kiná* = *πεινάων*, *kjánu* = *πιάνω*, *kíture* = *πίτυρον*, *líki* = *λέπη* etc. Tamen septentrionales Zacones *lípi* dicunt.

Saepius tenuis *p* in *v* (*β*) emollita est. Exempla compluribus locis dissertationis meae reperiuntur.

§ 14. Explosiva lenis *b*.

Hic sonus in recentiore minus quidem frequens est quam in antiqua lingua — nam *β* nunc pronuntiationem nostrae *w* semivocalis habet — nequaquam tamen ab ea alienus est. Videamus nunc, quando muta *b* servata sit:

a) *β* profertur ut *b* post labialem nasalem *m*, velut *embéno* = *ἐμβαίνω*, *embázo* = *ἐμβιβάζω*.

b) etiam *π* post *m* ut lenis explosiva profertur: *émbio* = *ἔμπιον* (= *πίον*); *emberdéro* = *ἐμπεριδέω* (implico), *embistosíni* = *ἐμπιστοσύνη*, *embódjo* = *ἐμπόδιον*. Nec negligenda sunt exempla velut *tim bólin*, *tim batrída* = *τὴν πόλιν*, *τὴν πατρίδα*, de quibus supra egimus ob transitum dentalis nasalis in labialem.

In peregrinis vocabulis *b* literam non solum post *μ*

accuratissime proferunt Graeci, velut *ambassadóros* = *ambassadeur* (πρεσβευτής), sed etiam initio verborum, vel inter duas vocales, velut *búrsa (la bourse)*. Graeci hoc vocabulum μποῖρσα scribunt; de qua scriptura § 7 dictum est.

Addo interjectionem *bré* (μπρέ), in qua β veterem sonum servavit. Est *bré* vocativus adjectivi μωρός. Ut ex μροτός — quod metathesi ex μορτός prodiit — βροτός, sic ex μρέ (syncopo) *bré* factum est.

§ 15. Nasalis labialis *m*.

Haec vere labialis est et omnium populorum communis. Quare paucissima de ea dicenda sunt. De transitu *m* in *v* compluribus locis infra agam. Medio in vocabulo *m* evanuit ante *n* in *káno* pro κάμνω, ut latina *septeni* et *noveni* ex *septem-ni* et *novemni* (*ni* est suffixum distributivum) prodierunt. Initio vocabuli *m* ante ν abjecta est in *níma* pro μνῆμα, in dialecto Calabriae. Ortum est *m* ex *v* ante ν in: *αχamnós* = χαῦνος (α prothet.), *omnostjá* = εὐνοστία (voluptas, ut *ómorfos* pro εὔμορφος [*évmorfos*]), *elámno* vel *lámno* pro ἐλαύνω. Conferri possunt σεμνός ex σεβ-νός (Curt. Etym. 538 et 540) et *scamnum* ex *scab-num*, quod voce *scab-ellum* docemur.

Saepe *m* ex *f* aut *v* ante *m* assimilatione ortum est, velut in *jémma* = γεῦμα (*jévma*), *θámma* = θαῦμα, *embistemménos* (-ευμένος, part. perf. med. verbi ἐμπιστεύω), *plemmóni* = πνεύμων (att. πλεύμων) etc.

Eadem natura sunt exempla velut *prámmata* pro πράγματα, *málamma* pro μάλαγμα, aurum, *próstamma* = πρόσταγμα, *χáramma* = χάραγμα, *framménos* = πεφραγμένος, *vremménos* = βεβρεγμένος. Ea vocabula nonnunquam scribuntur una *m* litera, sed meo quidem judicio minus recte. Dixerit quidem aliquis, etiam in latina lingua exempla exstare, in quibus *g* ante *m* evanuit, velut in *examen* ex *exag-men (exagere)*, *flamen* a radice *flag*, quae est in *flagrare*, φλέγειν; *jumentum* praeter *jugum* (ζυγόν), etc.

Cfr. Corss. I, 81. Sed equidem puto, assimilationem statuendam esse; nam *prâmma* dicitur, non *prâma*. Neque tamen nego, in quibusdam ejusmodi vocabulis, postquam assimilatio facta sit, unam *m* literam evanescere potuisse.

Addere mihi liceat vocabulum *amóni* = ἀκμόνιον, quod est deminutivum substantivi ἄκμων. Iam in vetere lingua κ ante *m* in γ mutatur, exceptis tamen nonnullis nominibus, in quorum numero ἄκμων est. Posterioribus autem temporibus, quibus deminutivum solum in usu erat, ex ἀκμόνιον forma ἀγμόνιον prodiisse videtur. Etiam in lingua latina *Pyragmon* pro Πυράκμων (*g* pro *c*) traditum est. (Brandt, Quaest. Horatian. p. 87. Not. 17.) In ἀγμόνιον γ. assimilatione in *m* transiit; neque vero e pronuntiatione Graecorum discerni potest, utrum *ammóni* an *amóni* scribendum sit.

§ 16. Fricativa fortis *f*.

Eundem sonum habet φ in ore recentiorum Graecorum quem nostrum *f*. αυ, ευ, ηυ diphthongi ut *af*, *ef*, *if* pronuntiandae sunt, quum consonans fortis insequitur, velut: *afθádis* = αὐθάδης; *efkleîs* = εὐκλεής; *efktírion* = εὐκτήριον, *sacrarium*; *afksíno* = αὐξαίνω, *augeo*; *efprepís* = εὐπρεπής; *éfsplaχnos* = εὔσπλαχνος; *eftrepízo* = εὐτρεπίζω; *effrosíni* = εὐφροσύνη; *éfχristos* = εὔχρηστος etc. Neque tamen neglegendum est, illud *f* saepius ante consonantes extrudi. Non dico vocabula velut *emorfjá* = εὐμορφία, ubi *fm* prius in *mm* transiit, sed affero *atós* pro αὐτός, *aksíno* pro αὐξαίνω (in dialecto Calabriae, in qua ξ = *fs*, habemus *afséno*), *esplaχnía* pro εὐσπλαγχνία etc. His in exemplis de assimilatione *f* spirantis cogitare non possumus. Pro *emorfjá*, quod modo laudavi, Zacones dicunt *emorθjá*.

Imprimis haec permutatio fricativae φ ante *i* in θ australium Zaconum propria est. Devill. p. 81 haec exempla affert: *raθí* = ῥαφή, *níθi* = νύμφη (de forma *nífi* videas infra), *θité* = φυτόν, *koθína* = κοφίνιον, *áθi* =

ὄφις, etc. E contrario in aliis dialectis *f* aliquoties pro *θ* auditur, velut in *fíva* = *Θῆβαι*, *fikári (fukári)* = *θηκάριον* (dem. vocis *θήκη*). Etiam veteres scriptores praebeat *φλίβειν* pro *θλίβειν*, ex quo conjicere possumus, etiam *φλιβερός* in usu fuisse pro *θλιβερός*, pro quo nunc *χliverós* audimus.

Neograeceae formae *áχni* et *áθni (vapor, exhalatio)*, *aχnízo* et *aθnízo (exhalare)* reduci possunt ad radicem *ατ* (*αϜετ*; cfr. Curt. Etym. p. 361), unde ductum est substantivum *ἀτ-μός*. In *áθ-ni* illud *n* effecit, ut *τ* in *θ* mutaretur (cfr. Curt. Etym. p. 457). Forma *ἄχνη* etiam in antiqua graecitate exstat, meo quidem judicio ad eandem radicem referenda.

φ in *v* mutatum est in verbo *krívo*. Terminatio *jo* quae ad radicem accedit (*κρύφ-jω*), ante *α*, *ο*, *ω* sonos in *γ* transit, quare prodiit forma *κρύφ-γω*. Illud *γ* vero sibi praecedentem consonantem *φ* in *β* assimilavit: *κρύβγω*. *γ* post *β* postea in nonnullis verbis excidere potuit: ergo *krívo*. Simili modo *ἀνάπτω* (rad. *ἁφ*) in *anávgo* et *anávo*, *θάπτω* (*τάφος*) in *θávgo* transierunt. Neque tamen sola ea verba, quorum radix in *φ* excidit, sed omnia quae in antiqua Graecitate in *πτ* formata sunt, praeter hanc formam (*κρύπτω*, *krífto*) etiam illam aliam in *βγ* habere possunt, velut *kóvgo* et *kóvo* juxta *kófto* (*κόπτω*), *nívgo* et *nívo* juxta *nífto* (*νίπτω*). etc.

§ 17. Fricativa lenis *v*.

β aeque ac *δ* et *γ* fricativa evasit. Quare quis est qui consentaneum esse dixerit Graecos in grammaticis quas de majorum dialecto scripserunt, translaticiam consonarum dispositionem servare, non secundum rationem pronuntiationis, quae hodie apud eos viget et floret, immutare? Quo enim jure *β*, *γ*, *δ* dici possunt *μέσα σύμφωνα*?

Atque *β* quidem nostro *w* sono respondet, quem *v* litera exprimimus. Praeterea veteres diphthongi *αυ*, *ευ*, *ηυ* nostris diebus ut *av*, *ev*, *iv* sonant, quum sive vocalis sive

consonans lenis (β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ϱ) subsequitur. Exempla sunt: *everjétis* = εὐεργέτης, *évvulos* = εὔβουλος, *avjí* = αὐγή, *evdjázo* = εὐδιάζω, *evlogó* = εὐλογῶ, *évmorfos* = εὔμορφος, *énia* = εὔνοια, *ávrio* = αὔριον.

β saepe eliditur inter duas vocales. Dialecti Cypri, Rhodi, Carpathi, Chalcidis, Calabriae, Zaconiae etc. multa exempla praebent, e quorum numero haec affero: *djáolos* (etiam *djálos*) pro διάβολος, *struós* = στρουβός, *Atáiros* = Ἀτάβυρος, *próato* = πρόβατον, *foúme* = φοβοῦμαι, etc. Illud *kroátti*, quod Morosi p. 109 affert pro *krevátti* (κράββατος), sic explicandum est: *e* in irrationalem vocalem deminuta est, ita ut *krvátti* orta sit; tum *v* in *o* transiit, ut in ζόασον, quod Hesychius σβέσον explicat.

v loco digammatis invenitur in nonnullis vocabulis: *vídra* est ὕδρα, habet tamen vim posterioris vocabuli ἔνυδρις. Hoc in substantivo neograeca dialectus ad literam congruit cum ecclesiastica lingua Slavorum quae et ipsa *vydra* praebet. *váltos* significat paludem in recentiore dialecto; *Váltos* praeterea nomen eparchiae Acarnaniae est. Dubium non est, quin hoc vocabulum reducendum sit ad radicem *Fελ* (ἕλος; Curt. Etym. p. 336). Secundum Pappadopulum vocabulum *Fέλος* nunc quoque cum digammate exstat; dicit enim doctissimus ille vir (Revue archéologique nouv. sér. VI. p. 228): *Ainsi dans l'île de Syra les paysans appellent un terrain bas et plat, à côté des tanneries, Fέλος, marais, en prononçant ici le digamma, et cet endroit est en effet marécageux.*

Zaconicae dialecti propria sunt: *χávo* (*précipice*, Devill. p. 71) pro χάος, de quo Curtius (Etym. p. 185) dicit: *χάος geht wohl sicher auf ein χαF-ος zurück.* *avotána* = τὸ οὖς, in recentiore dialecto *to aftí*. Curtius, qui hoc vocabulum affert (Etym. p. 374), Thierschium secutus ἀβουτᾶνα scribit. Rectissime praeceptor dicit: *Da in dieser merkwürdigen Mundart ου der regelmässige Vertreter von ο, β aber = F ist, so erhalten wir den Stamm „ἀFοτ“*; nam Devill. p. 32 ἀβουτάνα tradit. *avot* ad αυατ reducendum est. *davelé*

idem est quod *δαβελός* (*δαλός· Λάκωνες*), ab Hesychio traditum. In ceteris dialectis *δαυλί* in usu est. Cum in Curt. Etym. p. 217 legissem: „*δάϊος miser, z. B. Soph. Aj.* 771 *ὦ δαΐα Τέκμησσα. Hier heisst das Wort gequält*", mihi in mentem venit *καϋμένος (kaïménos)*, quo recentiores Graeci semper significant hominem misellum, sicut nos *der Arme* vel *der Aermste* dicere solemus.

In *ivdatu* pro *ὕδατος*, *ivata* pro *ὕδατα* digamma agnoscere non possum. Neque minus cum Devillio dissentio dicente: „*Digamma inséré à la place du λ élidé (dial. de Lémdhi): κάβα (pour κᾶλα — ξύλα), ἄββα (pour ἄλλα — ἄλλη et ἄλλα, plur. n.)*" etc. Hoc loco Devillius dicere debebat *v* occurrere pro *λ*, et comparare poterat dialectum Calabriae, in qua *d* pro *λ* invenitur.

Alia *πάθη β* literae in altera parte dissertationis meae hic illic attingam.

§ 18. Consonantes dorsales.

Antequam ad consonantes duplices transeo, de consonantibus dorsalibus accuratius dicere mihi in animo est. Rectissime Brückius in libro qui inscribitur: *Grundzüge der Physiologie und Systematik der Sprachlaute* cum de *n* dorsali (*n mouillé* Francogallorum) et de *l* dorsali (*l mouillé*) disputat, haec dicit: *Man kann das Wesen dieser Laute mit wenigen Worten bezeichnen, wenn man sagt: sie sind l und n mit unmittelbar darauf folgendem Jot.* Attamen Rumpeltus aliique consonantes dorsales simplices esse existimant. Quae sententia in eo posita est, quod saepenumero, ut *nj* vel *lj* pronuntietur, non majore temporis spatio opus est, quam ut simplex consonans dicatur. Sed voces illas in graeca quidem lingua esse compositas pro certo habeo. Magnas in difficultates incurri, cum de hac re, quod ad neograecam dialectum attinet, nondum quisquam disputaverit. Quare fieri potest, ut nonnunquam aliquid perperam dictum et explicatum sit; sed quantum ego poteram, illas vocum rationes quam optime et rectissime exponere stude-

bam. Atque ut tota haec ratio bene percipiatur, primum de vocibus *γj, κj, χj* disputare praestat. Iam *j* integrum manet, quum post *χ* est, quum autem post *κ* locum habet vel post ceteras tenues *τ* et *π*, plane fere sonum ac naturam amittit et proprio quodam sono profertur, qui in medio est inter *j* et illum *χ* literae sonum, qui extremo palato efficitur; denique *γj* utique in *j* transit. Neque alia res majoris momenti negligenda est. Nam cum ante *γj, κj, χj* vocales *α* vel *ο* positae sunt, illud *j* praeanditur eaque nobis linguae affectio ostenditur, quae a Graecis *ἐπένθεσις* appellatur, quare *παιδάκια* ut *peddikja*, *τεμάχια* ut *temáiχja*, *ἅγιος* ut *áijos* pronuntiatur. Quae epenthesis vel tum locum habet, cum *γ, κ, χ* consonantes *ι* subsequitur, quare *παιδάκι(ον), κόκκινος, μάχι, ἅγεις* ut *peddíki, kóikinos, máiχι, áijis* dicuntur. Nec deest illa linguae affectio in recentiore lingua persica, nec ignorabant veteres Graeci, id quod ex vocabulo *αἶξ* satis luculenter apparet. Stirps enim ejus est *αἰγι* (*αἰγιβότης*), referenda ad syllabam *αγ*, quae ex sanscr. *ağa* intellegitur (cf. Curt. p. 630). Alia exempla sunt: *αἰχμή*, quod Curtius (p. 457) ad *ἀκ-ιμή* reducit, et *γυναικός*, quod syllaba *ki* *γυνα* stirpi suffixa formatum est (v. *Kuhn, Zeitschr.* IV, 216 etc.).

Post *π* *j* eundem quem post *κ* sonum habet, quem quamquam propius abest a palatali *χ* quam ab *j*, tamen signo *j* reddam, velut *ὅποιος* = *ópjos*, *ποῖος* = *pjós*.

Post *f* et *v* sonum *j* servat, ut *εὐμορφία* = *emorfjá*, *σκλαβία* = *sglavjá*. Epenthesis apud labiales locum non habet.

Restat ut de *mj* pauca dicam. *m* non facile cum *j* conjungitur, nisi interposita tamquam ponte nasali dentali. Graeci enim pro *μία* *mnjá* (australes Zacones *njá*), pro *καμμία* *kamunjá* dicunt; *Λάμια* in *lámnja* (*lamia* Hor. a. p. 340. Carmen 524. in collectione Passoviana de Lamia agit), *Ῥωμαῖος* in *Romnjós* transit. Quod quidem ab Oeconomide valde impugnatur, sed certe immerito, nam nemo est inter Graecos, qui cum eo consentiat. Quid? quod ego

illud *mnjá* ita pronuntiari audivi, ut ab *mná* proxime abfuerit.

Denique de dentipalatalibus agendum est, in quibus paulo diutius nos versari opus erit, quum illac plures sint. Ac primum quidem de *l* dorsali et *n* dorsali dicam.

λ et *λλ* ante *j* aeque pronuntiantur atque *gl* in ital. *battoglia* (hisp. *batalla*, lusit. *batalha*), quare *κάλλιον* ut ital. *caglio* sonat. Neque tamen ego more Hispanorum circumflexum neque cum Rumpelto accentum literis *l* et *n* appono (*ń* vel *ĺ*), sed potius *j* literam adscribo, quoniam sic perspicuum fit, unde illae voces prodierint. Exempli causa affero *ἐλαία*, quod ut *eljá* pronuntiatur; praeterea *ἀγκαλιάζω* = *angaljázo*; aoristus *angáljosa* accentum secunda in syllaba habet. Quae eadem pronuntiatio etiam in initio vocabuli fit: ut in ital. *gli* vel lusit. *lhama*, sic in graec. sermone *λεοντάρι* sonat *ljontári*. Vocabulum *ljo* et *ἥλιος* et *ἔλαιον* — in utroque aphaeresis est — significat, quare *ljokávyome* (ictibus solis oppositus sum) et *ljótopos* (olivetum). Zacones pro *λύκος* dicunt *ljúko*, de quo infra videas. Ut vero in quibusdam Italiae regionibus *fijo* (figlio), *paja* (paglia), *canaja* (canaglia), *foia* (foglia), in Francogallia hic illic *batayon* (bataillon), *fouyé* (fouillé), in Albania *bijẹ* (filia), *fẹmíjẹ* (familia) etc. audiuntur: ita haec linguae affectio in omnibus fere Graecorum dialectis invenitur in vocabulo *pjó* (vel *pjú*) pro *pljó* = *πλέον*. Iam nonnullis locis Calabriae *dújoma* pro *dúljoma* (*δούλευμα*)[1], *kájo* pro *kálj*o, denique *íjo* pro *ílj*o dicitur. Samothraces *jíjo* et ceteri Graeci semper fere *jílj*o proferunt. Morosi, qui hac de re in *Studi* p. 111 disputat, dicit: *In questi nostri dialetti un*

1) *dúleema* in *dúlemma* transit, *v* littera in *m* assimilata. Post *λ* irrepsit *j* consonans et *e* ante *m* in *o* obscuratum est; sic *dúljoma* exstitit. Haec *e* vocalis in *o* mutatio non raro exstat ante labiales consonantes *f* et *m*, velut in *jofíri* = *jefíri* (*γέφυρα*), *jómma* = *jémma* (*jérma*, *γεῦμα*). Etiam ex antiquiore dialecto nobis servata sunt similia, velut *Πτολομαῖος* et *Τριπτόλομος* (C. I. Gr. 7435).

tale fenomeno credo sia dovuto ad influenza ital. Sed quis est quin illum errare intellegat? nam haec affectio per omnes Graecos pervulgata est. Quare *πανιά* (*vela*) vel *μανιώδης* ut *panjá*, *manjódis* pronuntiantur et hisce in vocabulis particula *i* vocalis praeauditur. Fere dixerim, *i* post *n* divisam esse et alteram partem praeponi, alteram postponi. Quibusdam in vocabulis haec pronuntiatio vel maxime conspicua est, potissimum in Graecia septentrionali: *énja* (*ἔννοια*) hoc modo effertur, ut dorsum linguae tam arte ad palatum applicetur, ut nares fere claudantur; item *enjázome*, quod inde ductum est. Aeque atque *ἔννοια* — Passov. *ἔγνοια* scribit, id quod non prorsus falsum est, cum etiam *éγnja* audiatur — *ἐννέα* pronuntiatur, illo tantum discrimine interposito ut accentus in secunda syllaba sit, ergo *enjá* (*ἐννέα*), quod in Locride — hac de re Chalciopulus mihi amicissimus me certiorem fecit — *eγnjá* pronuntiatur. Cujus pronuntiationis alia exempla Morosi (p. 111) in medium profert: *velánja* — *βαλάνια* (*βάλανοι*), *skotinjázo* = *σκοτεινιάζω*, quod a *σκοτεινός* ducitur, etc. Eadem ratione terminatio adjectivorum *ενιος* profertur: *siderénjo* = *σιδηροῦς*, *marmarénjo* (*μαρμάρεος*), *asiménjo* (*ἀργυροῦς*), ductum a *σῆμα* = *ἀργύριον μὴ κεχαραγμένον*. Cfr. Thucyd. VI, 8. Proxime abest *melanjáris* (subfuscus) recentiorum Graecorum a *μελαίνω* veterum. Iam si *Μανιάτης* et *Mainote* conferimus, certe minime dubitabimus, quin verba, quae cadunt in *αίνω* et *είνω*, ex *ánjo*, *énjo* orta sint. Eodem loco verba in *αίρω*- ab *árjo* et *érjo*- continentur, velut *καθαίρω*, *ἱμείρω* etc.

Haec verba nos traducunt ad *r* dorsalem. Hujus soni exempla sunt *sterjá* (*ἡ στερεά continens*), *χorjá* (*τὰ χωρία*). Iam vero quod Mullachus (gramm. p. 89) dicit: „*Die Cyprier sprechen das Jot hinter einem ϱ wie hartes γ*," non possum cum eo non dissentire. Id tamen verum est, Cyprios non puram *j* proferre post *ϱ*, sed potius *χ* palatalem, ita ut scribas *χorχjá*. Brueckius hunc sonum, de quo supra dixi, signo *χ* exprimit.

Denique adjiciendum est, apud Zacones syllabam *ri*,

etiamsi vocalis non sequatur, dorsalem pronuntiationem habere. Devillius qui hac de re p. 89 agit, affert cum alia exempla tum haec: *perjípato* (περίπατος), *plevrjí* (πλευρίον), *frjídi* (ὀφρίδιον), *vrjísi* (βρύσις), *makrjúí* (μακρύ) etc. Dignum est quod memoriae mandemus, in illa dialecto nomina mensium Σεπτέμβριος, Ὀκτώμβριος, Νοβέμβριος proferri *Sottémji*, *Oktúmji*, *Noëmji*.

Etiam *dj* et *ðj* in censum veniunt. Iam si δι syllabam vocalis sequitur, in *ðj* transit. Sin autem lingua non plane ad alveolos maxillae superioris effertur, sed illis tantummodo appropinquat, ex *ðj* *j* solum fit. Praepositio διά in *já* mutatur, id quod etiam tum fit, cum praepositio prior pars compositi cujusdam est, velut *jatí* = διατί, *jalíno* = διαλύω, *javéno* = διαβαίνω. Etiam mediis in vocabulis ð ante *j* evanescit, ex. gr. in *pója* pro πόδια, *vúja* pro βοΐδια (pluralis deminutivi a βοῦς formati), *ruja* pro ῥοΐδια (ῥόδια). Haec quidem Morosi (p. 100) habet. Eandem rem in Graecia, ubi ð ut spirans pronuntiatur, invenimus. Hic quoque *já*, *jatí*, *javázo* (διαβάζω) in usu sunt, quos sonos usque ad hunc diem omnes γ litera praeposita significant: γιά, γιατί et ð in γ commutatum esse docent. Sic pro *jasumí* (jasminus) γιασουμί et pro *jó* syllaba (ιώ) γιώ in carminibus scripta exstant. Cum *j* vocalis subsequitur, *d* a Romanis quoque ante *j* explosum est in formis *Iovis, Iovi, Iovem, Iupiter* quae ex antiquioribus *Diovis, Diovem, Diove* factae sunt. Cujus rei alia exempla sunt *Iuno*, *Iunius*, *juvenis*, *juvare*. Cf. Corssenium (I, 211), qui *d* ante *j* elisao cum alia exempla tum *ajutor*, *ajuncta*, *possejutur* in medium profert.

In veterum Graecorum lingua ζ saepissime ex *ðj* orta est, quum fricativa palatalis *j* in dentalem *s* transierit. Praeter nomen dei Ζεύς lesbiaca potissimum dialectus commemoranda est, in qua ζά = διά, ζαβάλλειν = διαβάλλειν, Ζόννυξος = Διόνυσος, et quae sunt hujus generis alia, inveniuntur. Quibus respondent latinis in inscriptionibus tales formae quales *Zabulius*, *Zodorus*, *Zonysius*. In

manuscriptis scriptorum posterioris temporis inveniuntur *zabulus*, *zaconus*, *zeta* = *δίαιτα* (Corss. I, 216). Curtius p. 564 his de formis dicit: *Diese Formen sind nur durch Annahme der Mittelstufe đja erklärbar, und es verdient Beachtung, dass diese Mittelstufe im Munde der heutigen Griechen fortlebt* (Mavrophrydes Zeitschr. VII, 130). Non solum *đj* saepissime exstat, velut in *pedjá*, *gladjá* pro *παιδία*, *κλαδία* etc., sed etiam formae in quibus ζ pro *đj* est, interdum servatae sunt, quas ex antiqua graecitate traditas, non recentiores esse ex eo cognosci potest, quod ζ non *dz*, sed *z* sonat.

Quare *mi kámis zavuljés* = *μὴ κάμῃς διαβολίας* dicitur, et homo versutissimus *zavuljáris* (-ης) vocatur. Chalciopulos mecum communicavit, infantes pro *διάβολος* *závulos* dicere.

Unum quidem vocabulum equidem scio, in quo *đj* recentioribus temporibus in *dz* transiisse patet, dico illud *dzurdíki*, quod e *đjerdíki*, *jerdíki*, *ἱεράκιον* prodiit.

Supra commemoratum est, post tenuem *τ* *j* magis ad palatalem χ accedere, velut *mátja* pro *ὀμμάτια*. Neque tamen hoc ad omnes regiones referri potest neque ad omnes incolas regionis cujuspiam. Nam in proferenda *j* post π, τ, κ, ϱ etc. tanta discrimina sunt, a leni *j* usque ad eam χ, quae est in confinio palatalis et velaris soni, ut litteris declarari non possint. Quare repeto mihi praestare videri, in universum *j* adhiberi, excepto si *j* in *š* vel *š* transiit, velut in *pjós* (pro *ποῖος*), quod in dialecto Carpathi *pšós* sonat, et in *kupjú* (gen. vocabuli *κωπίον*), quod in dialecto Cretae *kupšú* profertur.

s et *z* ante *j* naturam mutant. Nam e consonantibus alveolaribus dorsales fiunt ea ratione ut extrema pars tergi linguae convexa exsistat et palatum extremum attingat. Cujus rei exempla haec affero: *φορεσία* (vestimentum) = *foresjá*, et *τὰ βυζία* (mammae) = *vizjá*. Iam denuo moneo dorsales ab alveolaribus proprio signo a me non distingui, quum dorsales nisi ante *j* non inveniantur.

Restat ut addatur σ cum *j* assimilationem inire, non

quidem in *σσ*, id quod in veterum Graecorum lingua fit Curt. Et. p. 616), sed in cacuminalem spirantem *š*.

Exemplo utor numeralibus quae cadunt in *šόσοι*, neutr. *šόσια*, et in omnibus dialectis *košo* velut *trikoša*, *tetrakošo* etc. sonant. Animadvertendum tamen est, complures gradus assimilationis esse, prout sigma majorem minoremve partem *j* consonae absumat. Maurophrydes praeterea affert *χαpšά* proferre septentrionales Graecos pro *χαpsjά* (frustum, a verbo *χάπτω*). In vocabulo *šίνω* (i. e. *χίνω* pro *χέω*), quod Morosi p. 100 praeter *χjίνω* affert, *χj* in *š* confusum est.

Denique exemplum *zj* in *z* assimilati equidem non cognovi, quamquam non dubito, quin vocabula ejusmodi exstent.

§ 19. Consonae duplices.

Venimus nunc ad consonas, quae vocantur duplices. Atque cum ξ, ψ et quae sunt reliqua, tantummodo duabus ex insequentibus consonis contineantur, quae commoditatis causa una nota significantur, cumque in lingua latina pro ψ singulare signum non offeratur, melius esse existimo, unumquemque sonum suo signo exprimi, ita ut *ks*, *ps*, *ts* etc. scribamus.

Atque primum quidem ξ eandem quam in vetere lingua pronuntiationem habet. Unum hic afferam necesse est. Supra dictum est, *k* post gutturalem nasalem *ṅ* ut *g* sonari, non solum mediis in vocabulis, sed etiam in exemplis velut *den gίnnai* — *dèr κίνεσε*. Eadem ratione *den ξέρει* nescio ut *den gzέrο*, *den ξαναγχώρας* — *oὐx ἐγχώρει* ut *den gzanirzoun* sonat. Comparari potest francogallica praepositio *ex* insequenti vocali, *exemple*, *exercice*. Quibus dictis ad ψ transeamus. Hanc literam constanter tum per *ps* scribam, cum ea ratione pronuntianda est. Atque ut apud veteres φ e *φσ* saepe prodiit, ita apud posteriores *φs*, *φs* in anteriore vocabuli alicujus parte ut *αψ* *ops* et *αψ* *ops* proferuntur, velut *δαφνίζω* et *κάμνω* — *δαλίψω* et *kάpsω*; nunquam vero in fine vocabuli *fs* in *ps* transit;

quare semper *vasiléfs* dices. In calabra autem dialecto *ps* semper in *fs* mutatur. Iis exemplis quae hac de re supra allata sunt, haec addere mihi liceat: *ékofsa*, *érifsa*, *éskafsa*, quae formae sunt aoristi verborum *κόπτω*, *ῥίπτω*, *σκάπτω*.

Ceterum ab hoc loco non alienum esse videtur de quibusdam labialismi et dentalismi vestigiis disserere. Curtius, qui Etym. p. 621 et 657 de illa affectione agit, cum alia tum haec dicit: „*Möglicherweise sind auch die Wurzeln φϑερ und φϑι mit den Nebenformen ψερ und ψι zu ihrem Labial auf dieselbe Weise* (nämlich durch das Umspringen der Gutturalen in die Labiale) *gelangt; denn ersteres liegt dem sanskr. kshar, zerfliessen, zerrinnen, schwinden, kshara-s, vergänglich, begrifflich ebenso nahe wie φϑι dem sanskr. kshi (kshi-nâ-mi) verderben, zerstören, kshitis* = *φϑίσις*, *kshaja* = *φϑοή*, *Schwindsucht*. Idem paullo supra: „*Das Umspringen der gutturalen Gruppe in die labiale hat im Neugr. ἐψές* = *ἐχϑές eine Analogie. Zwischen ἐχϑές und ἐψές dürfen wir wohl eine Mittelform ἐφϑές annehmen.*“ Quae conjectura luculentissime quibusdam formis dialecti Calabrorum comprobatur, velut *dáftilo* = *δάχtilos* (*δάκτυλος*), *stáfti* = *stáχti* (*σταχτή*), *téfni* = *τέχνη*, *afté* = *ἐχϑές* etc.[1] Iam cum hac in dialecto pro *ψ* constanter *fs*

---

1) Quod vocabulum Morosi (p. 107) in medium profert, et post id *ftíro* (*χϑειρ*). Attamen error irrepsisse mihi videtur, cum in indice ejus libri (p. 164) exstet: *ftíro m. pidocchio* (*ψείρα* M. *φϑείρ*). Quo in libro, cui summa quidem laus tribuenda est, tamen nonnulla errata inveniuntur, e quibus unum affero hoc: in indice (p. 160) scriptum est: „*godéspina* (*Mart.*), *giovane sposa. Il primo* (dicendum erat *secondo*) *elemento ne è di sicuro δέσποινα* (*signora*) *e il secondo* (legas *primo*) *parmi υἱός* (*figlio*, *figlia*) *collo spirito aspro indurato a γ, γυιός, e, come gherài p. ghierài* (*ἱεράκιον*), *γός*.“ Etiam majorem in errorem in ea nota (p. 213) incurrit, qua quae supra dixerat, corrigere vult: „*In godéspina — mi dice Ascoli — mi par manifesto che si mescoli il greco δέσποινα collo slavo gospódina* (signora). Quid igitur *godéspina* est? Nihil aliud nisi *ikodéspina* (*οἰκοδέσποινα*).

dicatur, ut *dífsa* = *δίψα*, *fsiχí* = *ψιχί*, *afsilí* = *ὑψηλός*, *fsiχró* = *ψυχρός*, certe pro ξ (*ks*) non *ps* sed *fs* expectandum est. Et profecto haec regula sine ulla exceptione in dialecto Calabriae valet: *fséno* = *ξενός*, *maddfsi* = *μετάξιον* (demin. vocis *μέταξα*), *afsaderfó* = *ἐξαδελφός*, *fsilo* = *ξύλον*, *afséno* = *αὐξαίνω*, *efséro* = *ἐξεύρω*, *efseró* = *ἐξεράω* etc. Quare tales formae qualis *fsihoró* = *συγχωρῶ* a *ξυν* ducendae sunt. Alium in modum ξ in Zaconum dialecto mutatur, in qua *ks* (vel *kš*) dentalismo quodam in *ts* (vel *tš*) transit. Exempla sunt haec: *tseró* = *ksseró* ξηρός, *tsénu* = *ξαίνω*, *tšjúnu* = *ξύνω*, *tátsu* = *τὰ ἔξω*, etc. Omnium Graecorum commune est *tsóflio* pro *ἐξώφλοιον*.

Futura quoque huc cadunt eorum verborum quae exeunt in *σσ* vel *ττ*, ut *filáttu* — *filátsu*, *prásu* — *prátsu*, et in *ndu* = *ζω*, ut *krándu* — *krátsu*, et in *σκω* (*σκω*).

Praeterea haud pauca vocabula inveniuntur, in quibus duas affectiones animadvertere possimus, velut in verbo *πεσκίον* (demin. substantivi *τὸ πέσκος*); hoc enim in omnibus recentioribus dialectis *petsí* sonat. Hic igitur primum σ et κ locum mutaverunt, deinde ex *ks ts* factum est. Idem patitur *-ίσκιον*, quo a comicis et a scriptoribus posterioris aetatis deminutiva formantur; transit enim in *ítsi*, velut *korítsi* (*τὸ κορίσκιον*, puella) etc. Sed *-ίσκιον* et ipsum deminutum est ex *-ίσκος*. Femini etiam formam *ισκα* exstitisse nos docent vocabula velut *kardítsa* (*καρδίσκη*), *lalítsa* (*λαλίσκη*, dem. vocis *λαλιά*), *psiχítsa* (*ψιχίσκη*) etc. In zaconica dialecto habemus: *apótsja* (= *σκιά*), quod ad **ἀπόσκια* reducendum est. *tsérpane* (= *σκέπαρνον*), in quo metathesis liquidae ϱ accedit. Schmidtius (p. 353) zaconicum illud vocabulum ad *στέρφανον*. *ἀξίνη, πέλεκυς* Hesychii revocat, quod equidem in Passovii lexico invenire non potui.

In zaconico *atsímdane* (neogr. *sfendámi*), quod ex antiquo *σφένδαμνος* (*acer*) ortum est, primum σ et φ locum mutaverunt, tum dentalismus accessit. In eadem dialecto sae-

pius *ψ* in *ts* transiit. Vide quae Schmidt. p. 353 affert. *ts* in zaconico *kutsimba*, de quo infra agam, positum est loco *σσ* veteris linguae (*κοσσίμβη*); aliud exemplum est *kotsifi*, quod omnes dialecti exhibent pro *κόσσυφος*. Accedit exitus *tsa* in dial. Carpathi pro vetere *σσα*, velut: *ϑálatsa, vasílitsa* etc. *ts* veteres Graeci in sermone, quo in scriptis utebantur, plane ignorabant. Attamen linguam cum nondum in dialectos abiisset, *ts* habuisse utique existimandum est. Quid enim? Num alia ratione tales formae quales *κρείσσων* et *κρείττων* illustrari possunt? Minime. Res autem haec est. Primitiva forma *κρετ-jων* (epenthesi *κρειτ-jων*) in *κρετ-ζων* (*κρειτ-ζων*) transiit, ex qua *κρετ-σων* (*κρειτ-σων*) facta est. Deinde assimilatione progressiva *κρειτ-των*, regressiva *κρεισσων* (forma ion. *κρεσσων* epenthesi caret) evasit. Cfr. Curtius p. 618. Iam *ts* in neograeca dialecto cum ex aliis consonantibus nascitur tum ex *k*. Hoc autem sic explicatur. Vidimus in pronuntianda *k* ante *e* et *i* conclusionem in anteriore oris parte fieri. Quae si in medio palato ita efficitur, ut angustiae remaneant post articulatam *k*, ex palatali *k* consonae cacuminales *tš* oriuntur. Iam vero si illae angustiae etiam magis promoventur, ita ut ad gingivam superiorem accedant, alveolares consonae *ts* audiuntur. Illius soni exemplum ital. *Cesare*, hujus nostrum *Caesar* est. At in lingua latina usque ad VI. post Chr. natum saeculum in *Caesar c* ut *k* pronuntiabatur (Corssen I, 49). Idem de lingua graeca dici potest, nam assibilatio etiam in hac lingua media demum aetate invenitur. Neque negligendum est, in *ts* ante *e* et *i*, praecipue vero ante *j s* literam dorsalem fieri. Hoc eo pertinet, quod Graeci plerumque *ts* non sic efferunt ut nos *ts* in „Katze", neque pinguiter more recentiorum Italorum (Cesare), sed medio quodam inter *ts* et *tš* sono, qui dorsalis est. Quare Graeci illum sonum non per *τσ* exprimere solent, sed per *τζ*, quod aeque improbandum est. Quibus dictis intelliges haec Devillii (p. 88): *Le tš et le ts s'emploient indifféremment en tzaconien, et sont, pour ainsi dire*, ad libitum.

Equidem ad exprimendum eum sonum scribam *ts*. Exemplum affero:

kótsi (ductum a κόκκος), pluralis *kótsja*. Quod vocabulum valet ossiculnm, et eius pluralis forma respondet graeco vocabulo ἀστράγαλοι, quo ludus significabatur, qui nostris etiam nnnc diebns in Graecia floret. Cum autem vocabulnm κόκκος vim nuclei habeat, forsitan quidpiam offensionis praebeat, quod in vim ossiculi transierit. At apnd veteres qnoque κόκκαλος significabat *nucem pineam*, nostris vero diebus κόκκαλον plerumque valet *os* et perraro *nucleum*; *nucleus* nunc vocabulo *kukútsi* significari solet. Quo loco non indignnm videtur memoratu, ὀστέον quoque et *os* et *nucleum* significare, quod idem de latino vocabulo *os* dicendum est; cf. Curt. p. 197.

ts primum ex τ prodiit. Nam ad *t* ante *e* et *i* vocales *j* accessit, qnod magis magisque invaluit; inde *ts* et postremo *ts* prodiit. Haec duo exempla sufficiant: τέττιξ in *tsíntsikas* transiit. Nasalis intercalata haud raro ante explosivas invenitur; in neograeco vocabulo *k* stirpis non ut in gen. τέττι-γος in γ mollita est; item pro ὄρτυξ ὄρτυγος neograeca forma *ortíki* *k* servata est. Affectum illum *t* literae optime in vocabulo in *tsukáni* (σφύρα, *malleus*) cerni licet, quod ex τυκάνη deminutum est. Iam in recentiore lingua multis in vocabnlis in quibus *v* inerat, vetustum *u* servatum est, in aliis vero dialectis quasi intermedia forma *ιου* offertur, id quod iam in dialecto boetica habemus, velut τιοῦχα, Διουσίας, Ὀλιουνπίωνος. Quod i in *tiukáni* primum in *j* mutatum est, ac deinde *tsukáni* prodiit.

Iam vero *ts* ex *k* ante *e* et *i* voces exsistit. Id pervulgatum est per Zacones, Calabros, Locros, Boeotos, Atticos, Cyprios, Cretenses etc. Qui omnes *tse* = καί, *tserási* = κεράσιον, *tserò* = καιρός, *tséo* = καίω, *tsíno* = ἐκεῖνος dicunt. *v*, quae nnnc nt *i* pronuntiatur, in *ιου* abiit; sic praeter *tšuriatší* in Calabria *tsuriatsí*, apud Zacones *tšíri* dominus auditur. Nec desunt qui *tšírio* dicant. Denique *e* quoqne in o mutatur, quod etiam in *u* obscurari potest;

pro *kefáli* (κεφάλιον) vel *tsefáli* in Calabria *tšofáli*, in Zaconum dialecto *tšufalá* occurrit.

§ 20. De vocalibus.

Atque haec quidem de consonantibus dicenda erant. Nunc de vocalibus disseramus.

Atque quinque vocales, *a*, *i*, *u*, *e*, *o*, etiam in neograeco sermone occurrunt. Iam *a* et longa est velut in *gládos* (κλάδος), et brevis velut in *γrámma*, quod duae consonae insequuntur, et in *glaðjá* (κλαδία), quod prior syllaba accentu caret. Tum *a* et in *o* obscurari potest, quod quidem non invenitur nisi in voc. zac. *amosχá* (ἀμασχάλη), et in *e* extenuari, id quod potissimum iis in syllabis fit, quae accentu carent, ut *vervéris*, balbutiens (βάρβαρος), *ergévo* (ἐργεύω pro ἀργέω). Haud raro quoque *a* primitiva vel in eis vocibus servata est, in quibus veteres Graeci alia vocali utebantur ut in *arγátis* (ἐργάτης). Quibus omnibus de rebus accurate disserere possum; sed hoc loco certe longum est, quare alio tempore haec exponam.

Iam vero *e* longa, dico illam, quae accentum habet quamque una tantummodo consona sequitur, semper clarior est (*e ouvert*) et pronuntiatur ut nostra *ä* in *wäre*, *Schwäne*. Sin autem *e* sine accentu effertur, aut clarioris *e* simile est, id quod praecipue ante liquidas et nasales occurrit velut, *enóno*, *eláte* (ἑνόω, ἐλᾶτε) etc., aut propius abest ab *i*, id quod potissimum ante vocales, saepe quoque in fine vocabulorum habemus. Sed vel hac in re non solum dialecti sed etiam singuli homines inter se discrepant. Et clarius et obscurius *e* per *e* scribimus.

Denique αι ut *e* sonat. Hoc ita factum esse videtur, ut diphthongus αι paullatim obtunderetur et ex αι primum αε prodiret, id quod in dialecto boeotica (Ahrens II, 188) exstat: Ἀεσχρόνδας pro Αἰσχρώνδας, et (ib. 189) Πλαίχαε pro Πλαίχᾳ. Tum in αε vocalis ε praevalebat et inde sonus *e* natus est. Similiter in Doride ὄρη pro ὤραι, ἠρώτη pro ἠρώται occurrunt.

Iam tertia vocalis *i* loco variarum vocalium et diphthongorum adhibetur. Atquo primum quidem *i* vice veteris iota literae fungitur, sive longao sivo correptae. Deindo *η* veterum Graecorum respondet; pro hac *i* jam Boeoti et Thessali adhibebant *ει*, velut *πονειρός, τίθειμι, μεί* = *μή*, nec fieri potuit, quin haec diphthongus aliter atquo *ε͡-ι* pronuntiaretur. *ει* posthac duas quasi in partes abire potuit, aut *ε* superanto aut *ι*. Atque illam *ε* (pro *ει*, plerumque ante vocales) *εj* praecessisse videtur; *j* postea elisa est. Exemplum *Ἀλεξανδρέα* afforo, quod legitur in nummo Alexandri Magni (ex a. 330 a. Chr. n.). *ει* vero, *ι* superanto, in *ι* transiit, id quod primum apud Boeotos nobis offertur: *λέγις, πίνις* pro *λέγεις, πίνεις*. (Lesbii autem *πώνης* pro *πώνεις*); tum vero tertio post Chr. n. saeculo cum aliis locis invenitur tum Alexandriae. Videmus ergo *i* vicarium diphthongi *ει* esse. Postremo id *i* commemorandum est, quod pro *υ* occurrit. *υ* enim principio quidem sonum *u* habuerat, deindo in nostrum *ü* extenuatum est, postremo in *i*. Nequo tamen hoc semper factum est. Nam primum quidem *υ* in nonnullis dialectis sonum *ü* servavit. E quibus solam locricam affero, in qua etiam *οι* ut *ü* sonat. Hoc notatu dignum est, quod scimus undecimo saeculo *οι* ut *υ* sonasse, et utrumque sonum disparem fuisse *i* vocalis. Cfr. *Curtius Erläut.* p. 25. Exempla e locrica dialecto deprompta affero *stsylí* = *σκυλλίον* et *tsymíme* = *κοιμιῶμαι*. Vides me sonum nostri *ü* signo *y* exprimere. Praetorea vetusta *u* cum in multis vocabulis recentiorum dialectorum conservata sit, aptum esse judicavi, hac de re in dissertationis altera parte accuratius atque copiosius disputare.

Diphthongus *υι* ut *i* pronuntiatur. *υι*, quae non invenitur nisi ante vocales primum in *υ* mutata est, transeunte *i* in *j*, quod saepenumero eiectum est; id vero *υ* in *i* extenuabatur. Dicat aliquis, *υι* in *υ* contractum esse; sed mihi quidem veri id simile esse non videtur, cum *υι* non contrahatur, nisi consonans subsequitur, ut *βοτρύδιον* ex *βοτρυ-ίδιον*. Attamen mea quidem sententia eo confirmatur,

quod ex *μῖja* (quod sumo) *j* litera obdurescente orta est: *mίγa*. Nec deest analogia; nam ex *πετά-jω petάγo* (*πέτομαι*), fut. *petάkso* (*πετηγ-σω*) nascitur et hic *j* ante *a*, *o*, *u* vocales et ante consonas in *γ* obduruit. Denique signo *ί* vetusta diphthongus *οι* scribitur. Qua ex diphthongo primum *ui* ita natum est, ut *o* ante *i* in *u* transiret; eadem ratione ex *hoio* et *quoi huic* et *cui* formae prodierunt. Deinde *ui* in *ü* confusum est, quod magis magisque ad *i* accedebat, donec in eam transiret. Quibus dictis fere omnes putabunt recentiorem dialectum vocali *i* adeo abundare, ut omnis varietas sonorum desideretur. Sed contra evenit. Nam primum quidem ex eo, quod lingua aliqua pluribus signis *i* vocalem exprimit, minime colligi potest, eam hac vocali omnino saepius uti quam aliam linguam. Tum recentior Graecorum dialectus, dico sermonem popularem, *i* vocalis non solum non amans est, sed — id quod gravissimum argumentum est contra itacismum — quacumque ratione crebros *i* sonos vitare studuit. Multae enim voces veteris dialecti non servatae sunt in recentiore, nulla alia de causa quam quod duae vel tres *i* inerant. Idem in multas formas flexionis cadit. Accedit, quod *i* veteris dialecti saepissime in *j* transiit. Quo fit, ut ex. gr. in carmine Christopuli, quod inscribitur *Éros fevγátos* (Amor fugiens) duodetriginta *i* occurrant, in vernacula interpretatione, quam legimus in Mullachii grammatica (p. 84), non minus quam duodequinquaginta [1]).

Iam vero *ω* et *ο* ut latinum *o* enuntiantur. Quae vocales longae sunt, cum accentum ferunt, et una consonans sequitur; tum *o* clarior esse solet et ab *a* proxime abest. Sin *ο* vel *ω* accentu carent et vel labiales insequuntur vel duae consonae (qua de re infra accuratius agam), tum sonus

1) In eodem graeco poëmate occurrunt *a* 41, o 43, *u* 14, in vernacula interpretatione *a* 16, *o* 21, *u* 11; quamquam non nego, illud diphthongo carere, hanc 17 habere. Sed *i* multo plures insunt in interpretatione (61) quam in Graeco poëmate (41).

o vocalis obscurior est et ad *u* inclinat, quare persaepe in *u* transit.

ου vel optimis temporibus sermonis graeci monophthongus erat et eum sonum habebat, quem ego per *u* significo. De *u* vocali altera parte copiosissime disseram.

§ 21. De diphthongis recentioris dialecti.

Iam quaeritur, utrum in lingua neograeca diphthongi inveniantur necne? Equidem id contendo, quamquam metuo ne multi eorum mirentur, qui sciunt *αι* ut *e*, *ει* et *οι* ut *i*, *αυ* ut *af* vel *av* etc. pronuntiari. Sed est nescio quid singulare atque proprium linguae, ut deleat mutetque hic diphthongos et illic novas creet. Duae autem diphthongi recens natae sunt *ai* et *oi*, utraque per epenthesin.

Ac primum quidem de diphthongo *ai* disseramus. Supra eam rem attigi. Cum enim post *γ*, *κ*, *χ* vocales *e* vel *i* invenitur, id est *γ*, *κ*, *χ* palatales sunt, *a* praecedentis syllabae in *ai* augetur; exempla sunt: *áiji* = ἄγει, *pedáiki* = παιδάκιον, *máiχi* = μάχη, et *áije* = ἄγε, *máiχe* = μάχαι. Nec memoratu indigna sunt talia vocabula qualia *táiχis* = τἄχεις (τα ἔχεις) quae crasin exhibent; contra habemus *táχo* = τἄχω (τα ἔχω). Qua in re facere non possum, quin sententiam quam Mullachius his de formis profert, valde impugnem. Dicit enim in eo capite, quod inscribitur *Eigenthümlichkeiten der Vulgärsprache* (n. 14. p. 145): *„Nicht nur die gewöhnlich augmentirten Verbalformen können nach Verlust des Augments enklitisch werden, z. B. αὐτὸ εἶναι τὸ βιβλίον ποῦ μοῦ 'δωκες für μου ἔδωκες, sondern auch andere Verbalformen nach Verlust des ersten Vocals. So wird aus νὰ ἔχεις* (sic!) *νά 'χεις, aus νὰ εὕρω νάβρω etc.* Quidnam vox *„enklitisch"* hoc loco sibi vult, et quid est cur ille non νἄχῃς scribat, velut apud veteres scriptores κἆτα pro καὶ εἶτα offertur? Encliticae parva vocabula sunt, quae ipsa per sese nihil habent momenti, Mullachius autem verba inclinari posse putat, quod mihi videtur idem esse ac si quis dicat, vitem ulmo adminiculo

esse. Immo potius non verba accentum amittunt, sed praecedentes particulae, quae quidem in sermone vocis sono carent. Quare non *μοῦ 'δωκες*, sed *μοὔδωκες* scribendum est.

Nec rarius diphthongus *οι* revixit. Nam vocalis *ο* cum ante *γ*, *κ*, *χ* consonantes insequenti *ι* vel *j* exstat, in *οι* epenthesi mutari solet, ut *κόκκινος* = *kóikinos*, *ὄχι* (*οἰχί*) = *óixi*, *ὄχημα* = *óixima*: quod idem in crasi valet *tóixis* = *τὄχεις* = *το ἔχεις*; at *τὄχω* ut *tóxo* pronuntiatur.

Praetermittere non possum vocabulum *óijos* pro vetere *οἷος*.

§ 22. Aliae vocalium affectiones.

In plerisque linguis vocales quaedam minus stabiles inveniuntur. Nam et ante consonas et inter eas soni quidam gignuntur, qui quamvis initio vix percipiantur, magis magisque ita invalescant, ut vel accentum ferre possint. Contra aliarum vocalium vis paullatim quasi extabescit, donec postremo plane evanescant. Hae affectiones, quae a graecis grammaticis *πρόθεσις*, *ἀνάπτυξις*, *παραγωγή* et *ἀφαίρεσις*, *συγκοπή*, *ἀποκοπή* et *ἔκθλιψις*, *συναίρεσις*, *κρᾶσις* etc. dicuntur, omnes tam saepe in recentiore dialecto occurrunt, ut multas paginas accurata eorum tractatione complere possim. Nunc satis erit exempla aliqua in medium proferre, ut cognoscatur, quam rationem in transcriptione sequar. Ac simplicissimum quidem et aptissimum videtur mihi id esse, ut quaecunque vocalis auditur, scribatur, contra quae non auditur, non scribatur, nulla apostropho aliove signo ad significandam syncopen etc. adhibito. Vocales autem protheticae in neograeca dialecto praecipue *a* et *i* sunt; nam *e* paucis in vocabulis invenitur (*etútos* pro *τοῦτος*, *etóra* pro *τώρα*, *τῇ ὥρᾳ*, nunc) et *o* tantum in iis quae a veteribus tradita sunt (velut *ónoma*; quamquam in aliis illud *o* veteris sermonis abjectum est,

velut *δóndi* pro *ὀ-δόντιον* (dens), *fríði* pro *ὀ-φρύς* etc.[1]); denique *u*, quantum equidem scio, omnino non offertur. Quamquam autem *a* per omnes dialectos pervulgatum est, *i* non praefigitur nisi in dialecto Asiae minoris, velut *ipsémma* = *ψεῦμα*, *iglépsi* (conj. aor. verbi *κλέπτω*) etc. Solum vocabulum *ískios* = *σκιά* commune est.

Cum de anaptyxi saepius dixerimus (v. supra s. v. *δraχumí*), ad affectum paragogae transire liceat. Vocalis quae proprie huic affectui servit, *e* est; tamen etiam *a* invenitur; dialecti Cretensium *i* propria est.

Aphaeresis autem in neograeca dialecto tam late patet, ut statuere possimus, omnem vocalem, quae initio vocabuli est et accentu caret, in sermone vulgari abjiei. Exempla affero haec: *vríso* = *ὑβρίζω*, *vrísko* = *εὑρίσκω*, *jíði* = *αἰγίδιον*, *máti* = *ὀμμάτιον*, *psári* = *ὀψάριον*, *fáði* = *ὑφάδιον* etc.

Syncope vero saepissime in sermone communi invenitur, plerumque tamen tantummodo *e* et *i* syncope eliduntur, ut *pérsi* = *πέρυσι*, *korfí* = *κορυφή*, *skóno* = *σηκόνω*, *akúste* = *ἀκούσετε* (*ἀκούσατε*)[2]) etc.

Iam apocope quae quidem ad vocales in fine positas pertinet, saepe occurrit; affero: *apton uranó* = *ἀπὸ τὸν* (*τοῦ*) *οὐρανόν* (*-οῦ*), et *pár tone* = *ἔπαρε* (*λαβέ*) *αὐτόν*.

---

1) *γlisterós* propius a radice *γλιτ* abest quam *ὀ-λισθηρός*; ab eadem radice videtur mihi ductum esse *γlitóno*, effugio, id quod apud veteres *ἐξολισθαίνω* significat. Passovius *γλυτώνω* scripsit, quod ab *ἐκλυτρόομαι* deducit.

2) Morosi vocabulum *askádi* (fico secco) syncope explicandum esse existimat. Et posteaquam in lexico in errorem incidit, cum dicat: *askádi può raccostarsi all' antico σκέλλω disecco, d'onde con un a paragogico ἀσκέλλιον, ἀσκάλλιον, d'onde ascáddi e ascádi?* in annotationibus quas libro addidit (*note*) ita corrigere vult, ut *askádi* ducat a *σ(υ)κάδιον* pro *συκίδιον* (dim. ex *σῦκον*). At plane ille neglexit, *σῦκον maturam ficum*, non *caricam* declarare. Hanc significat vocabulum *ἰσχάς* (dem. *ἰσχάδιον*). In dialecto Calabriae *χ* post *ρ* et *σ* in *κ* mutatur, velut *érkome*, *vaskáli*, ergo: *iskádi*; in suc. quoque *ασχά* (*aðá*) occurrit.

Ecthlipsin autem ibi esse statuo, ubi vocalis subsequens, quae accentu caret, post vocalem accentu distinctam evanescit. Sic plerique *λέμεν* scribunt, quod ex *léomen* (*λέγομεν*) *γ* litera eiecta ortum esse putant. Equidem vero hanc formam alia via ortam esse pro certo habeo. Graeci enim non *lĕmen*, sed *lémen* vel *lémmen* proferunt, unde cognoscere possumus, primum syncopen factam esse: *léγmen*, deinde *m* sibi assimilasse praecedentem *γ*: *lémmen*. Alia exempla sunt: *trómmen* (*τρώγομεν*), *pámmen* (*ὑπάγομεν*), *ftémmen* (*πταίγομεν*). Eadem res est in 3. pers. plur. praesentis. Formae *lénn*, *trónn*, *pánn* etc. non ex *léun*, *tróun*, *páun* prodierunt (neque enim *lĕn*, *trŏn*, *păn* proferuntur), sed ex *léγn*, *tróγn*, *páγn*. Contra veram ecthlipsin agnosco in *lés* (dicis) ex forma *léis* (*léjis* pro *λέγεις*; *j* saepissime eliditur), *trós* ex *tróis* (*τρώγεις*), *pás* e *páis* (*ὑπάγεις*) et quae sunt similia.

Synaeresis (contractio) denique in *ὑγίεια* — *ijá* vel *já* (*γι* = j), *ἐγγυητής* — *engitís*, offertur.

§ 23. Aliae consonantium affectiones.

Consonantes quoque praeponi, intercalari, suffigi, elidi, emolliri, obdurescere possunt. Velut in vocabulo *erotáγo*, si cum vetusto *ἐρωτάω* comparamus, *γ* interjectum esse videtur, quamquam verum si spectamus, ex *ερωτά-jω* obduruit. *γ* in *γílon* (*οὖλον*) praefixo vidimus digammatis vestigium servatum esse. Exempla consonantis vero praefixae affero: *nikokíris* (pater familias, ab *οἶκος* et *κύριος*) et *Nevrópolis* = *Εὐρίπολις*, quibuscum comparari licet *nabisso*, *ninferno* in dialectis recentiorum Italorum v. *Diez*, *Gramm. d. rom. Spr.* (1856), I p. 323.

Paragoge autem in vocabulis *tótes* (*τότε*), *épitas* (*ἔπειτα*), *típotes* (*τίποτε*), *pés* (*εἰπέ*) *dés* (= *ἰδέ*, velut: *já dés me*) etc. offertur. Quo loco singularem linguae affectionem commemorare mihi liceat. In iis annalibus, qui inscribuntur: *Literarisches Centralblatt* (1860 p. 57) ex dialecto tigurina exempla *n* hiatum tollentis in medium proferuntur, velut

„wie n'er au = *wie er auch“* (v. Curt. p. 54)[1]. Quod *n* paragogicum etiam in neograecis dialectis, velut in traposuntia invenitur. Cfr. Passov. carm. pop. n. 466, 33: *τὴν νύφην του ν' ἐφώναξεν* . . . .; 483, 3: *χρέη πολὺ ν' ἐχρώστασε* . . . .; 494, 1: *μιὰ περδικοῦλα ν' ἔβγαινε* . . . . Sic etiam *t* interponitur inter praepositionem *διά* (*djá* vel *já*) et pronomina personalia, quae a vocali incipiunt, velut *dja-t-emé* (Passov. C. p. 18, 10; 155, 7; 553, 6; 629, 10, 12), *dja-t-esé* (529, 2, 4, 6; 564, 16), *dja-t-esás* (ὑμᾶς; 154, 10).

ν abjicitur maxime in acc. sing. terminationibus, cum vocabulum sequitur, cuius prima litera consonans est, velut *íđa ton uranó θoló* (εἶδον τὸν οὐρανὸν θολόν); *ston ípno mu* (εἰς τὸν ὕπνον μου; Pass. carm. 73, 12 et 13).

Attamen satis multa me de vocalium et consonantium affectibus, quos Graeci *πάθη* dicunt, disputasse puto, cum mihi non propositum sit, hac de re accuratius disserere, sed tantum attingere eo consilio, ut perspicuum fiat, quomodo literis talia exprimere studeam. Repeto eas sive consonantes sive vocales, quae non auribus percipiuntur, literis a me non exprimi.

Sed exstant nasales, quae quidem ita extenuatae sunt, ut moriturae videantur. Ac saepe iam evanuerunt, saepe tamen vestigium hoc reliquerunt, ut praecedens vocalis nasalem in modum sonet. Tales soni in recentiore dialecto offeruntur et singulari ac proprio signo exprimendi sunt. Iam si diligentius inquisiveris, cognosces revera nihil audiri nisi vocalem nasalem. Quam ob rem grammatici Indorum, quorum in lingua illae voces latissime patent, super vocales punctum (Anusvâra) ponunt. In Slavorum et Lituanorum linguis nasales vocales hamulis suppositis, *ą*, *ę*, *į*, *ų*, notantur, qui tamen apud Lituanos nunc quidem non pronuntiantur. Quam significationem Curtius quoque in libro suo adhibet. Sequar quidem

---

1) Idem in dialecto bavarica occurrit: *wia‿n'as a mocha mog* — *wie er's auch machen mag.*

hano rationem, sed hoo hamulo tantum ntar, si vere vocalis nasalem in modum sonat et clare percipitur.

Atque hnno linguae affectum in communi Graecorum sermone florere unumquemque qui adbuo de neograeca dialecto scripsit, fugisse mihi videtur. Quam ob causam Rumpeltus (p. 51) in eo capite, qno do nasalibus vocalibus (*voyelles nasales*) disputat, *ỉ* in ulla Europae lingua — excepta lusitanica — occurrere negat. Quem sonum in neogr. dialecto florero mox vidobimus: *ą*, *ę*, *į* saepe exstant, in o et *u* vel illud vestigium sequentis nasalis evanuit.

n quidem initio vocabulorum fortem atque quasi expressum sonum habet, in fine vero multo molliorem atquo tenuiorem, id quod indo apparet, quod *n* terminationis *ον* utique abjicitur. Medio in vocabulo inter duas vocales *n* plenum sonat; quare rarissime in aliam consonam transit et pancis tantummodo in vocabulis dialecti calabrao ejectum est, ut *apdu* = ἐπάνω, *tėio* = ἐκεῖνος, *ėa* = ἕνα. Post *m* consonam exilior sonus anditur; quare non raro cecidit, velut in *kremós* et *kremízo* pro κρημνός et κρημνίζω, *sfendámi* pro σφενδάμνιον otc. Cnm autem *n* ante interdentales *δ* et *ϑ* et alveolarem *s* in media voce occurrit, adeo deminuitur, nt vix in consonantium numero baberi possit. Iam ut Latini posteriorum temporum *n* ante dentales interdum non scribebant, ut *facieda* (C. I. L. I. 1488), *Alexader* (Bull. d. Inst. Rom. 1848, p. 67, 2), *laterna* (pro *lanterna*, a λαμπτήρ; v. Corssen I. 257), ita Morosi (p. 111) *evríscutte* et *evríscotto* (pro εὑρίσκονται et εὑρίσκοντο) profert, in quibus nasalem assimilationo in *t* mutatam esso putat. Attamen hoc loco non de assimilatione agitur, sed in iis, quae modo allata sunt oxemplis, nasalis plane evanuit. Idem in alia quae illo profert exempla cadit: *petteró*, *agátti* etc. pro πενϑερός, ἀκάνϑιον, in quibns *n* ante *t* ejectum est (dico *t*, quod in dialecto calabra *ϑ* interdentali pronuntiatione caret). Eodem modo *n* anto *t* explosum est in dialecto Syrae insulae: *kotós* = κοντός, *matíli* (ital. *mantile*; ceterae dialecti μαντίλι habent), *fátasma* = φάντασμα, *ja-*

máti = *διαμάντι*. Praeterea *τ* literae non tam durus sonus est quam nostri *t*, quam ob causam Jean Pio *kodós*, *madéli* etc. scribit.

Ante *ϑ* vocalis sonum nasalem nonnullis in vocabulis conservavit: *pęϑerá* = *πενϑερά*, *φϑrakúfi* (carbones candentes cinere tecti) ab *ἄνϑραξ*, *ą́ϑropos* = *ἄνϑρωπος*. Hac in re autem dialecti variant: in aliis sonus nasalis etiam nunc auditur, in aliis non auditur, velut Zacones *dẗšopo* pro *ἄνϑρωπος* dicunt. Praeterea *n* ante *ϑ* evanuit in *roviϑi* vel *ruvíϑi* (*ἐρεβίνϑιον*), *kolokíϑi* (*κολοκύνϑιον*), *spíϑa* (*σπινϑήρ*), *gróϑos* (*γρόνϑος*, pugnus), *groϑjá*, *groϑízo* etc.; adde ea, quae cum *ἄνϑος* vocabulo composita sunt: *aϑízo*, *aϑógalon* (flos lactis), *aϑópulo* (flos arborum); pro *ἐμαράνϑην* *maráϑika* percipitur. Exempla vero elisi *n* ante *δ* intra verbum plane fere desunt: tantummodo duo, quantum egomet cognovi, offeruntur: *mádalo* (repagulum, obex), unde ducitur *madalóno* (*μανδαλόω*), et *mádra* = *μάνδρα*, quae Jean Pio in medium profert; sed falso *mádra* ad ital. *mándra* revocat; quibus addo *madragóra* (*μανδραγόρας*), plantae cujusdam inebriantis atque soporiferae nomen, quam nos *Alraun* dicimus.

Atque a Romanis saepissime *n* ante *s* explosum est. Nec deest hic affectus in neograeco sermone communi: *kostantís* vel *kostís* pro *Κωνσταντῖνος*[1]); habemus in Zacon. *ϑómasi* et in Calabria *térmasi* pro *ϑέρμανσις*, quo in vocabulo *ν* modo plena auditur modo nihil nisi *α* nasalis percipitur.

Neque solum *n* hac ratione extenuatur, sed etiam *m* et gutturalis nasalis *ṅ*. Nam habes *sịχoró* (*sχoró*) pro *συγχωρῶ* (in Calabria *fsịχoró* ex *ξυγχωρῶ*), *efspląχnía* (*εὐσπλαγχνία*), *sịχaríkja* (etiam *sχaríkja*, a *συγχαρίζομαι*, sunt dona quae dantur iis qui bonum nuntium attulerunt). In *féksi* (= *φέγξει*) vocalis *e* aut nasalis est (*ę*) aut simplex. Idem

1) Cf. lat. *Costanti* et *Costantino*, quae habes I. N. 6274, ex initio IV p. Chr. n. seculi (Corssen 1 p. 251).

cadit in *đaṅgáno* (= *δάκνω*) et in ea vocabula, quae inde ducuntur: *đáṅgama* et *đaṅgamatjá*, quorum prior syllaba etiam *đqk* vel *đak* (in Calabr. *dak*) auditur. *m* autem in *nifi* = *νύμφη* et in *péfti* = *πέμπτη* (dies Ievis) extenuata est. Id optime intellegemus, si *nifi* (*ningit*) vel *péfti* (= *πίπτει* ex *πι-πε-τει*; vecali *e* mediae syllabae ejecta *p*, id quod longe pervulgatum est, ante *t* in aspiratam transiit; cfr. *gléfto*, *raftis*) simul atque insuper pronuntiaverimus. In *afáli* = *ὀμφάλιον* (umbilicus) et *afalós tu đaktiliđjú* (capsa annuli, in qua lapis collocatur) *m* plane interiit.

Voculae *án* (= *ἐάν*), *đén* (ortum per apocopen ex *οὐδέν*), *sán* (ex *ὡς ἐάν* = *ὥσπερ*) in contextu sermonis, ubi initium vocabuli fine praecedentis attingitur, ita ad inseqnens verbum se applicant, ut partes ejus esse videantur.

Quare nasalis earum dissolvitur. Sic ante *ϑ* aut *δ* eccurrit: *ἂν ϑέλῃς* = *q ϑélis*; *δὲν ϑέλω* = *đe ϑélo* (in Calabria in *δὲν* *δ* litera abjecta *e télo* offertur; Morosi, qui assimilationem sumit, *ettélo* scribit); *δὲν δύναμαι* = *đe đíname*, *σὰν δένδρον* = *sq đendro*, *σὰν ϑέα* = *sq ϑjá*; ante *s* autem in: *δὲν σ' εἶδον* = *đe síđa*, *ἐὰν σ' ἔβλεπον* = *q sévlepa*, vel *σὰν σάπφειρος* = *sq safíri*. — Neque solum ante dentales, sed etiam ante labiales et gutturales hanc nasalis extenuationem observamus. Quamquam *δὲν γελῶ* in *đeṅ geló* mutari oportet (videas ea quae supra dicta sunt), tamen neglegentia quadam atque commodidate nihil auditur nisi *đe jeló*. *σὰν γομάρι* (ductum a *γόμος*, onus, quare significat asinum) = *sq gumári*; *δὲν ξεύρω* = *đe gsévro*.

Eadem ratione *δὲν πάσχω* ut *đe pásχo* prenuntiatur, quamquam *đem pásχω* exspectamus; *σὰν ψύλλος* = *sq psíllos*, *δὲν φοβοῦμαι* = *đe fovúme*, *σὰν βασίλισσα* = *sq vasílisa*. Quid? quod vel eo lingua progreditur, ut saepenumero solum *đe*, *sa*, *a* audiatur?

PARS ALTERA.

DE *u* VOCALI.

CAPUT I.

U recentioris dialecti respondet v veteris.

Graeci ut nos quinque vocales habent: *a*, *e*, *o*, *u*, *i*. In veterum Graecorum lingua iam satis mature *u* ita extenuatum esse videtur, ut *i* subreperet; tamen sine dubio *υ* primo atque initio veram *u* vocem significabat. Quam *u* in *ü* mutationem non communem fuisse ex inscriptionibus cognoscimus. Heraclides enim ap. Eust. XXIII, 16 de boeotica dialecto dicit: *Οἱ Βοιωτοὶ προστιθέντες τῷ ὓ διχρόνῳ τὸ μικρὸν ō καὶ βραχυνόμενον μὲν βραχύνοντες, μηκυνόμενον δὲ μηκύνοντες, τὸ ὕλη οὔλη λέγουσι καὶ τὸ ὕδωρ οὔδωρ* (Ahrens I, 180). Quocum loco conferas Etym. m. 632, 51: *Οἱ Βοιωτοὶ τότε πλεονάζουσι τῷ ῡ τὸ ō, ἡνίκα τὸ ῡ οὐχ ὑποτάσσηται φωνήεντι· οἷον κύνες κοῦνες* (leg. *κούνες*), *κῦμα κοῦμα*; quibus quattuor exemplis subiunguntur: *οὐμῖν* (Ann. Ox. I 146, 15), *θουγάτηρ* (Prisc. I, 35), *τού*, *τούν*, *τούγα* pro *σύ*, *σύγε* (Apoll. de pronunt. 69). Iam ea exempla quae et in Corinnae fragmentis et in inscriptionibus boeoticis inveniuntur, apud Ahrensium (I 180 et ss.) requiras, qui (II, 124) ea quoque vocabula in medium profert, in quibus apud Lacones *u* pro *v* conservatum est.

Sed quis est qui putet ne a recentioribus quidem dialectis vocabula aliena esse in quibus vetus *u* pro *v* insit, cum alibi *v* in *i* extenuari solita sit? *u* autem labialis vocalis vocari potest. Quare apparet, ante labiales consonas *u* potius asservatam esse, cum inter *u* sonum et labiales ratio quaedam atque necessitudo intercedat. Quam ob rem primum ea vocabula afferre mihi in animo est, in quibus *u* unam e labialibus consonantibus: *m*, *p*, *f*, *v* praecedit.

§ 24. *U* ante *p*.

stupí est deminutivum vet. gr. στύπη. In Latino quoque *stûpa* et *stîpa* offerontur. *stupí χjóni* est νιφάς: inde ducitur adverbium *stupjá* (flockenweise), velut *χjonízi stupjá stupjá*. Praeterea *stupénjo* (stoppeus), *stupóno* (obturo), *stúpoma* et *stupotíri* (obturamentum, cortex).

De syllaba radicali *tor*, *tru* (Curtius, Etym. p. 209) flexa sunt τρύπη (foramen) et τρύπανον (terebra). Quibus in neograeca lingua respondent *trúpa* et *trupáni* (dem. τρυπάνιον). *trupána* (magna terebra) idem est atque τρυπάνη, cum α dorico. A *trúpa* permulta verba ducta sunt, ex quibus unum tantummodo *trupokarídis* (a κάρυον, avis regaliolus) commemoro.

kúpa (patera, scutella) est κύπη = γύπη (antrum, casa), cuius verbi nisi ab Hesychio non mentio fit. Curt. (p. 151) sanscrito *kûp-as* (fovea, antrum) allato dicit: *„Da kûp-as auch einen Oelschlauch bedeutet, und da auch sonst Gefässe verschiedener Art als Höhlungen bezeichnet werden, so vergleicht Pictet wohl mit Recht auch* κύπ-ελλον, ἀμφικύπελλον *und lat. cûpa, Fass, auch Todtennische"* (Corss. I, 546).

A τολύπη (glomus) *tsulúfi* (manipulus pilorum vel lanae) ductum est. De *ts*, quod ortum est ex τ, supra dictum est. Prius *u* vi alterius ex *o* prodiit, qua de re infra agetur. *tsulufúdiki* significat flocculum lanae. τολύπη minus corrupte conservatum est in *tulúpa χjóni*, quod idem significat atque illud *stupí χjóni* (plumeae nives).

kalúpi (tegumentum capitis, pileus) et nomen deminutivum *kalupúdiki* vere ac plane graeca esse mihi quidem persuasum est. Neque enim *kalúpi* aliud esse mihi videtur, quam deminutivum substantivi καλύβη (tectum), nisi quod explosiva fortis π (καλύπ-τω, lat. *clup-eus*) non emollita sit (Curt. p. 490)[1]. Quam ob rem turcicum *qalpak* ex graeca

---

1) Etiam in *ortíki* (coturnix) tenuis servata est; in vetere vocabulo ὄρτυξ (ὄρτυγος) extenuationem in γ habemus. (Curt. n. 507 et p. 486.)

lingua translatum esse puto. Addendum est, etiam *kalívi* et *kalivdíki* (casa et casula) exstare.

§ 25. *U* ante *m*.

Non minor autem necessitudo inter *m* et *u* intercedit, quae vel inde apparet, quod *o* ante *m* fere constanter in *u* transit. Ante *m u* conservatum est in nomine proprio *Kúmi*. Illud oppidulum, quod haud procul a litore Euboeae ad orientem spectante abest, a *Κύμη* appellatum est, quam urbem verisimile est ibidem sitam fuisse.

kukúmi (urceus) et *kukumári* (hirnea) ad syllabam radicalem *κυ* (Curt. p. 149) esse revocanda videntur, unde *κύ-αρ*, *κύ-τος* (antrum) ducuntur. Quae significationis mutatio haud raro offertur, velut in *κύ-αθος*, *κύ-λιξ*. Ex neograeco autem nomine *kukúmi* vetustum *κῦμος* conjiciendum est, ut *ὅρμος* (collare) a radice *ser* (Curtius p. 330). Ne reduplicatio quidem obstat, quominus hanc conjecturam faciamus; id quod haec simillima verba luculentissime declarant: *kukumára* (fragum) = *κόμαρος*, et *kukunára* [1]) (nux pinea) = *κῶνος*, *κωνάριον* (Curt. p. 154), in quibus *o* propter *m* in *u* obscuratum est.

túmbano nunc pro *τύμπανον* in usu esse solet (rad. *τυπ*, Curt. p. 213). Praeter hanc alia quoque forma *tumbí* occurrit, unde ducitur *tumbízo* (*ich rühre die Trommel*), *tumbanízo* autem valet *ich schlage die Pauken*. Propter *tumbí* conjiciendum est *τυμπίον*, demin. ex *τυπή*.

§ 26. *U* ante *v* et *f*.

Iam ea verba consideremus, in quibus *u* ante labiales spirantes conservatum est. Atque primum quidem *v* huc pertinet. *kissúvi* plane consentit cum *κισσύβιον*, quod vocabulum iam in Homeri carminibus velut Od. IX, 346 et

---

1) In Passovii lexico exstat: *κοκκονάριον, τὸ, Demin. von κόκκος, Tannenzapfen, Hieroph. not. Mss. t. 11 p. 193* Hanc derivationem falsam esse nemo est quin videat.

alias, occurrit. Significat autem et *poculum* quo homines rustici utuntur, et *mulctram ligneam*. Etiam nunc ionicis in insulis agricolae hoc vaso utuntur, in quod lac infundant.

kukuváija (noctua) proxime abest a *κουκούφας* (Hesych.) et latino *cucubare* (carm. de Philom. 40: *noctua lucifuga cucubat in tenebris*). Tria praeterea vocabula tradita sunt, quae idem significant: *κικκάβη* (Schol. Arist. Av. 262), *κίκιμος* (Hesych.) *κικυμίς* (Call. fragm. 318). Cantum autem noctuarum Aristophanes (Av. 262) voce *κικκαβαῦ* effingit, unde verbum *κικκαβάζω*.

Pro *κρύπτω* in sermone populi, qui nunc viget, tres potissimum formae *krífto, krívyo, krívo* exstant; praeter has etiam *krúvo* (part. *krumménos*) et *kruvío* (Passov. Carm. 433, 4: *o cháros ekruvíθi* = *ὁ Χάρων ἐκρύφθη*).

Iam non est dubium, quin *θrúvalo* (fragmentum) et *θruválizo* (frango, concido) et quae inde ducuntur ad *θρύπτω* et id ipsum (Curtius p. 210) ad syllabam radicalem *tru* revocanda sint. *θrúvalo* plane eadem atque *θρύμμα* significatione utitur. Praeter *θruvalízo θrullízo* quoque habemus, quod est *θρυλλίσσω*, et iam legitur in Homeri Od. Ψ, 396 (*θρυλλίχθη*), certe verbis *θραύω* et *θρύπτω* propinquum.

kuvéli (apum examen) ad eandem radicem redit atque *κυψέλη* et illud Hesychii *κύβεθρον*. *kuvári* quoque huc cadit, quod significat magnam multitudinem ac quasi glomus hominum, tum glomus lanae.

Iam iis de verbis disputandum esset, in quibus *u* ante *f* conservatum est, ego autem non habeo quae in medium proferam praeter *krufá* et *túfla*, quae aliquot locis pro *krifá* et *tífla* [1]) (*κρυφά* et *τύφλη*) audiuntur.

---

1) *tífla* (*τύφλη*), cum *a* dorico, est simile substantivorum *ἔχθρα*, *θέρμη* ab *ἐχθρός*, *θερμός*. In neograeca dialecto talia substantiva creberrima sunt, velut *zésti* a *ζεστός*, *kséra* (*das trockne Land*) a *ξηρός*.

§ 27. *U* ante liquidas *l* et *r*.

Ante consonas λ et ϱ *u* facillime asservatur. Occurrit autem hisce in vocabulis:

kúlli (canicula), ex κύων, deminutivum est.

kullós (manu debilitatus), et quae inde ducuntur *kulláda* (debilitas manus), et *kulléno* (manum debilem habeo), eadem sunt atque vetusta κυλ-λός, κύλ-λωσις et quae sunt reliqua. Iis autem exemplis, quae Curtius (No. 81) ad radicem κυλ referenda esse existimat, equidem vocabulum κύλλιξ, quod in Hesychio occurrit et bovem significat, cuius alterum cornu pravum ac distortum est, addiderim. Praeter hanc formam etiam vetustiorem fuisse *u* pro *i* praebentem, zacon. *kúllika* (vacca) declarat. Schmidt (p. 351) illud vocabulum insolitum ac fere mirum esse arbitratur; neque tamen difficili negotio ad illam radicem κυλ revocandum est.

mullóno (taceo, nolo loqui), amplificatione est ortum ex μύλλω (labra comprimo). Et hoc vocabulum et quae eadem significatione utuntur μύω et μυάω, a radice μυ ducenda sunt, cui respondet in linguis sanskrita et latina *mû* (Curt. p. 313). Quam *u* vocem Hesychii μουκίζει (= σιγᾷ, μέμφεται τοῖς χείλεσι) habet, quod plane idem valet atque *mullóno*.

A τύλη (torus) ducitur *tuli* (stragulum equi). *tuláfi* (mitella quaedam) quoque et *tulíki* (magna mitra) huc cadere videntur.

vúrvulo, quo de vocabulo Protodicos (p. 22) haec affert: *Κατὰ τοὺς Ἀττικοὺς τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ὄνομα πρέπει νὰ γραφῇ βόρβυλον. Πρὸς καθαρισμὸν οἰνοδοχείων (βουτσίων) βράζουσι βλαστοὺς σχίνου καὶ ἐλελισφάκου μὲ μόνον ὕδωρ καὶ ἐγχύνουσι τὸ ἀφέψημα τοῦτο ζέον ἐντὸς αὐτῶν, καὶ τοῦτο λέγεται βούρβουλο. Ἡ λέξις εἶνε πεποιημένη ἐκ τοῦ ποιοῦ ἤχου, τοῦ ἀποτελουμένου εἰς τὴν ἔνθεσιν ἐντὸς τῶν οἰνοδοχείων καὶ μετ᾿ αὐτὴν ἔτι.* Ex *vúrvulo* neograec. verbum *vurvulakjázo* natum est, quod minime ad *vurvúlakas*

est referendum (v. p. 158), sed et eandem significationem habet et ab eadem stirpe ducitur (Curt. p. 273) atque vetus *βορβορύζειν*. Pictetus *βορβορύζω* cum *βάρβαρος* confert, cui in neograeca dialecto *vervéris* (balbus) respondet.

skurdúla (pestilentia) Corais cum *κορδύλη* componit, qua in re plane cum eo consentio. Habet autem *κορδύλη* (Simon. in Bekk. An. p. 105, 3, et Schol. Arist. ran. 500) vim tuberis, tumoris. Praeterea clavam quoque et thunnum quendam parvulum significat. Hunc piscem et forma *σκορδύλη* declarat, quae Aristot. h. an. 6, 17 (vide Lobeck, Path. p. 124, 10) offertur. Iam non est dubium quin *σκορδύλη* vetustius sit quam *κορδύλη*. Cum autem *σκορδύλη* piscem significet, a *σκαίρω* ducendum mihi videtur. *κόρδαξ* quoque, praeter quod *σκόρδαξ* exstat (Meineke Com. t. 3 p. 572), inde prodiisse existimo; homericum enim *ποσὶ σκαίρειν* (Il. XII, 572) huc spectat. Pestilentia etiam *to thanatikó* aut *i panúcla* appellatur, a lat. *panicula* sive *panucla*, quod scriptores romani posteriorum temporum exhibent.

Iam vero *u* ante *r* his in exemplis offertur:

ksuráfi (*ξυράφιον*, Schol. Aristoph. Ach. 849), deminutivum e *ξυρόν*. Ab eadem stirpe natum est *ksurízo* (= vetustum *ξυρέω*). In neogr. dialecto interdum verba quae cadunt in *άω* et *έω* ita mutantur, ut in *άζω* et *ίζω* excidant, veluti *φωνάζω*, fut. *φωνάξω*, aor. I qui dicitur *ἐφώναξα*. Qua in affectione explicanda cum G. Curtio (Etym. p. 573) plane consentio, qui ζ ex *j* accedente quasi parasitico *δ* ortum esse arbitratur[1]). Tamen facile fieri potuit, ut *δ* non accederet et *j* ante obscuras vocales in *γ* obduresceret. Quare habemus *φωνάγω*, unde et futurum et aor. I. formata sunt.

1) *δjdiki*, ductum ab *οἴαξ* (gubernaculum). *οἰάκιον* ut *jdiki* pronuntiatur; inde *δ* praeposito neograeca forma prodiit. Pro *jerdiki* (*ἱεράκιον*) saepe *dzerdiki* exstat, qua in forma *dz* non aliter nisi ex *δj* ortum esse judicandum est (*δjerdiki*, *δjordiki*, *dzordiki*).

Iam si *murmurízo* cum μορμύρω vel μορμυρίζω (occurrit hoc posterioribus demum temporibus, in Hesychii, Phot. Suidae scriptis) comparamus, praeter *u* = *v* aliud *u* exstat, quod ex *o* obscuratum est. *U* insequens semper ad praecedens *o* valet, qua de re infra (§ 42) agere mihi in animo est. Videmus igitur, *murmurízo* eodem loco teneri atque latinum *murmurāre* et vetus germanicum *murmul-ôn*.

Pro συρίζω autem nunc *sfirízo* et *sfurízo* omnium in usu est. In harum vocum litera *f* explicanda liceat mihi paulo diutius commorari. Vocabula συρίζω, σύριγξ, συριγμός ad radicem *svar* referuntur, quae in sanscr. *svar-âmi* (sono, canto) et *svaras* (sonus) integra conservata, a Latinis autem et a Lituanis et ab antiquis Graecis (*svar* in *sur*) extenuata est (Curtius, Etym. p. 331).

Quantum enim equidem scio, in nulla adhuc ex veteribus graecis dialectis forma inventa est, in qua digammatis vestigium exstet. Attamen talem formam fuisse existimandum est, cum *f* litera in *sfirízo* (*sfurízo*) — nemo Graecorum hodie *sirízo* dicit — alio modo vix intelligi atque explicari possit, nisi hoc ut *f* digammatis veteris vices gerat. Consimiliter stirps pronominalis σφε ad sanscr. *sva* (lat. *su*) et σφόγγος ad stirpem *svam* (goth. *svumm-s*) revocatur; eadem fero ratione pronomen II personae dualis σφώ ex singulari *tva* prodiit; nam *t* digammatis causa in σ et deinde *F* propter σ in φ mutatum est (Curtius p. 550). Quamquam autem in *sfirízo* *F* conservatum habemus, tamen in *surízo*, *surístra* [1]), *surdéli* (altera pars compositi est αὐλός) syllabae radicis *sva* respondet *u*. Similiter in *sungízo* (pro quo interdum *asungízo* occurrit), *F* eiectum est: quod vocabulum Zollini Calabriae invenitur. Ceterae omnes dialecti *sfungízo* (σφογγίζω) et *sfungarúdzo* (cf. deminutivum σφογγάριον) exhibent. Mirum est vocabulum *spústrixa* vel *spóstrixa* (γουρουνό-τριχα, seta suilla), quod Morosi (p. 116) in

1) *surístra* reducendum est ad συρίστρια, velut *maclístra* ad μαυλίστρια. In exitu ιστρια alterum ι evanuit.

medium profert. In hoc quoque digammatis vestigium inesse opinatur (*σvς-τριχα*, *σπvς-τριχα*). Mihi quidem id summum esse in dubium vocandum videtur; nam Curtius (No. 579) rectissime atque optime ait: „*Das gothische sv-ein steht auf einer Stufe mit dem lat. su-inus.*“ Ex quo cognosci potest, digamma non ad stirpem referendum esse, sed utique ex *v*, quae est ante *o* (*σvo*), prodiisse. Quare in *spustrìχa* *u* ex *o* natum est. Mihi vero *spùtrìχa* (*σvόθριξ*) veri similius esse videtur.

paraθúri homines rustici pro *παράθυρον* dicunt. Cum autem Curtius (p. 242) et graecum *θύρα* et sanscr. *dvâra-m* et lat. *for-ês* unam ad radicem *dhvar*, *dhur* revocet, *u* in *paraθúri* quoque vetustum esse existimandum est.

Iam terminationes *úra* et *úri* his in vocabulis *vρα* et *ύριον* respondent. Pro vetere *λάθυρος* (*cicercula*), quod apud Theophrastum et Plutarchum invenitur, nunc deminutivum *laθúri* in usu est. *λάθυρος* cognomen Ptolemaei cuiusdam erat (Strab. XVII p. 795 *Λάθουρος*).

Vetus *πίτυρον* (furfur, Curt. p. 260, 454) duabus in formis servatur, quae sunt *pìturo* et *pìtero*. Quae mutatio *ï* in *e* (nam *v* semper fere ut *i* pronuntiatur) satis saepe offertur et necessitudine continetur, quae inter *r* et *e* intercedit. Nam ex omnibus vocalibus *e* a consona *r*, quae prima lingua pronuntiatur, proxime abest. Quod *r* cum pronuntiatur, sonus quidam *e* consimilis assonat. Hoc plane ex eo intellegi potest, quod *e* ante *r* et eliditur et interponitur. Quam ob affinitatem *ρ* saepe *v* (*ï*) praecedens sibi in *e* assimilavit.

Quare habemus:

vet. *ἄχυρον*,	neogr. *aχero* [1]).
vet. *μυρμήκιον*,	neogr. *mermìngi* [2]).
vet. *μυρσίνιον* [3]),	neogr. *mersìni* (myrtum).

1) Praeter *άχero* *άχjuro* quoque invenitur, qua de forma infra dicetur.

2) Saepenumero *n* gutturalis inseritur.

3) Deminutivum ex *μυρσίνη*.

Huc praeterea pertinent verba: *sérno* = σύρω (praeterea *sírno*) et *jérno* = flecto (praeterea *jírno* et *jirnó*, ducta a vetere γυρόω). Mullach. 261 adn. Substantivum κιρία in *kirjá* mutatur; inde *j* ejecto *kirá* natum est, praeter quod *kerá* quoque habemus. Hac necessitudine, quae inter *r* et *e* intercedit, etiam factum est, ut ante *r* vox *e*, quae in η exstat, saepe servata sit. Omnium dialectorum communia sunt; *pleróno* = πληρόω (solvere), *jerdo* et *jerázo* = γηράσκω, *kserós* = ξηρός (siccus, aridus; inde quoque *kserómero* ducitur, quo nomine eparchia Acarnaniae appellatur, et alia locorum vocabula, velut *kseroχóri*), *kerí* = κηρίον (cera), *síderos* (ferrum), *χiroméri* (ab χοῖρος et μηρίον, perna) [1].

---

1) Quo loco haud inepte *dialectus trapezuntia* afferri potest, quae plerumque antiquum sonum η vocalis servavit. E magna silva exemplorum haec habes:

éto pro ἦτο, erat; *érte*, adventavit; *ejénnese*, peperit; *ekseven k'ekafχéten* pro ἐξέβη καὶ ἐκαυχήθη; *jánes* pro Ἰωάννης; *teréo* pro τηρέω; *γnefízo* quoque invenitur in dial. trapez., et habemus in Passovianae collectionis carm. 510:

> Ὁ Γιάνες ἐπεπύρνιζεν καὶ ἀπὸ πηγάδ' ἐπῆγεν·
> ἐκτύπησεν ἡ μαστραπᾶ κ' ἐγνέφιζεν ὁ δράκων

(Iohannes mane surrexit et ad fontem adiit; hama strepitum edidit et draco experrectus est). Passovius quidem in indice, significationem ac notionem bene intelligens, γνεφίζω verbo „expergiscor" convertit, tamen etymologiam proferre non potuit. Versatur ei ante oculos ἐκνεύω et γνοφόω, sed utrique signum interrogationis apponit. Equidem γνεφίζω ad vet. ἐκνήφω reduco. Cum enim hoc aphaeresi ε amisisset, κν in γν transiit, velut κνάμπτω in γνάμπτω. Praeterea γνεφίζω in alio carmine invenitur, et quidem in n. 505 v. 6: „καὶ ὄντες γνεφῇ καὶ τερῇ, πουθὲν πρόβατον 'κ' εἶδεν" (et cum experrectus circumspexisset, nusquam ovem aspexit). Habemus hic formam γνεφέω. Utraque eodem loco continetur atque vetustum αἰνέω et αἰνίζω, τειχέω et τειχίζω, σακκέω et σακκίζω. In n. 510 praeterea θερόομαι = θηρεύω, et κρεμίζω ductum a κρημνὰς invenitur. Ἕλλενος apud Trapezuntios robustum virum significat. Quod idem apud Arcades habemus. Nam Ἕλλενες homines illi ingenti atque immani magnitudine antiquissimis temporibus florentes appellantur, quorum quisque populi magnitudinem adaequabat nec resur-

Iam vocabulo **κολλύρα** (Arist. ranae 123) *kollúra* (spira) et deminutivum *kollúri* respondent. Saepius commemoratum est, *u* alterius syllabae *o* vocem prioris obscurari, ita ut *kullúri* habeamus [1]). Salamina insulam ob formam homines *kullúri* dicunt.

Vocabulum *ángura* autem dignum est, quod accuratius consideremus, ut intelligamus, quae ratio inter id ipsum et latin. *áncora* intercedat. Habet autem de ea re Corssen. (II, 81) haec: *„In griechischen Lehnwörtern wird υ vor folgendem ϱ im römischen Munde zu o in storax, wohlriechendes Harz, für στύραξ, und in dem Slavennamen Storax für Στύραξ (Ter. Ad. 16), ebenso in ancora für ἄγκυρα. Das griechische Wort ist der älteren Schriftsprache fremd (Fleckeisen, Neue Jahrb. XCIII, 11)* [2]) *und auch das latein. Lehnwort ist erst seit Cäsars Zeit gebräuchlich.“* Attamen haec tria exempla, cum respicimus sexcenta illa, in quibus antiquis temporibus (i. e. ante Terentium) graecum *υ* ante *ϱ* latino *u* reddebatur, hoc modo intelligenda sunt. Minime dubitandum est quin vocabulo ἄγκυρα non demum temporibur Caesaris, quibus in literis habemus, sed nonnullis iam saeculis ante Romani usi sint. Quis est enim qui nesciat permulta vocabula quae ad rem navalem pertinent, Romanos a coloniis, quae in Magnam Graeciam deductae erant, petiisse? Neque desunt vocabula, in quibus *u* radicale propter sequens *r* in o mutatum est, velut *fo-re*, *fo-rem*,

---

gere potuit cum conciderat. Quibus homines muros illos ingentes atque tamquam monstruosos adscribunt, quorum ruinae etiam nunc supersunt. Et moenia Orchomeni *to ellenikó* nominantur.

Iam in dialecto cerasuntia, ex qua duo tantummodo carmina Passovius habet, eodem modo vetus *η* pronuntiari intellegitur: *χamelá glondrja* (humiles rami), *ágleros* (ἄκληρος, miser), nobis occurrunt; praeterea *gnefízo* et *teró* una leguntur, sicut in illo trapez. carmine; etiam ceteris in rebus dialecti inter se consentiunt. Vetus *η* pronuntiatio etiam in aliis dialectis passim offertur.

1) In dialecto Calabriae *kuddúri* dicitur.

2) Primum apud Pindarum et Theognidem invenitur: in Homeri carminibus non *ancorae*, sed „*εὐναί*“ occurrunt.

ducta a radice *fu* in *fui* etc. (v. Corssen. II 81, I 548). Quod cum ita sit, mihi quidem persuasum est in iis vocabulis, quae Romani deprompserint, *υ* per *u* redditum, in *ancora* autem et *storax (Storax)* *u* in *o* mutatum esse. In neograeco sermone pro *στύραξ* *sturáki* habemus.

Quo loco etiam pauca de exitu *úra* dicenda sunt. Nam tantum abest, ut eum semper ad *-ύρα* referre mihi in animo sit, ut existimem, occurrere sat multis in vocabulis latinum exitum *ura* abstracta significantem (*ύρα* solum in concretis exstat): *skotúra* (vertigo) et *fayúra* (prurigo) eodem loco quo *usura* et *coniectura* habenda esse mihi videntur; Mullachius autem (p. 173) *skotúra* ad *σκοταρία* == ζόφος, *'Αχαιοί* Hesych. revocat. Sed ab exitu *αρία* nunquam *úra*, sed semper *arjá* oritur. *pezúra* == *πεζὸν στράτευμα* de exitu cum latino *dictatura* confero.

§ 28. *u* ante *st* vel *sk*.

u pro *υ* in clausa syllaba ante duas vel plures consonas, quarum prima *s* est, conservatum his in vocabulis habes:

grustálli, grustallénjo, grustalljázo plane respondent veteribus nominibus *κρύσταλλος*, *κρυστάλλινος*, *κρυσταλλόομαι*.

Ad *mustáki*, quod est deminutivum vocis *μύσταξ*, pertinent, quae Curtius (p. 666) dicit: *Die Erweichung eines ursprünglichen A-Lautes in das dumpfere υ dürfte ungefähr in demselben Umfange wie die eben besprochene in ι sich nachweisen lassen. Wie dort ε zwischen α und ι, so vermittelt hier ο zwischen α und υ. Und in der That steht dem hier zu erörternden υ fast immer entweder in griechischen Mundarten selbst oder im Lateinischen ein o zur Seite. Da aber υ ein verhältnissmässig junger Laut ist, so ist es wahrscheinlich, dass dem υ zunächst überall der vollere U-Laut vorausging, dass mithin die Reihenfolge der Vocale bei dieser Umwandlung diese war: α, ο, u, ü.* Ad exempla ab illo prolata, in quibus *υ* pro *α* primitive offertur, *μάσταξ* addide-

rim, praeter quod *μύσταξ* quoque occurrit. Neograeca dialectus formam quasi mediam exhibet, in qua *u* habemus.

mustrí (trulla) est vetus *μυστρίον* (cochlear), et valet idem quod *τορύνη*. Eodem vocabulo instrumentum quoddam architectonicum significari, quod alias *τυχίον* nominetur, Passovius dicit. Nunquam tamen neque *τύκος* neque *τυχίον* idem quod *mustrí* declarant.

fúska (membrana, vesica, pustula) est *ἡ φύσκα* (callum), quod exhibent schol. ad Theocr. 9, 30 et schol. ad Arist. ran. 236. Ab hoc vocabulo *ἡ φύσκη* proxime abest. Pluralis numerus neograeci vocabuli etiam *spongias marinas* significat. Derivata sunt: *fuskóno* (intumescere, ira incendi), *fúskosis* (ira, saevitia), *fúskoma* etc.

Iis quae nominavi verbis subiungitur *spúrða*, quod idem esse mihi persuasum est atque *σπυρίς* (*σπυρίδα*). *spúrða* neque ex latino neque ex italico sermone (sporta) depromptum esse luculentissime declarat *sporta*, quod et forma et significatione integra recentiores Graeci e latino sermone deprompserunt. Sonus *u* etiam hoc in vocabulo medium quasi locum obtinet inter *σπάρτον* (restis), quod ab eadem radice ductum est, et *σπυρίς* (corbis, fiscus).

§ 29. *u* propter praecedentes consonas servatum.

Nonnullis in vocabulis ob necessitudinem cum praecedenti consona *u* vocalem conservatam esse existimandum est. Cuius rei haec exempla affero:

fúχta (palma cum omnibus digitis) vel *fúkta*, unde cum alia vocabula derivantur, tum *fuχtjá* (quantum manu capi potest), ab eadem radice ductum est qua adverbium *πύξ*. Cogitari potest de vetere quodam substantivo *πύκτη* (velut *κοίτη*, cubile, a stirpe *κει*).

vutízo et *vutó* (Passov. Carm. 437, 43 *vutiménos*, et 310[a], 6) cum vetere *βυθίζω* concinit, eo tantum discrimine interposito, ut veteri *ϑ* respondeat *t*. Adde *to vútima* (solis vel stellae occasus) et *vutíksimo* (intinctio).

vutí (capsa). Invenitur etiam *kutí*, quod idem quidem valet, minime tamen ita intellegendum est, ut ex *v* prodiisse *k* existimetur. De *kutí* infra agemus; nunc de *vutsí* (dolium) quaerimus, quod eandem ad radicem revocandum est atque *vutí*. A *vutsí* autem derivantur: *vutsás* (victor), *vutsáki* (doliolum), *vutsóvergo* — cuius altera pars ital. *verga* est (circulus doliaris) — *vutsókraso, vutsólado, vutsóksido* (vinum, oleum, acetum, quae de dolio hauriuntur). Iam non videtur mihi esse dubium, quin ea vocabula ad eandem stirpem redeant atque *βυτίνη* = *πυτίνη* (habent teste Hesychio Tarenti). Pro certo habeo, *πυτίνη* deminutivum esse; fieri potest ut vocabulum primitivum *πύτη* fuerit. Quod si ita est, etiam neogr. *vutsí* deminutivum est idque ad formam *πυτίον* referendum est. Requiretur fortasse quare id conjicere et colligere commotus sim. Monitus sum vocabulo *vutína*, quod Paro in insula in usu est. Ea de re Protodicus in libro qui inscribitur: *Ἰδιωτικὰ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης* (ἐν Σμύρνῃ 1866) haec dicit: *ἐν τῇ πατρίδι μου Πάρῳ τῇ νήσῳ βουτίνα εἶνε μέγα ἀγγεῖον ξύλινον, κατεσκευασμένον καθὼς καὶ τὰ βουτσία, ἔχον σχῆμα κώνου πρὸς τὴν κορυφὴν μᾶλλον κεκομμένου, καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐναποθέτουσι πάντοτε τυρὸν ἢ ἐλαίας μὲ ἅλμην.*"

In macedonica quoque dialecto *vutína* exstat. *Π* autem cum in veterum Graecorum lingua (v. Curtius 485 seqq.) tum in neograeca saepenumero in *β* (*v*) transit. Exemplum affero vocabulum *kavúrja* (caricae), a *καπυρός* ductum (*καπυρά, κάρυα*. Epicharmus apud Athen. II p. 52 B).

tsukáni (malleus) idem est atque *τυκάνη* (flagellum). Redit autem ad eandem radicem atque *τύκος* (scalprum fabrile, caelum). Curtius (p. 207) dicit: *Auf jeden Fall sind die Stämme tak und tuk neben einander von frühester Zeit üblich gewesen.*" Media aetate *δουκάνη* occurrit (Moschopulos, Lob. path. p. 178), quod cum neogr. *doksári* pro *τόξον* (*τοξάριον*) conferre licet, cum etiam hic *τ* in *δ* emollitum sit: auditur autem semper *tókson*, nunquam *dókson*.

§ 30. *u* ante *đ*.

Huc accedit, quod etiam lenis interdentalis *đ* necessitudinem quandam cum *u* vocali habet, id quod infra apparebit, ubi permulta exempla proferentur, in quibus *o* in *u* ante *đ* obscurata est. *u* autem pro *υ* pronuntiatur in *afrúđi*, quod simillimum est illius *ἀβροῦτες*, *ὀφρῦς*, quod Hesychius macedonicum esse tradit; in illo quoque *α* propheticum habemus. Ab *afrúđi* ducitur *afruđáto* = *ὀφρυώτης* (tristis, morosus). Consentio autem plane cum Mullachio, qui exitum *ato* aliud esse negat nisi lat. *atus*, media aetate a Graecis depromptum. Id quod dixi declarant: *zaχarátos* et *jemátos* = *πλήρης*.

γliγúđi = *νούγαλον*, *ἐπίδαιτρον*, ad **γλυκύδιον* potest revocari. Vix autem dubium est, quin idem sit atque illud *γακούδια* = *ἡδύσματα*, quod ab Hesychio memoriae traditum est. In neograeco vocabulo *κ* intra vocem emollitum est. *γ* (j) saepius ex *k* prodiit et media in voce, velut in *lejéni* = *λεκάνιον* (v. Passov. Carm. 143, 16; 145, 4) *fiáγo* a stirpe *φυλακ*, *síγuro* (= *μάλιστα*) ab ital. *sicuro*; et in initio vocabuli velut in *jipséli* = *κυψέλιον*, *γrepíđa* (limbus) = *κρηπίς* (*crepido*; hunc sensum apud Herodotum habet); *γarúfallo* = *καρυόφυλλον* (*Gewürznelke*).

§ 31. Alia vocabula.

Restat ut exempla proferam, in quibus *u* quidem pro *υ* exstat, neque tamen liquet, utrum propter praecedentes an insequentes consonas servatum sit.

skúzo (clamare) respondet veteri *σκύζομαι*, indignari, irasci. In carmine bellico, quod per omnes provincias pervulgatum est, hic versus exstat: *'Aláχ na skúzun ta skiljá.*

sendúki = *κιβώτιον*, *σκευάριον*. Occurrit jam schol. Arist. Plut. 711 et 810 *σενδούκιον*. Salmasio (Vopisc. p. 369) et Hemsterhusio auctoribus *σενδούκιον* est deminutivum vocis *σάνδυξ*, quae apud Hesychium *arcam*, *capsam* significat.

túnnos est piscis quem veteres *θύννος* nominabant.

Habes hoc in vocabulo *t* pro *ϑ*. Dignum est commemoratu alterum quoque illius piscis nomen: *i mejáli palamída*, cum *α* pro *η* exstet; nam priscum nomen *πηλαμύς* erat. Massiliae id genus thynnorum nostris etiam nunc diebus *palamyde* appellatur.

furnós (bufo). Byzantio auctore ex *φρῦνος* metathesi ortum est; accentus a paenultima in ultimam syllabam transiit.

γurúni (sus) ad *γρῦ* redit. *u* autem et in lat. *grunnire* et in germ. *grunzen* conservatum est. Prius *u* inter *γ* et *ρ* natum et ex irrationali quae dicitur vocali vera ac plena factum est.

rukána = *ῥυκάνη*, *rukáni* = *ῥυκάνιον*. Habes in fine illius *α* doricum; in latino quoque *runcina u* apparet.

Praeter significationem instrumenti *Coraës* (Ἄτακτα τόμ α' σελ. 160) affert: *σκεῦός τι, ὅπερ τὰ παιδία κατὰ τὴν κυριακὴν τῶν Βαΐων* (dies palmarum) *εἰς τὰς ῥύμας τῶν πόλεων στρέφουσι· σημαίνει ὅμως καὶ σχοινίον τι, ὅπερ οἱ ἁλιεῖς φέρουσιν ἐπὶ ἑνὸς ὤμου μέχρι τοῦ ἀντιθέτου μέρους κατὰ τὴν μασχάλην ὡς λώριον ξίφους· τὴν ἄκραν τούτου προσδένουσιν εἰς τὰ σχοινία τῆς τράτας καὶ ἑλκύουσι βαίνοντες πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ τὰ νῶτα. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους φαίνεται ὅτι παρόμοιον σχοινίον ἦτο ἐν χρήσει εἰς τοὺς ἀθλητάς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Ἡσυχίου, ἂν καὶ ἡ ἑρμηνεία ἦναι ἐκτόπως παρεφθαρμένη· „ῥυκάνη· ἀλθητήριον· χειρομήριον· ἀμυντήριον“ ὅπερ διορθωτέον εἰς τὸ „ῥυκάνη, ἀθλητήριον, χειρῶν καίριον ἀμυντήριον.*

kutí (pyxis, theca) ut *κυτίς* (schol. Arist. Ran. 665) deminutivum vocis *κύτος* est; radix autem *κυ* (Curt. p. 149) constat. Ex eadem *κύταρος* (*κύταρος οὐρανοῦ* Arist. Ran. 199) prodiit, ad quod neogr. *kútra* et *kútelo* — utrumque *μέτωπον* significat — redire existimo. *kutáli* (cochlear) eandem radicem habet [1].

1) lac. *κουτάλα* (pro *σκυτάλη*, Ahr. II, 125) nihil commune habet cum neogr. *kutáli*.

Denique de *vruχízo, vruχúme, vriχúme* (praeterea etiam *vriχó*) pauca dicenda sunt. Tria haec verba repetita sunt a vet. *βρυχῶμαι*, quod hasce tres significationes habebat:

a) *rugire*, de leonibus, bobus etc. dictum.

b) *ejulare, lamentari*, de hominibus.

c) *exaestuare, strepere*, de terrae motu, de undis etc. Iam in recentiore dialecto, quantum ego judicare potui, unicuivis significationi alia videtur forma subiuncta esse; nam *vriχúme rugire, vruχízo ejulare* et *lamentari, vruχúme exaestuare, strepere* valent. Quod distinuendi ac distinguendi studium in vetere lingua non habes, habes in recentiore. Exempli causa vet. *χλωρός* affero, quod et *viridis* et *pallidus* valuisse constat; nunc autem *χλωρός* semper *viridis* significat; syllaba *-μός* suffixa formatur novum adjectivum *χλομός, pallidus* (velut *θερ-μός* calidus, *λοχμός* obliquus). Aliud exemplum est *λουτρόν*, quod apud veteres et aquas calidas (Homeri *θερμὰ λοετρά*) et frigidas *λοετρὰ Ὠκεάνοιο* Il. XII, 449 et alias) significabat. Nunc vero *lutró* vocabulo semper uteris, cum de aquis calidis loqueris; aquae marinae autem *bánjo* vocantur, quod nomen ab Italis depromptum est.

Adde *uγrós* (humidus) cujus *u* cum sanscr. *uksh-âmi* et latino *uveo* (*ugveo*, Curt. p. 176) comparare licet. In graeco *ὑγρός* jam *u* in *υ* extenuata est.

§ 32. *u* zaconicum.

Sequuntur quaedam vocabula, quae nisi in dialecto zaconica non inveniuntur. Qua in re commentationes sequor, quas Devillius (1866) et Maur. Schmidtius Stud. III emiserunt.

γúla λάχανον valet. Ducitur ab eadem radice qua *γοúγli* (vet. *γογγυλίς*), eo tantum discrimine interposito, quod non reduplicatum est. Eodem cadit *ὁ γύλιος* vel *γυλιός* (Arist. Ran. 527 etc.), quod et ipsum reduplicatione caret. Cfr. Curt. etym. p. 165, ubi sanscr. *gul-â σφαῖρα, γογγυλίδιον* (Galenus) affertur. Significatio radicis naturalis ac

principalis est *rotundus*, ex qua vis et rapi et globi prodire potuit. Cfr. praeterea Devill. p. 40.

džúa = vet. δρῦς, neogr. *valanjá* vel *valaniðjá* vel *velaniðjá*. ρ post dentalem in Zaconum dialecto ut *ž* vel *ž* pronuntiari solet. Cfr. Devill. p. 89, qui tamen mea quidem sententia minus recte *tšúa* scripsit.

žugó = ζυγόν, quocum ζουγῶνερ· βόες ἐργάται Λάκωνες pro ζυγῶνες conferre licet.

kuváne ductum a vetere κύανεος. Hesychius κοvavᾶ· μέλανα, Λάκωνες tradit.

kúe = κύων, gen. *kuné* (κυνός), plur. *kúni* et *kúnu*. Boeotos κοῦνες dixisse commemoravi (Ahr. I, 180).

kútele, ἀγγεῖον ξύλινον, a vetere κότυλος.

kutšúmba, gibber (κοσίμβη) sine dubio cum κόρυμβος, κορυφή cohaeret. Curt. p. 480. Hesychius tradit: καθόλου πάντα τὰ μετέωρα καὶ εἰς ὕψος ἀνατείνοντα κορύμβους λέγουσιν.

mudží (humor ex oculis stillans) a vet. μυδρή. Glossam Hesychii conferas: μυδαλέον . . . . τὸ ἐπίδακρυ καὶ κάθυγρον ὄμμα. In ceteris dialectis offertur *tsímbla*, de cujus etymologia non habeo quod dicam. De *dž* videas quae supra s. v. *džúa* dixi.

múza = μυῖα. In reliquorum Graecorum sermone vocalis *i* in *j* mutatur; quod cum ante vocalem a in *γ* obduruerit, *mίγa* effectum est. Zacones retento vestustissimo literae *u* sono et *j* in leuem sibilantem dentalem mutato ad suam vocis formam pervenerunt.

mundá (neograecum *vizéno*) est vet. μυζάω; *nd* prodiisse mihi videtur ex δδ, quod assimilatione ex δj natum est. δδ in dialecto Locrensium et Boeotorum offertur, veluti σφάδδω, θερίδδω (Ahrens I. 75). Ut vero π ante aliam π nonnunquam in μ transit, ut κύββα (ποτήριον Hesych.) in κύμβη, ut καββαλία (= κατβαλία) in καμβαλία (Hes. v. Kühneri gramm. I 205), eadem ratione in dialecto zaconica δ ante δ in ν transiit. Forma igitur exstitit qualis *žnda* pro

ῥίζα[1]). — In *mundú m* initiale conservatum est, in *vizéno* autem in *v* transiit. Praeter *vizéno vizí* (mamma) occurrit, et *káeuras* ductum ab Hesych. *κάμορος* (*κάμμορος*). Sic *avrámilo* (prunum) ex *βράβιλον* (rhod. et sic. *κοκκύμηλον*) quasi populari etymologia natum est. Propter medium enim *a* dubitaverim ex *ἀβρόμηλον* ipso ducere.

mundalía est accusativus substantivi *μυρταλίς· ἡ ὀξυμυρρίνη, ὡς λάκωνες*, Hesychius. Zacones *δ*, quod inter duas vocales occurrit, saepe elidunt, *aldī* = *ἐλάδιον*. *maīndu* = *μαδίω*; *šanía* = *σανίδα* (*σανίς* tabula, axis, pl. *šanie* = *σανίδες*); *púa* = *πόδα* (*ὁ πούς*); *díu* = *δίδω*, v. Devill. p. 81. Quam elisionem etiam in dialecto Calabriae maxime Martani et Calimerae invenimus: *aldī*, *vrāī* = *βράδυ* (*ἑσπέρα*), *dío* = *δίδω*, etc. v. Morosi p. 106; eandem apud Cyprios, Rhodios, Carpathios alios. Atque cum mutatione *ρ* literae in *ν* ante *τ* certe aptissime dialecti doricae *λ* in *ν* mutatio comparari potest. Nam *λ* et *ν* societate summa conjuncta sunt et cum in vetere lingua tum in recentiore haud raro permutantur. Sic habes: *ἦλθε*, dor. *ἦνθε*, neogr. *ἦρθε* vel *ἦρτε*.

púi, lat. *pus*, vet. *πῦον*, neogr. *émbjo* (*ἔμπυον*).

šúko = *σῦκον*. cf. Ahrens II 125: *σούκινος, ὁ εὐνοῦχος*, pro *σύκινος*.

Notissima sunt *yunéka* = *γυνή*, *pšuχré* = *ψυχρός*, *fušaí* = *φυσῶ*, cf. Devill. p. 90.

Denique vocabulum *tšérvule* afferre cogor, ut Devillii etymologiam refutem. Is enim habet haec:

„*τσέρβουλε* (*τσ* = *tš*) *sandale grossière, qui s'attache avec des bandes de cuir. En Chalcidique τσέρβουλον; en Crète σερβίλι. Grec ancien ἀρβύλαι: εἶδος ὑποδημάτων et ἄρμυλα· ὑποδήματα· Κύπριοι. Hésych. — Le tš* (*s crétois*) *initial paraît représenter une aspiration. Cf. l'esprit rude d'ἄρμυλα.*" Eandem etymologiam Schmidtius affert, neque tamen eam formationem insolitam ac paene miram esse

1) Nonnullis in vocabulis *ρ* initiale in *š* commutatum est.

negat. At mea quidem sententia consonae duplices nunquam e spiritu aspero prodire possunt: id saltem constat, praeter illud nullum aliod exemplum exstare. Syllaba *tšerv* autem ad χαρβ, quod deinde in κερβ mutabatur, referenda mihi esse videtur. Tum vero κ assibilatione *tš*, *ts*, *s* facile apparere potuit. Radicem eandem esse atque in χαρβατίνη = ὑπόδημα (Hesych.; cfr. Curt. p. 490) verisimile est.

Aliae vero dialecti sparsa *u* pro υ exempla exhibent, veluti dial. Calabriae: *fsunnó*, (ἐ)ξυπνέω (e somno excitare) et *χrusífi* (demin. ex χρυσός). Morosi (p. 164) se Calimerae *χrusó* quoque audivisse dicit. In dialecto trapez. *lukudís* pro λύκος (Passov. carm. 505, 10) et *fundári* = φυτάρι (φυτόν) occurrunt. Qoa in dialecto ν non raro ante τ exstat: *óndan* — ὅταν. V. Passovii indicem sub voce φουντάρι. Ab eadem stirpe φυ *fundóno* (crescere, frondescere) quoque ducitur.

§ 33. *u* pro vetere η et ει.

Non desunt exempla *u* loco aliorum *i* sonorum positae velut η et ει. Quod assimilandi quadam vi, quam *u* subsequentis syllabae exercet, fieri potest. Exemplum affero *susurída* (motacilla, σείω et οὐρά), vet. σεισοπυγίς (σείω et πυγή). Passovii lexicon σεισούρα exhibet, attamen dubium id esse subiungitur. Equidem pro σεισούρα scribere velim σεισουράς. Etiam in latino sermone *u* sibi interdum assimilavit vocalem, sic *cubuculari* (Grut. 1111, 2) legitur pro *cubiculari* et posteriore aetate *butumen* pro bitumine (Corssen II, 368 etc.). *kolosúsa* quoque motacillam significat, cuius compositi alteram partem nihil aliud esse puto nisi part. praes. σείουσα.

Vicinae vero consonae effecerunt, ut *i* in *u* abiorit in:

susámi = σήσαμον, *supjá* (sepia, loligo) = σηπία, *fumízo* = φημίζω (clarum reddo, illustro); *duljó* = δειλιάω (timeo, timidus sum); *zuléwo* = ζηλεύω; *zuljá* vel *zúlja* = ζηλία (ζῆλος); *fukári* praeter *fikári* (vagina, theca, θήκη,

De *fasili*, quod a Mullachio (p. 124) ad *φασίλιον* refertur, infra disputare mihi in animo est.

Relinquitur, ut exempla quaedam singularia commemorem, in quibus *i* (ι, η, ει) in *u* obscuratum est. Terminatio verbalis — όμην primum in *úmin* ac deinde in *úmun* transiit. Neque quisquam erit quin nasales sonos hoc effecisse intellegat. Imperfectum verbi *kítome*[1]) (κεῖμαι) pro *ekitómin*, *ekítumun* occurrit, in quo accentus quoque reductus est; ἔρχομαι — *érχumun*; γίνομαι — *jínumun*; βαρέομαι (= βαρύνομαι) — *evarjúmun* ex ἐβαρεόμην. εἰμί quoque ut verbum medium flectitur: *íme*, *íse* (εἶμαι, εἶσαι) etc.; pro imperfecto ἤμην ne a vetusto quidem sermone alieno auditur *ímun*. Maxime vero observandum est, quod vocalis thematica illis in verbis semper *u* manet: *érχumun*, *érχusun*, *érχuntan*, *erχúmaste* (α et ε locum permutaverunt in μεσθα), *erχúmaste*, *érχuntan*. In tribus singularis numeri personis et in tertia pluralis etiam *e* paragogicum accedere potest, *erχúmune*, *erχúntance*.

Terminatio *údi* in substantivis saepe occurrit: *plekúdi* (coma in gradus formata) nisi ad πλεξείδιον deminut. verbi πλέξις) referri non potest (Cfr. Suidas sub voce ἕρσις. Lobeck, elem. path. p. 394). De terminatione ύδιον neque hic cogitari potest neque in *parϑenúdi* (σκαρολάχανον), quod est deminutivum vocis παρϑενίς et teste Polluce (VI, 106) florem quendam significat. *udi* plerumque veteri ίδιον respondet. Mullachius (p. 158) vetustissimum huius terminationis exemplum extare dicit apud Catraren in anacreontico illo carmine εἰς τὸν ἐν

1) Radix κει aucta est tenui *t*, quae eadem reperitur in verbo *ϑéto* (ϑε) pro τίϑημι. Memoratu dignum est verbum *stékome* (sto), cujus stirpe *sta* (in *ste* debilitata) consonanti *k* aucta est, velut in vetere lingua exstant: *ólek* (ὀλέκοντο) juxta ολε, βακ (βάκτρον) juxta βα (βαίνω), ἐρυκ (ἐρύκω) juxta ἐρυ (ἐρύω). Merito de *stékome* dicere possum, quod Curtius Etym. p. 62 de ἥκω (stirps *ja*) dixit: „*Es hat neben der Praesensform etwas anerkannt Perfektisches in der Bedeutung.*"

φιλοσόφοις φιλόσοφον, ubi (v. 12) habes: *καὶ φιλοσοφοίδιν*. Item apud Ptochoprodom. I 293 *κατοίδιν* (catulus) a *catus*, quod scriptores latini posterioris aetatis exhibent.

§ 34. *iu* vel *ju* pro vetere *υ*.

Consideratis et iis exemplis in quibus *u* veteri *υ* respondet, et iis, ubi quasi contra naturam pro *i* (*ι*, *η*, *ει*) irrepsit, nunc ad ea vocabula animum referamus oportet, in quibus pro *υ iu* vel *ju* offertur, quae sonorum conjunctio quasi media inter *u* et *i* est. Iam in dialecto boeotica praeter *υ* et *ου ιου* quoque scribitur, velut *τιούχα*, *Διουσίας*, *Ὀλιουπίωνος*. Nostris vero diebus multa exempla dialectus zaconica praebet: neque tamen in dialecto Magnae Graeciae et in ceteris desunt.

Sed antequam vocabula dialecti zaconicae, quae huc pertinent affero, pauca quaedam praemonere liceat. Devillius in § 23 sub titulo: „*K pour P et T*“ vocabula affert, in quibus ante *ι* vocalem *π* vel *τ* in *k* mutetur, velut: *κηγάδι* = *πηγάδι*, *κίσου* = *ὀπίσου*, *κίνου* = *πίνου*, *κιμή* = *τιμή*, *δεσπόκης* = *δεσπότης*. Ex § 29 autem apparet, *k*, cum pro *τ* vel pro *π* primitiva ponatur, non in *ts* (*tš*) assibilari. Talibus in vocabulis *ju* syllaba in locum veteris *υ* successit. Exempla sunt *kjurè* = *τυρός*, neogr. *tiri*, et *prakjú* = *πλατύ*(*ς*) et *kjùle* = *στύλος* (columna, columen). Devillius *κκιούλε* scribit, assimilatione, ut putat, effecta. Quam si in *akkó* (*ἀσκός*, lacon. *ἀκκόρ*) et *ittè* (= *ἱστός*) statuit, utique consentio. At in initio vocabuli assimilationem vix probari posse, sed potius *s* abjectum esse crediderim.

Iam *k* ante *ju* in *kjúfu*, *κύπτω* primitivum est; *kjúfu* autem non idem valet atque *κύπτω*, sed *dormire* significat, ut non multum absit a latino *cubare*, quod eadem a radice ducitur.

Etiam ante ceteras gutturales *χ* et *γ iu* invenitur. Huc spectant ea vocabula, quae Maur. Schmidtius (pag. 351) affert: *γιοῦρο* et *γιουρίζου* = *γῦρος* et *γυρίζω*. Quomodo

autem γι pronuntietur, ex illa scriptura cognoscere non possumus.

χjíre est vetus χοῖρος. Equidem crediderim obscuram causam τοι pro οι exstare, quod οι diu sonum ι conservaverit et aliqua ex parte adhuc habeat. Tamen *ljatíε'ου* quod Devill p. 51 affert pro vetere ὀχετοῖον (nisi forte *ljitε'ου* scribendum sit), *ja* etiam pro *i* exstare docet.

Ut vero *t* ante *i* vocem in *k* transiit, ita *d* in *j*:

ἀngjama = ἔνδυμα; in Zaconum dialecto vero proprie *subuculam* significat.

kangjümata veteri καδδύματα respondet, quod vocabulum ex analogia homerici καδδῦσαι (nom. plur. fem. part. aor. II. act.; Il. XX, 25) formare licet. Valet autem ἰδίοι δύσμαι vel, ut Graeci nunc dicunt, *cosi lemma ta jiljá βασίλεμα*. Pro *ἀίαμα jukkümene* habes, quod proprie partic. praes. verbi *ἀίνκομαι est. Nam praesens et imperfectum medii vel passivi participio praesentis auxilio verbi substantivi formantur, quare *ἔσουι jukkümene* = εἶμι δυόμενος δυόμενος = δύομαι. De *d* ante *j* abjecta supra egi.

Post *s* quoque haud raro *ja* auditur pro *ι*, ut in

šjúru = σύρω. Supra duae illae formae *síro* et *séro* allatae sunt, quibus nunc Graeci utuntur; his *séro* subjungendum est, quod Locrenses habent. A *šjúru* Zacones perfectum *ešjüngu* formant.

Pro *sfirízo* vel *sfurízo* vide ea quae supra dicta sunt; dialectus zacon. *šjušjurízo* exhibet, cujus reduplicatio consimilis est atque latini *susurro*.

tšjúnu, neogr. *ksínu*, vet. ξύω, unde substantivum *tšjüta* = ξύστρα strigilis derivatur. Habemus in his vocabulis *ts* vel *tš* pro *ks* (ξ), velut in *tšüol* σφήξ, ducendo ab ὀξύς. Vespa igitur hoc nomen duxit ab aculeo, sicut ὀξύα, orca, ab acuminibus.

pšjüχa *psúχa* australes Zacones pro ψυχή dicunt; recentum a vetere ψυχή abhorrere videmus. Ab eodem vocabulo *psuχarída* = ψυχή papilio ducitur et id ex ψυχρεί.

prodiisse videtur. Ceteri Graeci papilionem *petalúda* vocant, natum ex *πεταλίς* et ab *πέταλον* (folium; propter similitudinem sic appellatum. Ceterum et in *psuχarúda* et in *petalúda* exitus *úda* pro *ída* offertur. Genuinum autem *u* praebet exitus *úγa* in *fterúγa* (ala), a *πτέρυξ*.

Cum autem *ϱ* consonam in dialecto zacon. *ι* vocalis insequitur, *ϱ* litterae *j* quoddam adhaeret; sic *perjípato* = *περίπατος*, *frjídi* = *ὀφρίδιον*, alia audiuntur. Fieri non potuit, quin propter antecedens *ϱ ju* in locum *ι* succederet. Cujus rei exempla affero: *grjúfu* = *κρέπτω*, formatum a stirpe primitiva *κρυφ*, et *kárju* = *κάρυον*, ubi stirpem in exitu decurtatam habemus, ut *grémmu* = *κρέμμυον*, in quo tamen *u* intactum manet. Post *λ* exstat *iu* in *ljúko* = *λύκος* et *ljutséno* = *ὀλισθαίνω*, in quo *st* (*σθ*) in *ts* inversum est. Denique ex illa dialecto affero: *njútta* (nox) = *νύξ*; ceterae dialecti *níkta* et *níχta* habent. *κτ* in *tt* assimilatione transiit, ut in *dáttele* = *δάκτυλος*. Cfr. ital. *notte*.

Iam quaeritur, quemadmodum illud *ιυ*, quod Devillius, Morosius, Schmidtius, alii scribunt, pronuntiandum sit, utrum praeponderet *i* an *u* (*ni*ᵘ*tta* an *n*ⁱ*útta*). Devillius et Schmidtius *νιούττα* quidem scribunt, accentu super *u* posito, unde apparet *u* vocalem, cum accentum ferat, propriam esse; tamen qui sit *ι* literae sonus, utrum naturam vocalis conservet an artiora necessitudinis vincula cum praecedenti consona contrahat, ex illa scriptura minime perspicimus. Morosi autem habet quae huc spectant; is enim cum vocabulis zacon. comparat *áχjuro* (*ἄχυρον*) quod incolis Martani in usu est, et *χjúno* = *χύνω*, cui *šúno* eorum respondet, qui *Cargese* incoluut. Ex hoc cognoscitur *i* vocalem esse desiisse, et in *j* transiisse, ita ut fieri posset, ut *χj* in *š* mutaretur. Inde concludere possumus, in vocabulo *λιοῦκο* (zac.) *λι* dorsalem in modum et sic articulandum esse, ut Lusitani *lh* in *lhama* enuntiant. Quamquam ne cum Morosio quidem prorsus consentire possum. Nam (pag. 105) dicit: „*Tal' è (id est š) la pronunzia del χ anche a Cargese: sciúno per χύνω;* ad hoc (p. 100):

„*Spezialmente doppo gutturale* [illegible] *ï* [illegible] *pronte in per* [illegible] *non accentato. jaxéo, jaxéo* [illegible] *χερία* [illegible] *jaxona* [illegible] *χηρία. ciàci* [illegible] *ariacà xaμος, xaμαχη*." Quae vocabula cum eodem loco cum boeot. [illegible], [illegible], [illegible] conterat, plane cum fugit illis in vocabulis non *a*, sed *ia* veteris *ε* loco positum esse. Facili tamen negotio rectum verumque cognoscere possumus, in *ιa* *i* in consonam *j* extenuatum esse, quae deinde cum praecedenti consonanti in sonum quendam transeat, veluti *tšarjoti*. Cum *ciàci*, quod Morosius habet, *ciψε* — *xίφος*, quod exhibet Schmidtius p. 353 comparare possumus: simul intellegitur, quomodo *ξίφε* pronuntietur.

Praeter *ξίφε* *ξιφάκι* quoque exstat, quod idem ex Thierschii libro depromptum est. Schmidtius haec tantummodo habet: „*ξι... k...., i. u nach Thiersch.*"

In *ξαγαλα* autem res ita se habet: in dorica forma *xaγalu* inter *x* et *a* consonans *j* irrepsit *kjafalu* et tum *a* in *u* obscuratum est. Vide quae supra dixi de *jofici* et *jίσσοτα*. Deminutivum *xaφάιον* sic in *kjufili* transiit. *tšafili* Morosio auctore in Calabria occurrit; nam p. 35 dicit: „*In aduj pin ddiξuoς, xcinpicoon uxc tόnu, xcolddu aσkλις*. [illegible] equidem *xcindda* suspicor[1], *tšafili σαγαλι*, *paras-cuqui tancado a pora xaγοι di Sola, aagaazarie per uiterna ci si prasenta a tšufili* et *xaxou tšufulu* proxime absunt: nam quis est qui intellegat in eo tantummodo illud ab hoc differre, quod *o* in *u* obscuratum est? Devillius quoque falso *zaγaκι* scribit, quamquam addit: *a*[illegible]*tà, ta*; versatur ei ante oculos **zaγuka*, ad quod probandum glossam Hesychii affert.

CAPUT II.

U ex o vocali obscurata est.

Efficitur haec obscuratio consonis labialibus *m*, *f*, *v*, *p*, liquidis *l* et *r*, aut duabus vel pluribus consonis, quarum prima aut liquida *l* vel *r* aut una ex nasalibus *m*, *n*, *ń* aut sibilans *s* est.

§ 35. *U* pro o ante *m*.

zumí, dem. ex ζωμός (jus, liquamen). Inde ducuntur *zumátos* (succosus; de exitu „*atos*“ supra dictum est), *zumjá* (succositas), *zumjázo*, (succum exprimo).

psumí praeter *psomí*, demin. ex ψωμός. Neogr. verbum valet ἄρτος (panis). ἄρτος nisi in zacon. *ánde* non conservatum est, quo in vocabulo ρ in ν ante τ transiit.

kumára et *kumári*, ductum a κόμαρον. Inde derivatur *kumarjá* (spina appendix [Plin. XXIV, 3, 70]). De formis reduplicatis *kukumára* et *kukumarjá* supra dictum est.

akrumázome hoc loco aptissime afferri existimo. Est haec forma maxime in Epiro et Thessalia pervulgata pro ἀκρoῶμαι vel ἀκροάζομαι, quod Athenaeus ex Epicharmo depromptum exhibet. Ducitur autem a radice indogerm. *kru* (sanscr. *çru*); graecam vero linguam duas stirpes habuisse existimandum est, alteram quidem magis primitivam κρoF, alteram paulo juniorem κλυ longe lateque diffusam. Prior affertur cum *F* in ἀκροβᾶσθαι, quod in dialectis invenitur; digammatis vestigium autem etiam nunc in *akrumázome* exstat. De transitu *v* in *m* (β in μ) v. Roscheri dissertationem. Nonunquam vero *v* in *f* transiit, ut in *gnéfo* pro νεύω (*névo*), quare et *akrofázome* et, cum *o* ante *f* saepe in *u* obscuratum sit — qua de re statim dicam — *akrufázome* apparet. Quae formae, quantum equidem compertum habeo, non in usu versantur, versantur autem formae

afokrdsome et *afukrdsome* in Creta et in insula Carpathe; hae vero metathesi ex illis prodierunt. In Epiro, Thessalia, Acarnania *kurmdsome* quoque auditur, id quod ex Passovii carm. IX, 6; LV, 3; LVI, 3 apparet, et *akurméno* (-αίνω, X, 3); utraque in forma *kurm* ex *krum* per metathesin natum est.

Iam quamquam de zacenica dialecto quod ad illam ebscurationem attinet, infra loqui mihi in anime est, tamen videtur mihi ab boc loco haud alienum esse considerare ea vocabula, in quibus *o* in *u* propter *μ* ebscuratum est, quae alia in dialecto non inveniuntur. Occurrunt autem haec:

strúma pro στρῶμα.

túma pro στόμα. Devillius et Schmidtius *ttúma* scripserunt, assimilationem factam esse arbitrati. Equidem unum tantummodo *t* scribo, cum unum audiatur. *apsífuma* (crepusculum) ducitur a vetere ψέφας, ψέφος, unde ψεφόω formatur. *apsifóni* in Mainotarum dialecto offertur. Hinc natum est substantivum ψέφωμα, ex que denique *apsífuma* prodiit. Quocum aptissime illud *glaucuma*, ortum ex γλαύκωμα, qued Ritschelius (Prol. Trin. p. 95) affert, conferri petest. In *apsífuma* *a* protbeticum apparet, ut in *amoskála* (vel *amoská*) ejusdem dialecti pro μασχάλη, et in sexcentis neogr. vocabulis (*amasχáli*).

Quibus zac. dialecti exemplis *χúma* pro χῶμα, quod Bovae (Calabriae; Morosi p. 99) occurrit, subjungi potest.

Necessitudinem autem, quae inter *m* et *u* intercedit, talis forma qualis *ðraχumí* vel lecr. *ðraγumí* praeclare demonstrat. Nescio quo pacte cogitamus do plautino *drachuma* ac talibus de fermis quales *Alcumena*, *Tecumessa* etc., in quibus inter *ch* et *m* (vel *c* et *m*) irratienalis vecalis *u* vel *i* irrepsit, qua factum est, ut faciliores fierent ad dicendum. Videas quae Ritschelius in Op. II. p. 469—523 dixit.

Praeterea baec usitata vocabula buc cadunt:

janumí = ἰασμί; et *yurúni*, de quibus supra satis disputatum est.

γudί (mortarium), ductum a *ἰγδίον*, quod ex *ἴγδη* deminutum est. Illud *ἰγδίον* vel lucnlentissime rationem linguae popularis docet. Nam dum prius *ί* quod accentu vacat, magis magisque primitiva quantitate privatur, quasi compensandi causa inter *γ* et *δ* irrationalis quaedam *u* nascitur, quae paullatim ita iuvalescit, ut denique vera vocalis exsistat, una cum ruina prioris *i*. *γδί* autem, istius *u* expers, in composito *γδiχéri* (pistillum) exstat, quod docet Graecos *γδ* initio vocis bene posse pronuntiare, id quod praeterea ex *γδíno*, *γδérno*, *γδimmá* apparet, de quibus ante dictum est.

§ 36. *U* pro *o* ante *f* et *v*.

Necessitudinem quandam cum *u* vocali etiam fricativa *f* habet, id quod apparet ex *lúfos* senex aetate confectus, et *lúfa* (anus aetate confecta), quae mihi quidem ad *λωφάω* esse referenda videutur, ita ut *lúfos* proprie eum significet, qui requiescit curasque vitae remittit.

rufó idem est atque vetus *ῥοφῶ*. Inde ducuntur *rufistá* (adv. *sorbilo*), *rúfizma* (sorbitio), *rufizmatáki*.

kufós = *κωφός*. Hinc ducuntur *kufáda* (surditas), *kuféno* (aures obtundo). Supra dixi apud hodiernos Graecos studium quoddam exstare, verborum significationes notionesque acriter distinguendi, ita ut quam maxime evitetur unum verbum duabus vel pluribus significationibus usurpari. Sic verbi *κωφός* vera atque propria significatio est *obtusus, sensibus imbecillus*; ergo fit, ut et surdum et mutum et myopem significet. Attamen nunc *kufós*[1], surdus tantum vocatur, mutus autem *vuvós* (vel *vovós*) dicitur, quo vetus *βοβός* vel *βωβός* conjectura assequi possumus, de cujus etymologia non habeo, quod dicam.

Sequuntur ea exempla, in quibus obscuratio vocalis *o* in *u* leni fricativa *v* effecta est:
koluvós et *koluvóno* pro *κολοβός* et *κολοβόω*.

1) Vetus *κουφός* jam non exstat in sermone populari.

gluví = *κλωβίον* (Eustath. ad Dion. P. 1131); hinc *glurjázo* (condo in caveam).

luví (cutis, putamen) a *λοβός* (stirps est *λεπ*; Curt. p. 191). Aliud demin. est *luvídi*, quod idem valet.

kúcakas (bufo) a vetere *κοάξ*. In *κοάξ* o pro *F* exstare videtur (Curt. p. 522). Quod si ita est, *u* vocem irrationalem intellegimus, cui vel accentus appositus est. Attamen potuit quoque fieri, ut praeter *κοάξ* talis forma qualis *κοβάξ* exstaret, ex qua *kúcakas* ita prodiret, ut *o* in *u* obscuraretur. Quam obscurationem et in zacon. *prúato* invenimus, in quo *o* prius in *u* obscuratum esse existimandum est quam *β* ejectum sit; nam elisione *β* literae non productio suppletoria fit, id quod ex *próato* (Carpath. et Chalc.) luculentissime apparet. Consimiliter in dialecto Calabriae *lufídi* (pro *lurídi*) et *rufti* occurrit. Hoc de vocabulo Morosi (p. 98) dicit: *In rufti (ἐρέβινθος) abbiamo u per e, certo pel tramite di o (cfr. ῥοβίθιον M). Cfr. fra i Zakoni ζουφάλα p. κεφαλή.* *rovíθi* neograecum et *ὄρ-ο-βος* veterum stirpem *ὀροβο* indicant neque est cur *e* in *u* transiisse existimemus, cum id parum usitatum sit.

§ 37. *U* pro *o* ante *p*.

alúpi = *ἀλώπηξ* (stirps est *ἀλωπ*, v. Curt. p. 334). De *alupú*, in quo eadem illa obscuratio offertur, propter *u* finalem paullo infra disputabitur. Ab hoc autem loco non abhorrere mihi videtur, varias vocabuli *ἀλώπηξ* formas afferre. Ab illo *alupú* proxime *alopú* abest, cui primum *alepú*, *alépi*, deinde *alipúna* — quod in Calabria habes — denique brevissimum *alpú* subiungenda sunt.

kupí = *κωπίον*, quod ex *κώπη* deminutum est. Hic illud *panjá kupjá* commemorandum est, quod in ore atque sermone nautarum versatur (acc. plur. substantivorum *πανίον* [Eust. p. 1435, 56; a lat. *pannus*] et *κωπίον*). Deprompsi equidem hanc phrasin ex Protodici libro, qui exemplo hoc utitur: *ἀπὸ τὴν Σῦρον ἕως τὸν Μέρμηγκα ἤλθαμεν πανιὰ κουπιά* et ita interpretatur: *καθ' ὅλον τὸν πλοῦν ἐπλέομεν μὲ τὰ*

πανία καὶ τὰ κωπία, id est *velis et remis.* Affert ille consimile quoddam ex Poll. onom. I, 103: *περὶ τοῦ ἔξω πλοῦ, εἰρεσίᾳ πλεῖν, ἀνέμῳ πλεῖν· εἴρηται δὲ καὶ ἱστιοκώπῃ, ἀλλὰ βέλτιον εἰρεσίᾳ καὶ πνεύματι.* Passovii lexicon *ἱστιοκώπῃ* non exhibet. Sed ascribendum numero copulativorum compositorum est, quae quidem apud antiquos Graecos perraro inveniuntur. Appellantur autem in sanscr. *dvandva.*

kúnupas (culex), a *κώνωψ* ductum. Hinc nascitur deminutivum *kunúpi.* Quinam factum sit ut *kunupídi* brassicam botryitidem (*Blumenkohl*, Linné) valeat, equidem non compertum habeo. Prius *o* propter alterum obscuratum est.

§ 38. *U* pro o ante *l*.

Notum est in sermone latino pro antiquiore *o* ante *l* saepissime posteriore tempore *u* legi. Huc spectat illud quod habet Ritschelius (fict. lat. p. 8, 17, 18) *pocolom*, ad quod ex inscriptionibus accedunt: *tabolam, consol, Hercolem, popolom* etc. Simile igitur quid factum est in his vocibus neograecis:

puló = *πωλῶ.* Derivata sunt *púlisis, pulitís* etc.

skúlikas = *σκώληξ*; inde derivatur *skulikjázo* (vermium plenus sum).

skulópendra = *σκολόπενδρα* animal quoddam marinum significat, quod forma anguis simile est et duos parvorum ac rubrorum pedum ordines habet, quibus rupibus adhaerescit. In vetere dialecto *σκολόπενδρα* valet praeterea *μυριόπους* (millepeda), cui insecto nunc nomen *χiljopóda-ron* est.

úlos praeter *ólos* = *ὅλος.*

pulí cum avem tum pullam avem significat. Eust. (ad Il. I, 126) *πωλίον* exhibet. Minime igitur dubitandum est quin a *πῶλος* (pullus) deducendum sit. Alia quoque deminutiva formantur, et quidem haec: *pulári, puláiki, pulardíki.* Terminatione *pulos* filius indicatur, velut *Χρηστόπουλος* (filius Christi), *Ξανθόπουλος* (Xanthi filius) etc. *Púlja*

quoque huc referas, quod nunc Plojadum nomen est; quamquam etiam *glássa* (gallina glociens) et *alétri* (aratrum) exstant. Vox *púlja* autem eodem modo intellegenda est, quo *Πελειάδες* ex *Πλειάδες*. Hic autem duo spectanda sunt. Primum huc pertinet studium illud plerisque populis commune, ut vocabula magis recondita ad verba nota et vulgaria quoddammodo accomodent. Quod vulgi proprium studium Foerstemannus aptissime *Volksetymologie* nominavit. Sic in ore agricolarum ex *'Αθῆναι Anθína* (florens) prodiit, *Κρίσσα* in *to χrusó* (τὸ χρυσοῦν, aureum), *Δελφοί* in *i adelfí* (fratres) mutatum est. Ut vero hoc ex vocabulo fabula de duorum fratrum certamine orta est, ita pro certo sumendum est, formam *Πελειάδες* vetustiorem esse quam fabulam illam, Atlantis filias in columbas conversas esse. Deinde autem hoc studium eo adjuvatur, quod inter consonantes quasdam vocales irrationales facile irrepunt. Sicut in *Πελειάδες* inter *π* et *λ* *ε* irrepsit, eodem modo *u* oriri potuit. Testimonio est *puljó* = *pljó* (*πλέον*, v. Passovii indicem).

Ac Devill. (p. 70) ex dial. zac. hoc exemplum o in *u* ante *l* obscurati exhibet: *thulé* = *ψωλός* (ceteri Graeci *psulí* pro *ψωλή*). Atque in dial. zac. *p* ante *s* in *t* transiit. Praeter illud subdubitandum quidem *katsúnu* (Devill. p. 49) consimile in cypr. *katsurízo* (flagrare) occurrit, quod eadem ratione formatum est atque neogr. *kapsalízo* (adurere, torrere), ductum a *καυσαλίς* (Hesych.), pustula igne accepta. Iam apud Nicetam (XII—XIII saec.) legimus *τσευδίζειν* pro *ψευδίζειν*.

§ 39. *U* pro *o* ante *r*.

águros = *ἄωρος*. De hoc vocabulo Curtius (p. 560) haec dicit: *In dem von Mullach angeführten ἄγουρος = ἄωρος ist das γ ebenfalls alt überliefert, so dass wir es dem für ὥρα, ὥρος (No. 522) erwiesenen j, das in demselben Stamme im Altsächsischen zuweilen als g erscheint (gêr annus), vergleichen dürfen.*

agurída == ὄμφαξ, quod cum alibi tum in usitatissimo illo proverbio auditur: *agáli agálja jínete i agurída méli*, ἀγάλι᾽ ἀγάλια (turc.) γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι, (vet. χρόνῳ καὶ πόνῳ τὰ καλά).

agurólado == ὀμφάκινον ἔλαιον. Haud scio an *angúri* quoque huc referendum sit, si etymologia „ἐκ τοῦ ἄωρον ἐσθίεσθαι" vera atque recta est. Quod nasalis ante gutturalem intercalatur, non est mirandum, cum idem saepissime fiat velut in *angináru* pro κινάρα, ubi tamquam medium *akináru* sumendum est, formatum α prothetico.

purí ex πῶρος (tophus) deminutum est.

kánuros pro κάμμορος supra commemoratum est, cum de ν pro μ occurrente agebatur.

lurí (lorum) est vetus λωρίον.

skuriázo (robiginem traho) a σκωρία (stercus ferri) ductum est. Neque zacon. *kurádi* quidquam aliud est nisi σκώρ exitu άδι(ον) formatum, quocum eadem significatione usurpatur. *s* initiale ante *t* vel *k* in dialecto zac. ejici solere antea dictum est. *kurádi* verbum idem valet etiam in Graecia septentrionali, in cretica vero dialecto *kurádi* (a κείρω ductum) gregem ovium significat. Cuius vocabuli in ambiguitate maximum momentum positum est comoediae a D. K. Byzantio scriptae: *Βαβυλωνία*, ἢ ἡ κατὰ τόπους διαφθορὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Inducuntur autem in scenam Ἀνατολίτης, Πελοποννήσιος, Χῖος, Κρής, Ἀλβανός, Κύπριος, Ἀστυνόμος ἑπτανήσιος, Λογιώτατός τις. Qui postquam Turcos apud Navarinum (neogr. *Njókastro*, vet. Πύλος) rem male gessisse compererunt, laetantur ac triumphant, quod Graecia liberata sit, quapropter diem festum agunt. Epulantur autem et, cum patrio quisque sermone carmen cantaret, fieri non potuit quin ob varias dialectos errores et deinde dissensiones ac discidia orerentur. Ad summam autem discordiam velut cumulus accedit, quod Cres Albano opprobrio crimini que dat Albanos in Creta omnes oves comedisse.

lum homo albanus *ξουρώσα* perperam interpretatus adversarium telo in brachio vulnerat. Quo facto praefectus morum cum ministris interveniunt, fit cognitio, singuli examinantur. Ille cum propter varietatem sermonis rem intellegere non posset, omnes comprehendi atque in vincula conjici jussit, caupone non excepto. Postea vero, simul atque multa jocosa a ceteris et error perspectus est, in libertatem vindicantur et complexi inter se laetissimis animis discedunt. — Quae fabula ad complures recentiores dialectos cognoscendas maximi est momenti.

Likéra pagus Arcadiae ductum est a *Λυκώρεια*. Eodem nomine vertex ille Parnassi Delphos versus situs appellabatur. Ibi id vocabulum duabus formis conservatum occurrit: *Likéri* enim summus mons appellatur, *Ljakúra* autem totus mons cum omnibus cacuminibus. V. *Ulrich, Reisen und Forschungen in Griechenland*, quorum in eo quod *Ljakúra* vocabulum albanicum esse judicat, non consentio.

Θαρό haud raro invenitur, maxime Thasi pro usitato *Θωρῶ* (= *Θεωρῶ*). Saepe fit ut *ε*, *ι*, *ι* ante alium vocalem in *j* transeant, quod *j* deinde maxime vero post spirantes et liquidas interdum ejicitur. Sic habes *αγρέυω* efferatur pro *αγριεύω*, *αγρίδα* pro *αγριάς*; *αγριοίδα* quoque cum *ο* irrationali, a quo acriter distinguendum est illud *αγρίδα*. Attamen *εο* quoque contrahi potest, veluti *Θεόδωρος* in *Θόδωρος*, *Θεοκλῆς* in *Θοκλῆς*, quod fit *Θόκλης*.

Consimile vocabulum atque *Θαρό* est *fasúli*, quod Mull. p. 123 ex *φασήλιον* prodiisse sumit. Quod equidem negaverim, cum et *fasúli* et *fasóli* atque in usu versentur. Jam vero Galenus (Lob. path. 129, 2) proprium plantae nomen *φασίολος* fuisse dicit. Praeterea *φασίολος* quoque offertur, in quo *ο* jam in *α* mutatum apparet. Cum vero ex utroque deminutiva formamus, *fasúli(on)* et *fasióli(on)* habemus. Deinde *j* post *s* ejecto *fasúli* et *fasóli* occurrit. Eadem ratione *paljomkaria* (*παλαιοκαιρία*), tempestas pluvia, Geop. 1, 8, 3 in *kalamkerjá* transiit.

Iam pauca haec vocabula ex dialecto zaconica afferam in quibus *o* ante *r* obscuratum apparet.

χúra, quod cum idem sit atque vetus *χώρα*, tamen non universe terram, sed agrum (*ἀγρός*) significat (neogr. *χοráfi*).

murjíkku (neco), neogr. *θanatóno* vel *skotóno*. Radicem *mor* (*μορτός*, morior etc.) esse manifestum est. V. Devill. p. 56.

kurádi supra commemoratum est.

§ 40. *U* pro *o* ante duas consonas.

O vocalis in *u* mutatio etiam tum exstat, cum liquidas *l* et *r* vel nasales *m*, *ń*, *n* vel denique sibilantem *s* alia consonans sequitur. Hoc in numero *l* mihi omittendum erat, cum ne unum quidem exemplum omnium dialectorum commune afferre possim, in quo consonans *l* insequente alis *o* in *u* mutaverit [1]). Est hoc singulare quid linguae neograecae, quod cur factum sit difficile est dictu. Etenim *l* et *u* societate quodam teneri testimonium vix dubitandum est illa *o* litterae in *u* obscuratio, quae fit apertis quas dicunt in syllabis, i. e. in iis, in quibus post *l* alia consonans non exstat; cujus mutationis satis multa exempla attulisse mihi videor. Quare si placet statim ad *r* quam consonans sequi-

1) Facile fieri potest, ut in hac vel illa dialecto sparsa inveniantur exempla, in quibus obscuratio exstet. In Macedonia verbi causa *ulpída* pro *ὀλπίς* (*ἐλπίς*, cf. Hes. *μολπίς*) dici cognovi, praeter quod etiam *orpída* auditur. Quo loco liceat mihi de *ε* et *o* vocalium commutatione pauca proferre. *o* pro *ε* in vocabulorum initio saepe exstat velut in:

oχtrós = *ἐχθρός*, *órχome* = *ἔρχομαι*, *ombrós* = *ἐμπρός*, *ombrostá* = *ἔμπροσθεν*, *ókso* vel *óksu* = *ἔξω*, *óksoðos*, *oksoχí*, *omnostjá* = *εὐνοστία* (*evnostía*, *emnostía*), *omorfjá* = *εὐμορφία* etc. Ex his omnibus exemplis elucet, permultum quidem valuisse insequentem vocalem *o*; tamen accedere mihi videtur, quod insequentes liquidae vel nasales vel labiales huic mutationi favent; quare habemus *oléfteros* = *ἐλεύθερος*, *orpída* = *ἐλπίς*, *Ovrjós* = *Ἑβραῖος*, *óngjuma* = *ἔνδυμα* (zac.). Quibus addi potest: *oχéndra* (vipera), quod ab eadem stirpe qua *ἔχις* ductum est.

tur, transeamus. Hic quoque pauca exempla habeo, certe pauca vere Graeca, cum de iis quae ex italica dialecto deprompta sunt, paullo infra disputaturus sim. Huc autem quae spectant sunt haec:

guryá (celeriter), praeter quod *goryá*, adverbium derivatum ex vetere *γοργός*.

purnó (tempus matutinum), ductum a *πρωϊνόν*, quod est recentior forma pro *πρώϊος*. Medium quasi locum obtinent *porinón* (quae forma ita orta est, ut *pro* per metathesin in *por* transiret), et *pornó*, quod praeter *purnó* invenitur.

kurtaló (pulso, fores pulso) idem est atque vetus *κροταλίζω*, eo tantum discrimine interposito, ut neogr. magis singulari atque propria significatione usurpeur

kurmí (corpus), et *kormí*, dem. a *κορμός*, quod vocabulum adhuc exstat et t r u n c u m arboris significat. Thasii pro *κορμί* dicunt *kukurmí*. Qua cum obscuratione lat. *furmica* (Anal. Gramm. Eich. Endt. p. 443) pro *formica* comparare licet. Ad *kormí* etiam *kúrculo* (truncus vitis) refertur, zac. *kórcule*.

Amurgó nunc audit *Ἀμοργός*, patria Simonidis poëtae.

murgóni Protodicus (p. 48) explicat: *φακοειδές τι πλέγμα ἐκ βελονοειδῶν συρμάτων πεπλεγμένον, προσαρμοζόμενον ὡς προσωπεῖον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐν καιρῷ τοῦ τρυγητοῦ τῶν μελισσῶν πρὸς προφύλαξιν τῶν κέντρων αὐτῶν*, et jure ab Hesych. *μόργος* (crates) ducit: *μόργος, φραγμός, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς ἁμάξαις φράγμα, ἐν ᾧ τὰ ἄχυρα φέρουσι*, et Poll. onom. VII, 116 habet: *τὸ δὲ ὑπὲρ τὴν ἅμαξαν περίφραγμα, ὃ περιλαμβάνεται δικτύοις, μόργον καλεῖται, καὶ μοργεύειν τὰ δράγματα ὑπ' αὐτῷ φέρειν.*

purpató, praeter quod *porpató* et *porvató*, ortum est ex *περιπατῶ*.

purpidó (praeter quod *porpidó*), ex *ὑπερπηδῶ* prodiit. Syllaba enim *por (pur)* in compositis et pro *ὑπέρ* et pro *περί* occurrit.

kurdízo (horologium intendo) huc quoque videtur referendum esse, cum *κόρδα* communi consuetudine sermonis pro *χορδή* (chorda) diceretur (Eust. p. 1915, 23).

Quibus exemplis subjungatur zac. *purtése* = ἔμπροσθεν. V. Devill. p. 63, qui laconicum *ἔντεσα* (= ἔντοσθεν) et *ἐξέσας* (= ἔξωθεν) confert.

Ante *m* quam consona sequitur, o litera obscurata in *u* apparet hisce in verbis:

kumbí (malleolus) = *κομβίον*, a quo ducta sunt verba *kumbóno* et *kumbjázo*.

rúmbalon, quod singulari numero conum, plurali ludum conorum significat, amplificata *ῥόμβος* nominis forma est.

De vocabulis quae huc pertinent externis vide infra.

Ante *n* consonam sequente alia *o* vocalis saepenumero in *u* mutata est: primum quidem ante *nt* in 3. pers. plur. verborum, ubi attica dialectus *ουσι* exhibet: *φυλάττουσι*, quae terminatio ad primitivum *οντι*, quod in dial. dor. integrum conservabatur, revocandum est: *φέροντι* (sanscr. *bhar-a-nti*). Unum quoque exemplum lingua latina et id quidem in *tremonti* (carm. sal. Fest. p. 205) offert. Deinde vero ex *onti*, *i* abjecto, *ont* prodiit, sicut exstat in *consentiont* (t. Scip. B. f. C. 32). Temporibus belli syriaci autem terminatio *u-nt* pro vetere *o-nt* exsistere coepit, ut in *consoluerunt* (Ep. d. Bacc. C. 196); v. Corssen II p. 175 sqq. Iam vero concedendum est, eandem viam et linguam graecam ingredi potuisse. Quare imprimis posteriorum Doriensium sermonem popularem *φέρουντι*, *τρέμουντι* exhibuisse sumendum est. Ac deinde, cum *ι* abjecta esset, *τ* vero remanere non posset, *φέρουν*, *τρέμουν* evaserunt, formae nunc usitatissimae. Quarum similia sunt quae in inscriptionibus latinis posterioris aetatis inveniuntur: *fecerun* (C. I. No. 2658) et *quiescun* (C. I. No. 3528)[1]. Sed cum exitum *ντι* in indicativo perfecti quoque habeamus, eadem ratione hae formae explicandae sunt:

---

1) Cretica vero dialectus eo procedit, ut in exitu *ns* et indicativi et conjunctivi *n* omittat et formas: *kratú*, *katikú* pro *κρατοῦσι*, *κατοικοῦσι* atque in imperfecto *θέru* pro *ἐθέρουν* exhibeat, quas formas cum *dedro* tituli Pisaurensis (C. I. L. No. 177) conferre licet.

ἐκοιμήϑηκα, 3. pers. plur. *ekimíϑikan*; *ἐστάϑηκα* (pro *ἐστάϑην*) 3. pers. plur. *estáϑikan*. Proprium enim est linguae vulgaris, stirpi aor. prim. passivi (*ἐστάϑη*) exitum perfecti activi *κα* subjungere et aoristum eodem modo flectere quo perfectum. Exitum *kan* a *κάντι* ducendum esse cum Cypriorum *ekimiϑíkasi*, *estaϑíkasi* etc. formis probatur, tum eo quod complures dialecti accentum in *σϑη* syllaba servant; ergo *jelastíkan* ex *ἐγελασϑήκαντι*. Videas contra, quae Mullachius (p. 233) disseruit.

Conjunctivi vero formationes huc referendae sunt hae:

1) Conj. praes. act., qui cum ind. plane consentit: *na gráfun* = *ἵνα γράφωσι*, ducendum a *γράφωντι*.

2) Conj. aor. act., veluti *na grápsun* = *ἵνα γράψωσι*, ortum ex *γράψωντι*.

3) Conj. aor. pass. non ab indicativo *κα* terminatione aucto formatur: *na kimiϑún* = *ἵνα κοιμηϑῶσι*, revocandum ad *κοιμηϑῶντι*.

His in formis *un* ex *ωντι* ita prodiisse videmus, ut *ωντι* in *unti* obscuratum et deinde *i* vocali abjecta *unt* in *un* mutatum sit.

Vocalis *o* subsequente *ντ* in *u* obscurata in 3. pers. plur. praes. med. offertur, velut *érχunte* (*ἔρχονται*); *ω* vocalis autem sic mutatur in conjunctivo *érχunte* (*ἔρχωνται*) ceterisque qui similem in modum formantur conjunctivis. In reliquis quoque personis indicativus et conjunctivus congruunt: *érχume*, *érχese*, *érχete*, *erχúmaste*, *érχeste*, *érχunte*. Ut vero 1. pers. sing. et plur. *o* in *u* ante *m* obscuratum exhibent, ita etiam verba contracta, quae cadunt in *άω*, in 1. pers. sing. et plur. aeque ac in 3. pers. plur. *u* in *o* mutatum offerunt: *timúmen* (*τιμῶμεν*), *timún* (*τιμῶντι*, *τιμῶσι*), *kimúme* (*κοιμῶμαι*), *kimúmasϑe* (*κοιμώμεϑα*), *kimúnde* (*κοιμῶνται*). Quae in dialecto Calabriae usitatae videntur formae *úte* pro *únde*, ut *agapúte* pro *agapúnde*, sic ortae sunt, ut, quoad *ν* exstabat, *o* in *u* mutaretur.

o in *u* ante *nd* in zacon. *skúnde* pro *σκόρδο* (*σκόροδον*)

transiit. De mutatione ϱ in ν ante τ literam vide, quae de *mundalía* dixi.

u autem ante *ng* ex *o* prodiit in *sfuṅgári* (σφογγάϱιον, fungus), a quo derivata sunt *sfuṅgarízo* etc.

§ 41. *U* pro *o* ante δ, ϑ, ν.

Obscuratio *o* vocalis denique ante interdentales spirantes et dentalem nasalem occurrit. Cujus rei haec sunt exempla: *trayúđi* (carmen) et *trayuđó* (canto), quod universa, ut ita dicam, significatione gaudet; similiter verbum βουκολιάζεσϑαι a Theocr. (id. V, 44 et 60) de carmine pastorali vel rurali in universum ponitur, etiam si caprarius et opilio cantant.

Pro *trayúđi* et *trayuđó* hodierni Byzantini et incolae Bovae (Calabr.) *travúđi* et *travuđó* dicere solent; similiter in Calabria *eró* pro ἐγώ et *vorázo* pro ἀγοϱάζω et *mavdalíní* pro Μαγδαληνή audis.

gluđjázo, quod medium est inter lat. *glocio* et graec. κλώζω; ad eandem stirpem redit *glúđjo avyó* (ovum gallinae subjectum, ovum putrescens), praeter quod etiam *sglúđjo avyó* et *sgluđjázo* et *sglúvjo*. Monendum est, *gluđjázo* non idem valere atque κλώζω, sed significare *incubari*, *putrefieri*.

rúđi (malum punicum), praeter quod *róiđi* et *róđi*, vetus ῥοΐδιον. Inde derivatum est *ruđjá* (arbor punica) = ῥοϊδέα. Idem fere dicendum est de *vúđi* (bos) juxta *vóđi*, *vóiđi*, unde ducta *vuđópulo* (juvencus) et *vuđosfázo* (boves caedo) etc.

vuϑó = βοηϑῶ; occurrit jam apud Herodotum βωϑῶ forma.

púϑε = πόϑεν; quo vocabulo utuntur qui regionem ad Agrapha montem incolunt. (Passov. carm. XXV, 1.)

úϑi in dial. zacon. pro ὄφις exstat, neogr. *fíđi*.

muđjázo (torpescere, quod de manibus, pedibus, hebescere, quod de dentibus dicitur) per apocopen ex αἱμωδιάω (Aristot.) natum est.

korúna est vetus *κορώνη*. Et hoc et permulta alia vocabula, ut *χelóna*, *velóna* etc. pro *η* doricum exitum *α* exhibent.

sapúni (sapo), *sapunízo* (sapone illinere), *σαπουνόχωμα* (creta cimolia) a *σαπώνιον* deducta sunt (Schol. Theocr. 3, 17), deminutivo vocabuli peregrini *σάπων*, quod primum apud Aretaeum (CX. fere anno post Chr. n.) exstat.

fliskúni (pulejum) est vetus *βληχώνιον* (*βλήχων*), cujus *χ* recentius esse quam *σκ* illius pro certo habeo. *β* propter sequens *λ* in *f* obduruit.

piríni (furca) ex *περόνη* deminutum est. *e* in *i* transiit, id quod sapenumoro ante liquidam *l* fit, velut *kiladó* (*χlikokiladó*, suaviter canto). Haud raro hoc in vocabulo quasi intermedius sonus auditur, qui quidem neque plenum *i* est: *keiladó*. Hoc vocabulum non dicitur nisi de cantu avium, qua significatione occurrit apud Luc. philops. 3. *i* pro *e* praeterea in *χilidóni* juxta *χelidóni* habemus. Lexicon neograecum a Weigelio editum *πιρούνι* clavus magnus exhibet, furcam autem *πηρούνι* scribit. Similiter Passovius *κηλαδῶ* scribit; quod cur fecerit, equidem non intellego.

psunízo nunc universe emere valet, *ὀψωνέω* vero proprie *obsonium emere* valuit. Invenitur quoque *ὀψωνίζω*, quod *rem frumentariam comparare* significat. Pro *psunízo* et *psúnisma* auditur etiam *punnízo* et *pusúnisma*.

malaθína Protodicus in patria Paro occurrere dicit. Significat autem vas nexum, in quo cera mello exemto iterum exprimitur. Iam quamquam ille hoc vocabulum haud inopte ad vetus *μαλαθών* (secundum III. declinationem) vel *μαλαθώνη* (sec. I decl.) revocat, tamen potius ad vetus *μαλθώνη* retulerim et *α* irrationalem vocalem postea ortam esse putarim. Mea sententia confirmatur vocabulo *μάλθη* et ab Hesychio et a Polluce proposito. Ille haec tradit: *μάλθη· μεμαλαγμένος κηρός*, Pollux autem (X, 58—59): *ὁ δ' ἐνὼν τῇ πινακίδι κηρὸς ἢ μάλθη ἢ μάλθα*,

Ηρόδοτος μὲν γὰρ κιρὸν εἴρηκε, Κρατῖνος δὲ ἐν τῇ Πυτίνῃ μάλθην ἔφη, Ἀριστοφάνης δὲ ἐν τῷ Γηρυτάδῃ

τὴν μάλθαν ἐκ τῶν γραμματίων ἤσθιον.

gunatízo et *engunatízo* Bovae (Calabriae) pro *γονατίζω* offeruntur.

krambúni, quod vocab. zacon. est et *κράμβη* (neogr. *láchano*) significat, Devillius (p. 50) ad vetus *κραμβώνιον* refert. Quod si ille recte explicavit, *krambúni* jure nunc affertur. Sed equidem vereor ne insit exitus *ένιον*, velut in *στηθύνιον*, ducto a *στῆθος* (Ephipp. ap. Athen. 9, 370 d). Quod si ita est, *κραμβένιον* certe comprobandum et *krambúni* alio loco tractandum est.

§ 42. *U* insequentis syllabae *o* vocalem praecedentis sibi assimilat.

Hoc loco aptissimum videtur exemplis confirmari illud quod haud raro iam indicatum est, *u* sequentis syllabae *o* praecedentis sibi assimilare. Assimilatio autem, quam vocales efficiunt, semper fere regressiva est, ita ut vocalis sequentis syllabae vocalem praecedentis sibi aequalem reddat. Notum est apud Romanos *i* vocalem tale quid saepe efficere, rarissime *u*, cuius rei exemplum esse videtur *rutundus* pro *rotundus* (Lucr. II, 451, 458, 466; Bouterw. Lucr. quaestt. p. 8). V. *Corssen* II, 369. At in neograeco sermone mirum quantum *u* vocalis ad assimilandam praecedentem syllabam valet. Omissis iis quae aliis locis allata sunt exemplis, haec affero: *ruthúnja* (nares) vet. *ῥώθωνες*. Inde ductum *ruthanízo*. In dialecto calabra praeter *rutúnja* etiam *rusúnja* invenitur et in zaconica per metathesin *thúnja* evasit (Devill. p. 46).

luchúna (puerpera), inde *luchunevuma* et *luchunévo* derivata sunt. Prius autem *u* non ortum esse nisi effectu posterioris, id ex *ta lóchja* (purgatio puerperae) evidenter apparet.

vurvúlakas cum *μορμολύττομαι* conferendum et ad **μορμόλαξ* revocandum est, cuius deminutivum *μορμολύκειον* exstat. Praeter *vurvúlakas* etiam *vurdúlakas*, *vurkúlakas*, *vru-*

kilakon inveniuntur. *Ὁ Βουρκόλακας* nomen est carminis popularis suavissimi, quod exstat in Pass. carm. pop. n. 517, quodque nostras poeta *Buerger* cognovisse videtur, cum carmen quod inscribitur *Lenore* conderet.

kulaitö vel *kalatö* est vetus *ἐκκαλεῖσθαι*. Thasii autem *gluθείο* dicunt.

Luculentissima autem huius assimilationis exempla ad finem seposui. Sunt haec:

In lingua vulgari *αὐτός* (*áftos*) et *αὐτός* quod idem valet), *ποιός* (*pjós*), *ἄλλος* syllaba paragogica *τος* amplificantur, quam ob rem *tutunós*, *aftunós*, *allonós* nominativi sumendi sunt, qui quidem ipsi non inveniuntur, inveniuntur autem casus obliqui, qui inde prodierunt. Cum igitar viderimus quomodo nomina *tútos* vel *pjós* vel *állos* forment genetivum singularis omnium trium generum et genetivum pluralis,

tutunú, *tutunís*, *tutunú*, *tutunón*,
pjonú, *pjonís*, *pjonú*, *pjonón*,
allunú, *allinís*, *allunú*, *allunón*,

cumque omnem nominis *αὐτός* declinationem cognoverimus:

Sing.	*aftós*	*aftí*	*aftó*
	aftunú	*aftinís*	*aftunú*
	aftunón	*aftinín*	*aftó*
Plur.	*aftoí*	*aftinés*	*aftuná*
	aftunón	*aftunón*	*aftunón*
	aftunús	*aftinés*	*aftuná*,

facile intellegemus, quantam vim vocalis sequentis syllabae in vocalem praecedentis exerceat.

Huc pertinet ratio qua in dialecto zaconica verbum *ἄνθρωπος* declinatur

o atšoma	*i atšipi*
tu atšupu	gen. deest.
tun atšopo	

Huc denique spectat quod in eadem dialecto verba in *ow* cadentia non ut in lingua vulgari in *ónw*, sed in *ónu*

mutantur, idque per vim *u* finalis, de qua infra agam. Sed cum hac tum alia quoque ratione verba in *ów* cadentia formantur: *kk* (= sk) enim ad stirpem accedit, ut in *jimnúkku* = γυμνόω, *šiδerúkku* = σιδηρόω. Atque ex his quidem exemplis eo clarius intelligetur vis *u* sequentis, quo minus consonae insequenti ulla vis vocalis mutandae tribuenda est.

§ 43. *U* pro *o* in vocibus externis.

Sequitur, ut pauca dicam de vocabulis ex Italia depromptis, quae maxime in dialecto Calabriae et ionicarum insularum inveniuntur, atque exponam, quomodo in illis transitus *o* vocalis in *u* se habeat, utrum frequens sit an rarus. In his igitur verbis o multo saepius in *u* transit quam in vere graecis, imprimis cum labiales *m*, *b*, *p*, *f*, *v* insequuntur. Exempla affero haec:

kumbanjáro (comitor), ab ital. *compagnare*.
kumbáros (σύντεκνος) *compadre*.
kumbáso *il compasso*.
kumandándis (praefectus) *comandante*.

Consimiliter latinus sermo vulgaris posterioris aetatis haec exhibet: *incumparabili* (C. I. No. 1549), *cumparatori*, *cumpari*, *cumpuscua* etc., quae mutatio vocis *o* saepe tum fit, cum praepositionem *con* in compositis consonans sequitur (Schuchardt II 128 sqq., Corssen II 169).

kurénda (colloquium) non a turcico *gourcet* ducitur, sed et hoc et illud a co(n)ventus derivantur; *kurendjázo* valet convenire, colloqui;

supportéro (-εύω), ὑποφέρω, ital. *sopportare*.
sulatsáro (περιπατῶ, ambulo), ital. *sollazare*.
búrsa it. *borsa*
respundévo (-εύω) - *rispondere*
i lundanántsa - *lontananza*
i furtúna (tempestas) - *fortuna*
kurtesía - *cortesia*
mantsurána (amaracus) - *maggiorana*

fumagila caminus, regio;	=	*il fumaggio*
tarta scriblita		*la torta*
kordela limum, linea		*la cordella*
gunela (vestimentum, tunica muliebris)		*la gonella*
to sospirio		*i sospiri*

Maxime autem huc spectant ea vocabula, in quibus exitus ital. *one*, *oni*, *one* in *üne*, *uni*, *üni* mutati sunt, velut

i comisjiuni = *la comissione*
i prisunia = *la prigione*
i padruni = *la patrone*
to cantuni = *il cantone*
to miljuni = *il milione*
to pitsuni = *il piccione*

§ 11. *U* pro *o* in fine vocabulorum.

Omnibus dialectis communis est terminatio *u* et ea quidem in stirpibus fem. quae cadunt in *o* et secundum 3 declinationem flectuntur. Quo modo *alepu*, eodem *alupu* (vulpes) formatum est, quod ad *ἀλωπεκι* redit. Quare Corais illud Hesychii *ἀλωπεκί* in *ἀλωπεκώ* mutari jussit. Alia eiusmodi substantiva sunt: *fezú* femina edax, masc. *fezás*; *mazalú* (lutulenta). Prope Athenas in clivis *Pamiji Kolokiθú* est, ut erat apud veteres *Ὑμηττὸς Σωοί*. Illa autem substantiva ita flectuntur, ut nom. et acc. singularis aequales sint, genitivus in *us* exeat. Pluralis autem e stirpe amplificata — *ad* efficitur, ut *alupades* (nom. et acc. plur.) et *alupádon* gen. pl. Iam constat inter omnes, dativum omnino ab hodierno sermone esse alienum eiusque vice gen. et acc. fungi. Hoc vero ab illis sonorum affectibus — velut pro *τῇ ἔδωκα* *αὐτῇ ἔδωκα*, *τὸ ἔδωκα* — ortum esse puto.

Cuius rei simile dialectus thessalica exhibet, in qua non solum mediis in verbis *ω* in *ου* mutari solet ut *Κορσουνίου* pro *Κορσωνίου* in nummo apud Mionn. suppl.

III p. 281; ibidem p. 284 in nummo *Γομφιτοῦν* ex antiquiore *Γομφιτάουν* pro attico *Γομφιτῶν*), sed etiam in fine verborum *ῳ* in *οι* transit, velut *κερδοίοι* pro *κερδῴῳ* (C. I. Gr. n. 1767; Ahrens I, p. 221).

In dialecto Calabriae autem adverbia loci quae in antiquo sermone in *ω* exeunt, *u* exhibent:

apánu apáu, *pánu páu* pro *ἐπάνω*; inde ducitur *apupánu* = *ἐπάνωθεν*. Praeterea et *apá* et *pá* offeruntur, in quibus *u* abiectum est.

kátu, *káu* (et *ká*), et cum *a* prothetico: *akátu*, *akáu* (*aká*) pro vetere *κάτω*; compositum est *apukátu* (= *ἀπὸ κάτω* = *κάτωθεν*).

ésu = *ἔσω*, quocum compositum est *dósu* (= *ἐδῶ ἔσω*, intro) et *apósu* (= *ἀπὸ ἔσω*, ex interiore parte, e domo).

éfsu (*ἔξω*); Sternatiae dicitur *éšu*.

ettú, *ittú*, *tú* (hic) certe non huc referenda sunt, cum non ex adverbio in *ω* cadente, sed sine dubio ex *αὐτοῦ* (= *αὐτόθι*) prodierint. Pro illo adverbio in dialectis zacynthia et cephallenia *eftú* exstat. (Pass. carm. pop. 593 v. 5 et 9, et in fine eiusdem libri dist. amat. n. 311, 342, 343).

étu, *tétu*, *éu* Morosi (p. 99) pro *οὕτω* affert. — De omnibus his adverbiis cfr. Morosi p. 151.

Restat, ut de dialecto zaconica pauca dicam. In ea ut in calabra adverbiorum exitus *ω* in *ου* obscuratur, velut

opísu	pro *ὀπίσω*
ánu et *apánu*	pro *ἄνω* et *ἐπάνω*
ésu	pro *ἔσω*
étsu	pro *ἔξω*.

His adverbiis cognominata sunt *tánu*, *tásu*, *tátsu*, ex *τὰ* et *ἄνω*, *ἔσω*, *ἔξω* per crasin orta.

In nulla alia autem dialecto nisi in zaconica haec occurrunt:

1) Adverbia ita formantur ut *σ* abjiciatur: *kalá* = *καλῶς*, *pú* = *πῶς*. Iam *apopperú* (hodie vesperi) quoque videtur esse adverbium. *pp* assimilatione ortum est, ut in

eppéri = *ἑσπέρα*. Ergo *ἀποσπερῶς sumere licet, quod deinde in *ἀποσπερούς* transiit, quod vocabulum in annalibus Moreae occurrit (Devill. p. 36). *ἀποσπερῶς* similiter formatum est atque *opsípse* ex *ἀπό* et *ὀψέ*, quod ceteris Graecis commune est pro vetere *ταύτῃ τῇ ἑσπέρᾳ*.

2) nomen numerale *dúa* pro *δύο* (Devill. p. 106). Invenitur quoque *δύ*; utrumque indeclinabile est.

3) nom. sing. pron. pers.: *ezé* pro *ἐγώ*.

4) genitivi plur. pron. 1 et 2. pers.: *adam* (*emánane* est amplificata forma) pro *ἡμῶν*, dor. *ἁμῶν*. Habet Devillius p. 108 *emanénate* pro *ἐμοῖνατε*, sed ex sequenti pagina apparet id erratum typographi esse. In *adam* Devillius *r* euphonicum esse existimat. *emánane* *e* pro *ι* exhibet, velut *emí* = *ἡμεῖς* offertur. Gen. plur. pronominis *ekjú* (*σέ* — revocandi ad *ἐκεῖ* (*σί* — vel *alnum* vel *njánum* sonat.

5) Iam *u* pro exitu *ων* participii praesentis act. exstat, velut *orú*, *agapú*, *filáttu*, *kréfu* etc. pro vet. *ὁρῶν*, *ἀγαπῶν*, *φυλάττων*, *κλέπτων*. Cuius participii feminina forma ita oritur, ut *σ* eliditur: *orúa* (*ὁρῶσα*), *agapúa* (*ἀγαπῶσα*). Barytona autem non solum *σ*, sed etiam *ν* ejiciunt: *filáttu* (*φυλάττουσα*), *kréfu* (*κλέπτουσα*). Devill. p. 113 sqq.). Qua ex participii forma et verbo substantivo *émmi* praesens prodit: *emmiorú* (contr. *emmorú*) = *εἰμὶ ὁρῶν* = *ὁρῶ*.

6) Exstat praeterea *a* pro *ω*

a) in conj. aor. act., qui particula *θά* praeposita (ex *θέ να* pro *θέλω ἵνα*) etiam futuri loco usurpatur, velut *θα orúa* (*ὁρίσω*), *θα agapía* (*ἀγαπήσω*), *θα rípsa* (*ῥίψω*) etc.

b) in conj. aor. pass., qui et ipse *θα* syllaba praeposita pro futuro passivi occurrit: *θα oraθá*, *θα effraθá* (*εὐφρανθῶ*), *θα θammasθá* (*θαυμασθῶ*) etc.

Denique ex dialecto zaconica haec memoratu digna sunt:

1) exitus participii *ímenu* pro *όμενος* et *ώμενος*, velut *oraméne* (*ὁρώμενος*), *lefámenu* (*λειπόμενος*). Passivi quoque praesens et imperfectum analytice, i. e. verbo substantivo

et participio compositis formantur, ut *émi orisméni* = εἶμι ὡρισμένος — ὡρίσμαι.

2 exitus comparativi *ítera* et pro ότερος et pro ύτερος. *χamilé* χαμηλός, *χamilítera*, *likó* λευκός, *likútera*, *γlikó* in comm. dial. γλυκύς pro -ύς, *γlikútera*. Superlativi semper fere analytice formantur.